Siyaasadda qaranka ee socdaalka shaqada: istiraatijiyadda hirgelinta iyo qorshaha waxqabadka

Supported by: International Labour Organization · Better Regional Migration Management · UKaid from the British people · IOM UN MIGRATION

Siyaasadda qaranka ee socdaalka shaqada: istiraatijiyadda hirgelinta iyo qorshaha waxqabadka

© International Labour Organization 2025.

First published 2025.

Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International. See: creativecommons.org/licences/by/4.0. The user is allowed to reuse, share (copy and redistribute), adapt (remix, transform and build upon the original work) as detailed in the licence. The user must clearly credit the ILO as the source of the material and indicate if changes were made to the original content. Use of the emblem, name and logo of the ILO is not permitted in connection with translations, adaptations or other derivative works.

Attribution – The user must indicate if changes were made and must cite the work as follows: ILO, *Siyaasadda qaranka ee socdaalka shaqada: istiraatijiyadda hirgelinta iyo qorshaha waxqabadka*, Geneva: International Labour Office, 2025. © ILO.

Translations – In case of a translation of this work, the following disclaimer must be added along with the attribution: *This is a translation of a copyrighted work of the International Labour Organization (ILO). This translation has not been prepared, reviewed or endorsed by the ILO and should not be considered an official ILO translation. The ILO disclaims all responsibility for its content and accuracy. Responsibility rests solely with the author(s) of the translation*.

Adaptations – In case of an adaptation of this work, the following disclaimer must be added along with the attribution: *This is an adaptation of a copyrighted work of the International Labour Organization (ILO). This adaptation has not been prepared, reviewed or endorsed by the ILO and should not be considered an official ILO adaptation. The ILO disclaims all responsibility for its content and accuracy. Responsibility rests solely with the author(s) of the adaptation.*

Third-party materials – This Creative Commons licence does not apply to non-ILO copyright materials included in this publication. If the material is attributed to a third party, the user of such material is solely responsible for clearing the rights with the rights holder and for any claims of infringement.

Any dispute arising under this licence that cannot be settled amicably shall be referred to arbitration in accordance with the Arbitration Rules of the United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL). The parties shall be bound by any arbitration award rendered as a result of such arbitration as the final adjudication of such a dispute.

For details on rights and licensing, contact: rights@ilo.org. For details on ILO publications and digital products, visit: www.ilo.org/publns.

ISBN: 9789220430453 (print); 9789220430460 (web PDF)

Also available in English: *National labour migration policy: Implementation strategy and action plan of Somalia*, ISBN 9789220421574 (print); 9789220421581 (web PDF)

The designations employed in ILO publications and databases, which are in conformity with United Nations practice, and the presentation of material therein do not imply the expression of any opinion whatsoever on the part of the ILO concerning the legal status of any country, area or territory or of its authorities, or concerning the delimitation of its frontiers or boundaries. See: www.ilo.org/disclaimer.

The opinions and views expressed in this publication are those of the author(s) and do not necessarily reflect the opinions, views or policies of the ILO.

Reference to names of firms and commercial products and processes does not imply their endorsement by the ILO, and any failure to mention a particular firm, commercial product or process is not a sign of disapproval.

Printed in Ethiopia

Photo credits
Cover: © ILO

▸ Tusmo

Qeexidda Eray Bixinta iyo Magacyada La Soo Gaabiyay (Acronyms and abbreviations) 4

Guudmarka kooban 5
Himilooyinka 5
Hiigsiga 5
Ujeeddada 5
Aragtida Istiraatiijiyadda Isbeddelka 5
Kormeerka, Qiimeynta, iyo Nidaamka Natiijooyinka 5
Kheyraadka(Kharashaadka) loo Baahan Yahay 6
Khataraha La filan karo 6
Muddada Hirgelinta (Time Frame) 7

1. Hordhac 8
1.1. Sooyaal iyo Xaaladda (Background and Context) 8
1.1.1. Socdaalka iyo Isbeddelada La Xiriira ee Soomaaliya 8
1.1.2. Qaxooti iyo Codsiyada Magangalyada 9
1.1.3. Socdaalka Gudaha iyo Soo-galootiga (Inbound Migration) 9
1.1.4. Socdaalka Dibedda 9
1.1.5. Ka-qaybgalka Jaaliyadda Soomaaliyeed (Diaspora Engagement) 10
1.1.6. Lacagaha Ay Dibadda Ka Soo Direen Jaaliyadda Soomaaliyeed (Remittances) 10
1.1.7. Sababaha Socdaalka 10
1.1.8. Qurba Joogta Soomaaliyeed (Somalia's Diaspora) 11
1.1.9. Falanqaynta (Awoodaha, Fursadaha, Daciifnimada, iyo Khataraha) SWOT 13

2. Ku saabsan siyaasadda qaranka ee socdaalka shaqalaha 16
Ujeeddooyinka Istiraatiijiga ah ee Siyaasadda (Policy Strategic Objectives) 17

3. Qeybaha muhiimka ah ee hirgelinta (Priority areas for implementation) 18

4. Aragtida is-beddelka 22
4.1. Istaraatiijiyadda La Dhaqan Gelinayo Iyadoo La Adeegsanayo Aragti Is-bedel (Theory of Change) 22

5. Doorka iyo mas'uuliyadaha daneyaash 26

6. Khatarooyinka, caqabadaha iyo qiyaasaha la fili karo 32
6.1. Khaatarooyinka iyo Caqabadaha 32
6.2. Qiyaasaha 33

7. Wakhtiga iyo himiloyinka la gaarayo 34

8. Dabagalka, qiimeynta kormeerka & qaab-dhismeedka natiijooyinka (m&e and results framework) 36
8.1. Ujeedooyinka iyo isticmaalayaasha qaab-dhismeedka natiijooyinka 36
8.2. Gaaritaanka Yoolka, Bartilmaameedka iyo Natiijooyinka 39
Tusiyaha Heerka Natiijada 39
Qeybaha Muhiimka ah ee Natiijooyinka/Soosaarka (Key Results/Output Areas) 39
8.3. Qaab-dhismeedka Warbixinta (Reporting Arrangements) 41
8.4. Shaxda Natiijooyinka (Results Framework Matrix) 41

9. Kaydidaha loo baanu qabo 54
9.1. Shuruudaha Kharashka 54
9.2. Ilaha Maalgelinta 55
9.3. Mas'uuliyadda 56

Gogol-dhig

Socdaalka shaqada wuxuu door muuqda oo taariikhi ah ka qaatay socdaalka horumarineed ee Soomaaliya, isagoo kobciyay hab-nololeedka bulshada, shaqaalena u horseeday xirfado cusub, isla markaana suurtageliyay in dalka soo gaaraan lacagaha ay soo diraan jaaliyadaha Soomaaliyeed, kuwaas oo taageera malaayiin qoys.

Soomaaliya, oo ah dal diritaan, soo-galitaan isla markaana marin u ah socdaalka gobolka iyo caalamka, waxay ku taallaa goob istaraatiiji ah oo muhiim u ah dhaq-dhaqaaqyada socdaalka shaqaalaha. Si kastaba ha ahaatee, muddada dheer waxaa dalka ka maqnaa hannaan qaran oo mideysan oo hagaya kana jawaabaya welwelka socdaalka shaqada, taas oo sababtay in shaqaalaha Soomaaliyeed ee socdaalka ah ay u nuglaadaan xaalado aan amni ahayn, xadgudubyo shaqo, iyo ilaalin kooban.

Siyaasaddan Qaran ee Socdaalka Shaqada waa guul-daahfur qaran oo taariikhi ah. Waa hannaan qaran oo u heellan in uu qeexo, una dejiyo hab cad oo ku saleysan xuquuqda aadanaha, sinnaanta jinsiga, iyo ka-mid noqoshada bulshada, si loo maareeyo loona habeeyo socdaalka shaqada gudaha iyo dibadda.

Siyaasaddan waxay si waafi ah u muujinaysaa aragtida Dowladda Federaalka Soomaaliya ee ku aaddan dhiirrigelinta socdaal shaqo oo ammaan ah, nidaamsan, sharciyeysan oo joogto ah, iyadoo la ilaalinayo xuquuqda shaqaalaha, la xoojinayo isku-duwidda hay'adaha, lana kordhinayo doorka jaaliyadda Soomaaliyeed ee qurbaha ku nool ay ku leeyihiin horumarinta qaranka.

Siyaasaddan waxay ku tiirsan tahay mabaadi'da shaqo-wanaagga, maamul-wanaagga, iyo caddaaladda bulshada. Waxay sidoo kale la jaanqaadaysaa heerarka caalamiga ah ee shaqada iyo fulinta heshiisyada iyo qaabdhismeedyada gobolka iyo caalamka, oo ay ka mid yihiin Yoolalka Horumarka Waara (SDGs), Heshiiska Caalamiga ah ee Socdaalka (GCM), Heshiisyada Hay'ada Shaqaalaha Aduunka ee Qaramada Middoobay (ILO), iyo qaababka Midowga Afrika ee maamulka socdaalka.

Waxa kale oo ay ka dhisan tahay Qorshaha Horumarinta Qaranka (NDP), Qorshaha Isbeddelka Qaranka (NTP), iyo Xeerka Shaqada ee dhawaan la cusboonaysiiyay. Waxaa si gaar ah diiradda loo saaray arrimo is-dhexgala sida sinnaanta jinsiga, ka mid noqoshada dadka naafada ah, adkaysiga cimilada, horumarinta xirfadaha dhallinyarada, iyo kuwa dhijitaalka iyadoo la hubinayo in aan cidna laga tagin.

Siyaasaddan waxaa lagu diyaariyey hannaan ku dhisan ka-qaybgal, wadatashi, iyo la-talin ballaaran, waxaana ka soo qayb qaatay hay'adaha dowladda, bah-wadaagta shaqada, bulshada rayidka, iyo hay'adaha caalamiga ah. Waa natiijada hab awood-wadaag iyo wadajir uga yimid dowladda iyo bulshada, kuna dhisan wadahadal bulsho iyo go'aan-qaadasho wadajir ah.

Waxaan u mahadcelinayaa Hay'ada Shaqaalaha Aduunka ee Qaramada Middoobay (ILO), oo taageero farsamo iyo mid dhaqaale ku bixiyay Barnaamijka Maareynta Wanaagsan ee Socdaalka Gobol (BRMM Phase II) intii lagu guda jiray diyaarinta siyaasaddan. Sidoo kale, waxaan si gaar ah ugu mahadcelinayaa Xafiiska Arrimaha Dibadda, Barwaaqo-sooranka & Horumarinta ee Boqortooyada Midowday ee ingiriiska (FCDO) taageeradooda joogtada ah ee ILO BRMM.

Waxay sidoo kale mudan mahadcelin dhammaan daneeyayaasha kaalin muuqata ka qaatay hirgelinta dukumeentigan muhiimka ah ee heer qaran.

Siyaasaddan waxay qeexaysaa faragelinno istaraatiiji ah oo ku saabsan siddeed meelood oo mudnaanta leh, oo ay ka mid yihiin: xoojinta maamulka socdaalka shaqada, nidaaminta shirkadaha shaqaaleynta gaarka loo leeyahay, ballaarinta ilaalinta bulshada iyo xuquuqda shaqaalaha, taageeridda soo-laabashada iyo dib-u-dhexgelinta, iyo horumarinta kaalinta jaaliyadaha Soomaaliyeed ee dibadda.

Hirgelinta siyaasaddan waxaa qaban doona isku-duwid hay'adeed oo xooggan, go'aan-qaadasho ku saleysan xog, iyo habab maalgelin oo waara. Dowladda waxay sii wadi doontaa wadahadalka iyo iskaashiga lala yeelanayo bah-wadaagta shaqada, dowlad-goboleedyada, iyo bah-wadaagta caalamiga ah.

Aniga oo ah Wasiirka Shaqada iyo Arrimaha Bulshada, waxaan sharaf weyn ah inaan soo bandhigo siyaasaddan oo ah tiir-dhexaadka aragtida fog ee Soomaaliya ee ku saabsan nidaaminta socdaalka shaqada si caddaalad, habaysan, waqti-ku-habboon oo waafaqsan heerarka caalamiga ah.

Dowladda Federaalka Soomaaliya waxay mar kale xaqiijinaysaa sida ay uga go'an tahay dhaqan-gelinta siyaasaddan si loo hubiyo in socdaalka shaqadu noqdo il fursad, ilaalin oo sharaf iyo barwaaqo u horseeda dhammaan shaqaalaha Soomaaliyeed iyo qoysaskooda.

Prof. Salim Alio Ibro
Wasiirka Shaqada iyo Arrimaha Bulshada
Jamhuuriyadda Federaalka Soomaaliya

January 2026

Qeexidda Eray Bixinta iyo Magacyada La Soo Gaabiyay (Acronyms and abbreviations)

AU	Midowga Afrika (African Union)
BLMAs	Heshiisyada Laba-geesoodka ah ee Socdaalka Shaqaalaha (Bilateral Labour Migration Agreements)
COMESA	Suuqa Wadajirka ah ee Bariga iyo Koonfurta Afrika (Common Market for Eastern and Southern Africa)
CSOs	Ururrada Bulshada Rayidka ah (Civil Society Organizations)
DTM	Habka Raadraaca Barakaca (Displacement Tracking Matrix - IOM)
DWCP	Barnaamijka Shaqooyinka Wanaagsan ee Dalalka (Decent Work Country Programme)
EAC	Bulshada Bariga Afrika (East African Community)
ESCWA	Guddiga Dhaqaalaha iyo Bulshada ee Galbeedka Aasiya (Economic and Social Commission for Western Asia)
FESTU	Xiriirka Ururrada Shaqaalaha Soomaaliyeed (Federation of Somali Trade Unions)
FMPT	Socdaalka Xorta ah ee Dadka iyo Xoolaha (Free Movement of Persons and Transhumance)
FMS	Sahanka La-socodka Socdaalka (Flow Monitoring Survey)
FMS	Dowlad-Goboleedyada Federaalka (Federal Member States)
GCM	Heshiiska Caalamiga ah ee Socdaalka Badbaadsan, Nidaamsan, iyo Joogtada ah (Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration)
GDP	Wax-soo-saarka Guud ee Qaranka (Gross Domestic Product)
IDPs	Dadka Gudaha ku Barakacay (Internally Displaced Persons)
IGAD	Urur-goboleedka Horumarinta ee IGAD (Intergovernmental Authority on Development)
ILO	Ururka Shaqaalaha Adduunka (International Labour Organization)
IOM	Hay'adda Caalamiga ah ee Socdaalka (International Organization for Migration)
M&E	Kormeerka iyo Qiimeynta (Monitoring and Evaluation)
MDAs	Wasaaradaha, Waaxyaha, iyo Hay'adaha Dowladda (Ministries, Departments and Agencies)
MOLSA	Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada (Ministry of Labour and Social Affairs)
MWSS	Nidaamka Taageerada Shaqaalaha Socdaalaya (Migration Worker Support System)
NBS	Hay'adda Istaatitikada Qaranka (National Bureau of Statistics)
NCM	Hab-maamuuska Isku-xirka Qaranka (National Coordination Mechanism)
NDP	Qorshaha Horumarinta Qaranka (National Development Plan)
NGOs	Ururrada Aan Dowliga Ahayn (Non-Governmental Organizations)
NLFS	Sahanka Qaranka ee Awoodda Shaqaalaha (National Labour Force Survey)
PEAs	Shirkadaha Shaqaaleysiinta Gaarka loo Leeyahay (Private Employment Agencies)
SDGs	Hadafyada Horumarka Waara (Sustainable Development Goals)
SWOT	Awoodaha, Daciifnimada, Fursadaha, iyo Caqabadaha (Strengths, Weaknesses, Opportunities, and Threats)
TVETs	Machadyada Waxbarashada Farsamada iyo Tababarka Xirfadaha (Technical and Vocational Education and Training Institutions)
UNHCR	Hay'adda Qaramada Midoobay ee Qaxootiga (United Nations High Commissioner for Refugees)

Guudmarka kooban

Ku Saabsan Siyaasadda Qaranka Ee Socdaalka Shaqalaha Ee Soomaaliya

Siyaasadda Qaranka ee Socdaalka Shaqaalaha waxay ujeedadeedu tahay in la dhiso nidaam ilaalinaya oo awood siinaya shaqaalaha socdaalaya, iyada oo la xoojinayo doorkooda horumarinta qaran ee Soomaaliya. Siyaasaddu waxay ka kooban tahay qodobbadan soo socda:

Himilooyinka

Nidaam waara, isku-dhafan, xoojinaya sinnaanta jinsiga, kuna salaysan xuquuqda shaqaalaha, si loo gaaro horumar qaran.

Hiigsiga

Dhisidda qaab-dhismeed dhameystiran oo cadaalad ah, kaas oo fududeynaya socdaalka shaqo ee badqab leh, nidaamsan, iyo sharciyeysan.

Ujeeddada

Ka faa'iidaysiga ugu badan ee shaqaalaha gudaha iyo dibadda u socdaalaya si loo gaaro horumar iyo barwaaqo.

Aragtida Istiraatiijiyadda Isbeddelka

Aragtida isbeddelka waxay xooga saartaa dhisidda nidaam waara oo loogu talagalay maareynta socdaalka shaqaalaha. Tani waxay lagu gaari doonaa iyadoo la dhisayo qaab-dhismeed mideysan oo taageeraya tallaabooyinka xaqiijinaya hirgelinta siyaasadda xuquuq ku saleysan iyo la-tixgeliyay jinsiga.

Muddada dheer, Dowladda waxay hubin doontaa in la dejiyo sharciyo, oo ay ugu horreyso dib-u-eegista Xeerka Shaqada Qaranka iyo dhaqan-gelinta Heshiisyada Caalamiga ah ee ILO ee la xiriira socdaalka shaqaalaha, si loo xaqiijiyo socdaal shaqo oo nabdoon, nidaamsan, iyo sharciyeysan.

Muddada dhexe, Dowladda waxay la shaqeyn doontaa habka Saddex-geesoodka ah (Tripartite arrangement) si ay u taageerto wada-hawlgalayaasha bulshada horumarinta ilaalinta xuquuqda shaqaalaha gudaha iyo dibadda u socdaalaya. Tani waxay ku lug yeelan doontaa kor-u-qaadista horumarinta xirfadaha iyo ilaalinta shaqaalaha si loo xaqiijiyo sharaf iyo horumar. Dowladda waxay sidoo kale iskaashi la yeelan doontaa jaaliyadda dibadda, iyadoo la raacayo siyaasadda Qurbajoogta , si loo dhiso bulsho firfircoon oo ay u xoojiyaan shaqaalaha socdaalaya, taasoo u suurtogelinaysa inay door muhiim ah ka qaataan horumarka qaranka. Intaa waxaa dheer, waxaa la aasaasi doonaa Nidaamka Maareynta Xogta Socdaalka Shaqaalaha (LMIS) si loo bixiyo xog hagta dooda siyaasadeed iyo dib-u-habaynta.

Muddada gaaban iyo tan degdegga ah, tallaabooyin kala duwan ayaa la qaadi doonaa, sida lagu xusay aragtida isbeddelka ee istiraatiijiyaddan. Tallaabooyinkan waxaa ka mid ah dhammeystirka sharciyada muhiimka ah iyo Heshiisyada Laba-geesoodka ah ee Shaqaalaha Socdaalaya (BLAs), isku-darka arrimaha muhiimka ah ee qorsheynta iyo hirgelinta (oo ay ku jiraan jinsiga iyo naafanimada, isbeddelka cimilada), iyo Xoojinta nidaamyada dib-u-soo laabashada iyo dib-u-dhexgelinta shaqaalaha socdaalaya si loo taageero kuwa gudaha dalka kusoo laabanaya

Kormeerka, Qiimeynta, iyo Nidaamka Natiijooyinka

Dhammaan daneeyayaasha waxaa looga baahan yahay inay kormeeraan hawlaha lagu xusay siyaasaddan, iyagoo sanad walba warbixin ka bixinaya horumarka la gaaray. Horumarkan waxaa lagu cabbiri doonaa iyadoo la eegayo tilmaamayaasha waxqabadka ee la isla oggolaaday (KPIs).

Sahan hordhac ah (baseline survey) ayaa lagu samayn doonaa sannadka ugu horreeya ee hirgelinta siyaasadda si loo ururiyo xogta aasaasiga ah ee socdaalka shaqaalaha, taas oo lagu go'aamin doono bartilmaameedyada siyaasadda. Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada (MoLSA) waxay ururin doontaa xogta laga helay hay'adaha kala duwan, si loo diyaariyo warbixinta waxqabadka sanadlaha ah. Dhisidda nidaamka xogta suuqa shaqada (Labour Market Information System - LMIS) ayaa la filayaa inay bixiso xog cusub oo dhameystiran, taas oo hagaajinaysa nidaamka qiimeynta.

Dib-u-eegisyo waxqabad sanadeed ayaa la sameyn doonaa si loo cabbiro horumarka, waxaana warbixinnada lagu soo bandhigi doonaa shirarka Guddiga Isku-xirka Qaranka ee Socdaalka Shaqaalaha iyo Hannaanka Isku-xirka Qaranka (NCM). Tani waxay fursad u siin doontaa NCM inay qiimeyso waxtarka tilmaamayaasha iyo cabirrada loo adeegsaday qiimeynta horumarka.

Kheyraadka(Kharashaadka) loo Baahan Yahay

Qiimaha la qiyaasay ee lagu hirgelinayo siyaasaddan sannadka ugu horreeya waa **$10,053,000**.

iimaha la qiyaasay ee hirgelinta siyaasaddan sanadkeeda ugu horreeya waa **$10,053,000** (Toban Milyan iyo Konton iyo Saddex Kun oo Doollar). Xisaabtanku wuxuu ku salaysan yahay miisaaniyadda loo qorsheeyay MoLSA ee hawlaha kala duwan, laguna xisaabiyay doollarka Mareykanka.

Sida ku cad baahida kharashka, sheyga ugu badan ee loo qoondeeyay kharashka shanta sano ee soo socota wuxuu noqon doonaa taageerada wada-hawlgalayaasha bulshada iyo xoojinta doorkooda ee isuduwidd hay'adaha. Heer la mid ah maalgashi ayaa loo qoondeyn doonaa ilaalinta bulshada ee shaqaalaha socdaalka iyo qoysaskooda. Nidaaminta Shirkadaha Shaqaaleysiinta Gaarka ah , waa qaybta labaad ee qoondeynta kharashka ugu weyn, maadaama ay door muhiim ah ka ciyaarayaan habka socdaalka shaqo. Qaybaha muhiimka ah ee bixinta khayraadka ayaa loo qoondeeyay horumarinta xirfadaha, xoojinta xirfadaha, iyo guud ahaan maamulka socdaalka shaqaalaha si loo taageero Hannaanka Isku-xirka Qaranka ee Socdaalka (NCM).

Khataraha La filan karo

Dagaalka sokeeye ee wali ka jira Soomaaliya wuxuu khatar weyn ku yahay hirgelinta **Siyaasadda Qaranka ee Socdaalka Shaqaalaha**. Waxaa la filayaa in dadaallada nabad-dhisidda ay sii socdaan tobanka sano ee soo socda, si loo abuuro jawi ku habboon oo fududeynaya socdaal shaqo oo sugan, nidaamsan, iyo sharciyeysan. Khataraha kale ee saameyn kara hirgelinta siyaasadda waxaa ka mid ah:

- Caqabadaha isku-dubaridka hay'adaha kala duwan ee la shaqeeya wada-hawlgalayaasha bulshada.
- Xog la'aanta la xiriirta socdaalka shaqaalaha, gaar ahaan xogta aan si fiican loo kala saarin (data disaggregation).
- Nidaam daciif ah oo la xiriira maamulka shaqaalaha, kaas oo leh isku-xirnaan yar ama aan jirin guud ahaan hay'adaha iyo daneeyayaasha muhiimka ah.

Hannaanka natiijooyinka waxaa lagu saleeyay qodobbo la filayo oo muhiim u ah hirgelinta siyaasadda, kuwaas oo ay ka mid yihiin:

- Ka qaybgal firfircoon iyo iskaashi joogto ah oo ay sameeyaan dhammaan daneeyayaasha heer qaran iyo heer dowlad-goboleed.
- Shrikadaha shaqaaleysiinta oo diyaar u ah inay u hoggaansamaan xeerar-nidaamyada la dejinayo.
- Taageero firfircoon iyo ka-qaybgalka wada-hawlgalayaasha bulshada iyo hay'adaha taageera.
- Helitaanka kheyraadka lagama maarmaanka ah iyo iskaashi la-hawlgalayaasha horumarineed.

Muddada Hirgelinta (Time Frame)

Istiraatiijiyaddan waxaa la hirgelin doonaa muddo shan sano ah (2025-2030). Dib-u-eegis xilli-dhexe (mid-term review) ayaa la sameyn doonaa sannadka 2028, halka qiimeyn dhammaystiran la fulin doono sannadka 2030.

Inta lagu jiro muddada hirgelinta, Dowladda iyo hay'adaha fulinta waxay sii wadayaan dhaqan-gelinta maamulka socdaalka shaqaalaha iyo tallaabooyinka la xiriira, iyaga oo ku shaqeynaya hagidda Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada (MoLSA) iyo Guddiga Isku-xirka Socdaalka Shaqaalaha.

1

Hordhac

1.1. Sooyaal iyo Xaaladda (Background and Context)

Tirada dadka Soomaaliya ayaa lagu qiyaasaa inay gaarto qiyaastii 18.7 milyan oo qof, iyadoo dhaqaaluhu uu ku tiirsan yahay adeegyo (sida ganacsiga), beeraha iyo kalluumeysiga. Inta badan dadka waxay ku nool yihiin qaybta Nolal Maalmeedka, iyadoo beeraha ay ka qayb qaataan 80.3% GDP-ga guud ee dalka. Sannadkii 2023, GDP-ga Soomaaliya wuxuu ahaa $10.42 bilyan, iyadoo GDP-ga sanadkiiba ee qofka uu yahay $592. Heerka kororka GDP-ga ee dalka waa 2.43%, waxaana la filayaa inuu kordho ilaa 3.5% sanadka 2024 iyo 3.8% sanadka 2025, taasoo ka sarreysa heerka kororka tirada dadka ee qiyaastii 2.43%. In kasta oo ay jiraan saadaalinta kororka, Soomaaliya waxay wajahayaan caqabado dhaqaale oo waaweyn, oo ay ka mid yihiin uruurinta dakhliga gudaha oo hooseysa iyo heerarka faqriga oo sarreeya, kuwaas oo ka sii daraya amni darro. Dadaallada lagu soo jiidanayo maalgelinta tooska ah ee shisheeye (FDI) iyo dhiirrigelinta dhaqaalaha gaarka ah ayaa muhiim u ah horumarinta dhaqaalaha Soomaaliya, abuurista fursado shaqo iyo dhimista heerarka faqriga ee hadda jira.

1.1.1. Socdaalka iyo Isbeddelada La Xiriira ee Soomaaliya

Soomaaliya waa dal leh dhaqdhaqaaqyo socdaal oo kala duwan, waxana ay u adeegtaa sida waddan asal ah (origin), waddan loo socdaalo (destination), iyo waddan maris ah (transit country) oo ay soo maraan dad ka kala taga Geeska Afrika iyo meelo kale oo caalamka ah.

Mid ka mid ah caqabadaha ugu waaweyn ee Soomaaliya ay wajahdo waa abuurista shaqo iyo fursado shaqo oo ku filan bulshada. Heerka shaqo la'aanta dalka wuxuu yahay 19.29%, taas oo sii adkeynaysa helitaanka shaqo. Faqrigu weli waa mid baahsan, iyadoo in ka badan 60% bulshada ay ku noolyihiin wax ka yar $1.90 maalintii. Heerka wax-akhris-qoris ee Soomaaliya wuxuu yahay 41.03%, taasoo muujinaysa baahida loo qabo in la xoojiyo waxbarashada si loo hagaajiyo fursadaha shaqo. Waxaa jira farqi weyn oo

u dhexeeya ragga iyo dumarka ka qeybqaata suuqa shaqada. Kaliya 33% ragga iyo 12% dumarka ayaa si firfircoon uga shaqeeya.Dowladda Soomaaliya, iyada oo loo marayo Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada (MoLSA), waxay la shaqeynaysaa hay'adaha horumarinta si loo xoojiyo dhismaha hay'adaha, loona abuuro xasillooni dhaqaale oo horseedi karta korriin, yareynta faqriga, iyo ka bixitaanka xaaladda jilicsanaanta.

Soomaaliya waxay leedahay bulsho da' yar oo haddii si wanaagsan loo maareeyo, wax badan ka tari karta horumarinta dhaqaalaha. Si kastaba ha ahaatee, heerka shaqo la'aanta dhallinyarada, gaar ahaan kuwa waxbartay, waa mid sareeya. Dhallinyarada leh xirfadaha qiimaha leh waxay u badan yihiin inay ka haajiraan dalka si ay u raadsadaan fursado shaqo oo ka wanaagsan.

1.1.2. Qaxooti iyo Codsiyada Magangalyada

Sida ku cad xogta UNHCR ee April 2023, Soomaaliya waxaa ku sugan 685,198 oo qaxooti Soomaaliyeed, iyadoo inta badan ay ku sugan yihiin dalalka deriska ah, gaar ahaan Kenya (301,526) iyo Itoobiya (253,616). Sannadkii 2020, Soomaaliya waxay martigelisay 35,461 qaxooti iyo codsiyo magangalyad, inta badan waxay ka yimaadeen Itoobiya (23,701). Soomaaliya sidoo kale waxay leedahay bulsho weyn oo qurbo-joog ah, oo lagu qiyaasayo 1-1.5 milyan oo qof, kuwaasoo si weyn ugu sugan Boqortooyada Ingiriiska, Netherlands, Norway, Sweden, Maraykanka, Kanada, iyo Australia (FMPT, 2022).

1.1.3. Socdaalka Gudaha iyo Soo-galootiga (Inbound Migration)

Marka laga eego socdaalka gudaha, sida ku cad warbixinta UNHCR ee Shabakadda Ilaalinta iyo Kormeerka Soo-noqoshada (PRMN), waxaa jira in ka badan 1.2 milyan oo qof oo gudaha Soomaaliya ku barakacay sanadka 2023. Warbixintii 2021 ee Diiwaangelinta Socdaalka ee IOM (DTM) ee Soomaaliya ayaa muujisay 121,671 dhaqdhaqaaq gudaha Soomaaliya, halka 66% ka yimid Itoobiya, 13% ka yimid Kenya, iyo 10% ka yimid Jabuuti. Warbixintii isla sanadkii ayaa sidoo kale muujisay 159,812 dhaqdhaqaaq oo ka baxay Soomaaliya sannadkii 2020. Dalalka ugu badan ee loo safray waxaa ka mid ahaa Itoobiya (46%), Sacuudiga (23%), Yemen (15%), Kenya (11%) iyo Jabuuti (6%). Sida ay sheegtay Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada (MoLSA), in ka badan 15,000 rukhsad shaqo ayaa la siiyay Soomaaliya labada sano ee la soo dhaafay, Shaqaalahaasi waxay badankood ka yimaadeen dalalka Uganda, Kenya, Hindiya, Boqortooyada Ingiriiska, Pakistan, iyo Bangladesh.

1.1.4. Socdaalka Dibedda

Waddooyinka caadiga ah ee socdaalka Soomaaliya waxaa ka mid ah: (i) ka gudubka badda ee Yemen (oo noqotay mid aan caan ahayn tan iyo 2015 sababo la xiriira dagaalka Yemen) iyo socdaalka loo sii marayo dalalka Khaliijka; (ii) socdaalka koonfureed ee Soomaaliya iyadoo loo sii marayo Kenya ilaa Koonfur Afrika; iyo (iii) socdaalka galbeed ee loo marayo Suudaan iyo Liibiya, iyadoo ujeedadu tahay in la maraa Badda Mediterranean si loo gaaro Yurub. Xog cusub oo la xiriirta tahriibka sharci-darrada ah lama hayo. Si kastaba ha ahaatee, Soomaaliya waxay dhammeystirtay Heshiiska Laba-geesoodka ah ee Shaqaalaha (BLA) la leh Qatar, waxayna hadda soo gabagabeyneysaa BLA la leh Boqortooyada Sacuudi Carabiya, oo ah waddanka martigeliya inta badan shaqaalaha Soomaaliyeed ee dibadda, gaar ahaan haweenka.

1.1.5. Ka-qaybgalka Jaaliyadda Soomaaliyeed (Diaspora Engagement)

Jaaliyadda Soomaaliyeed ee qurbo-joogta Soomaaliya waxaa lagu qiyaasaa inay ka kooban tahay 2 milyan oo Soomaali ah oo ku sugan Boqortooyada Ingiriiska, Netherlands, Norway, Sweden, Maraykanka, Kanada, Koonfur Afrika, iyo Australia (FMPT, 2020).

1.1.6. Lacagaha Ay Dibadda Ka Soo Direen Jaaliyadda Soomaaliyeed (Remittances)

Lacagaha ay dibadda ka soo diraan jaaliyadda Soomaaliyeed waxay door muhiim ah ka ciyaaraan kobaca dhaqaalaha dalka. Lacagaha xawaaladaha la soo mariyo waxay udub-dhexaad u yihiin dhaqaalaha Soomaaliya, waxaana la qiyaasayaa in sannadihii 2023 iyo 2024 ay gaarayaan inta u dhexeysa $1.73 bilyan ilaa $2 bilyan. Lacagtani waxay ka badan tahay guud ahaan dakhligii soo baxay ee Soomaaliya ay ka heshay dhoofinta badeecadaha sanadlaha ah.

1.1.7. Sababaha Socdaalka

Soomaaliya waxay weli tahay dalka soo-galitaanka, marinka, iyo goobta loogu socdo ee qulqulatooyinka socdaalka aan sharciyeysneyn. Socdaalka noocan ah waxaa keena arrimahan:

1. La'aanta fursado dhaqaale oo waara ee dhalinyarada 60% dadweynaha Soomaaliyeed waxay ka yar yihiin 25 sano jir (sida la xusay 2020), waxaana la daalaa-dhacayaan fursado shaqo oo xaddidan. Tani waxay dhalinyarada ku khasbeysaa inay u socdaalaan dibadda si ay u helaan nolol ka wanaagsan.

2. Dagaal, amni-darro, iyo arrimo deegaanka la xiriira: Dagaalada sokeeye, amni-darrada, iyo masiibooyinka dabiiciga ah sida fatahaadaha, abaaraha, saboolnimada, iyo macaluusha ayaa sii kordhiya barakaca gudaha, iyagoo yareynaya fursadaha shaqo ee dalka gudihiisa.

3. Socdaalka aan sharciyeysneyn:Soomaalida waxay u safraan saddex waddo oo waaweyn: i.Badda u gudubka Yemen (iyo halkaas oo ay uga sii gudbaan dalalka Khaliijka).ii.Koonfurta oo ay ka maraan Kenya una sii socdaan Koonfur Afrika si ay uga helaan nolol wanaagsan.iii.Galbeedka oo ay u safraan Libya iyagoo damacsan inay ka tallaabaan Badda Mediterranean-ka si ay u gaaraan Yurub.

Waxaa jira laba nooc oo waaweyn oo socdaal ah: Socdaalka Ikhtiyaariga ah (Voluntary Migration) iyo Socdaalka Qasabka ah (Forced Migration).

Socdaal Ikhtiyaari ah (Voluntary Migration)

Socdaalka ikhtiyaariga ah wuxuu dhacaa marka qofku si iskiis ah u doorto inuu ka tago hoygiisa si uu ugu guuro meelo kale, gudaha dalka (socdaalka gudaha) ama dibaddiisa (socdaalka caalamiga ah), iyada oo ujeeddadu tahay helidda nolol dhaanta. Sida lagu sheegay warbixinta Dhaqdhaqaaqyada Xuduudaha ee IOM (Cross Border Movements Report, Oktoobar 2023), heerka socdaalka ikhtiyaariga ah ee Soomaaliya wuxuu gaarayaa 44%. Sababaha ugu waaweyn ee keena socdaalka ikhtiyaariga ah ee Soomaaliya: Sababaha ugu waaweyn ee keena socdaalka ikhtiyaariga ah ee Soomaaliya: Sababaha dhaqaale (26%) – Dadka oo shaqooyin iyo nolol dhaanta raadinaya. Socdaalka xilliga xilliga beeralayda (9%) – Gaar ahaan xoolo-dhaqato iyo dad beeraley ah oo u hayaama meelaha cimiladoodu wanaagsan tahay si ay ugu guuraan ama wax u beertaan. Sababaha qoyska la xiriira (3%) – Dadka oo u guura meelaha ehelkoodu ku nool yahay. Dib-u-soo noqoshada (2%) – Dad hore u socdaalay oo kusoo laabanaya dalkooda hooyo. Sababo kale (4%) – Sababo aan si gaar ah loo qeexin.

Socdaalka Qasabka ah (Forced Migration)

Socdaalka qasabka ah wuxuu tilmaamayaa dhaqdhaqaaqyada socdaalka ee lagu qasbo dadka, taasoo ka dhalata sababo ay ka mid yihiin: Dhibaatada lagu qasbo inay ka baxaan deegaankooda (force, expulsion). Dhibaatooyinka dabiiciga ah sida abaaraha iyo fatahaadaha.Dagaal, amni-darro, iyo cunno yaraan.

Sida laga soo xigtay xogta, socdaalka qasabka ah wuxuu ka dhigan yahay 53% dhammaan socdaalka Soomaaliya.

Sababaha keena socdaalka qasabka ah ee Soomaaliya: 31% barakacayaal ay sababtay musiibooyin dabiici ah (fatahaado, abaaro, iwm.). 20% barakacayaal ay sababtay cunno la'aan (food insecurity). 2% barakacayaal ay sababtay colaado iyo amni-darro. Qaybaha hoos ku xusan waxay baarayaan laba arrimood oo waaweyn oo ku saabsan socdaalka khasabka ah:

1. **Qaxootiga, Barakacayaasha Gudaha, iyo Dib-u-soo laabtayasha (IDPs, Refugees & Returnees):** Sida laga soo xigtay Xogta UNHCR Operations Data Portal (5 Febraayo 2024), Soomaaliya waxay leedahay:
   - 2,788,453 qof oo la qiyaasay inay yihiin barakacayaal gudaha ah (Internally Displaced Persons - IDPs).
   - 17,957 qaxooti oo ku nool dalal kale.
   - 20,506 magangalyo-doon ah (Asylum Seekers).
   - 93,721 qof oo dib ugu soo laabtay Soomaaliya laga bilaabo Janaayo 2024.

2. **Socdaalka ka dhashay Isbeddelka Cimilada (Migration as a Result of Climate Change)**

Sanadka 2024, Soomaaliya waxay diiwaan-gelisay 13,000 qof oo cusub oo barakacay sababo la xiriira:Colaad.Fatahaado. Abaaro iyo xaalado kale oo la xiriira isbeddelka cimilada.

Tani waxay muujinaysaa in isbeddelka cimiladu door weyn ka ciyaaro barakaca dadka Soomaaliyeed, taasoo xoojineysa baahida loo qabo xalka waara ee lagu yarayn karo saameynta ay dhibaatooyinkaas ku leeyihiin bulshada.

▶ Jadwalka 1: Sababaha Socdaalka

Nooca Socdaalka	Sababta Socdaalka	Boqolleyd
Nooca Socdaalka	Sababaha Dhaqaale	26%
	Socdaalka Xilliga Xilliyeed	9%
	Sababaha Qoyska	3%
	Dib-u-soo laabasho	2%
	Sababo Kale	4%
Wadarta Guud		44%
Socdaal Qasab ah	Dagaal iyo Amni-darro	2%
	Musiibooyinka Dabiiciga ah	31%
	Cunto-yaraan	20%
Wadarta Guud		53%
Si Kale	Noocyada kale ee socdaalka	3%

Ilaha Xogta: IOM (2023) Socdaalka Xuduudaha La Gudbo (Cross Border Movements)

1.1.8. Qurba Joogta Soomaaliyeed (Somalia's Diaspora)

Sida lagu xusay Siyaasadda Qurba Joogta Soomaaliyeed, waxaa lagu qiyaasaa in jaaliyadda Soomaaliyeed ee dibadda ay ka badan tahay **2 milyan** qof. Siyaasaddan waxay muujineysaa in "Dadaallada Dowladda ee mideynta iyo abaabulka Shabakadaha Jaaliyadda Soomaaliyeed ay fursad u yihiin xoojinta qaranka iyo adkeynta adkeysigiisa" (Bogga 9).Qorshaha Horumarinta Qaranka ee Soomaaliya (NDP 2020-24) sidoo kale wuxuu aqoonsaday doorka muhiimka ah ee jaaliyaddu ka ciyaari karto horumarinta dalka. Waaxda Arrimaha Jaaliyadda, oo hoos timaadda Wasaaradda Arrimaha Dibadda, ayaa mas'uul ka ah hirgelinta barnaamijyada lagu fulinayo Siyaasadda Qaranka ee Jaaliyadda.

Qodobada Muhiimka ah ee Diiradda la Saarayo: Socdaalka iyo Horumarinta Dhaqaalaha

Siyaasaddan waxay xoogga saartaa xiriirka u dhexeeya socdaalka iyo kobaca dhaqaalaha, iyadoo jaaliyadda Soomaaliyeed ay door muhiim ah ka ciyaarto horumarinta dalka, gaar ahaan dhinacyada soo socda:

1. Lacagaha Xawaaladaha (Remittances) – Lacagaha ay jaaliyadda Soomaaliyeed dibadda ka soo diraan waxaa lagu qiyaasayaa inta u dhexeysa $1.73 bilyan ilaa $2 bilyan sanadihii 2023 iyo 2024.
2. Horumarinta Awoodaha Aadanaha (Human Capital Development) – Jaaliyaddu waxay gacan ka geysataa horumarinta xirfadaha iyo aqoonta dalka.
3. Xoojinta Xirfadaha (Skills Strengthening) – Jaaliyaddu waxay la wadaagtaa dalka hal-abuur cusub iyo hab-dhaqanno wanaagsan.
4. Isdhaafsiga Dhaqanka iyo Kala-duwanaanta (Cultural Exchanges and Diversity) – Waxay dhiirrigelisaa is-dhaafsiga dhaqamada iyo is-fahamka bulshooyinka kala duwan.
5. Xoojinta Awoodaha Hay'adaha (Institutional Capacity Building) – Waxay taageertaa xoojinta hay'adaha dowliga ah iyada oo la wadaagayo waayo-aragnimo iyo hab-dhaqan wanaagsan.

Khariidadan waxay muujineysaa dadka Soomaaliyeed ee ku nool:

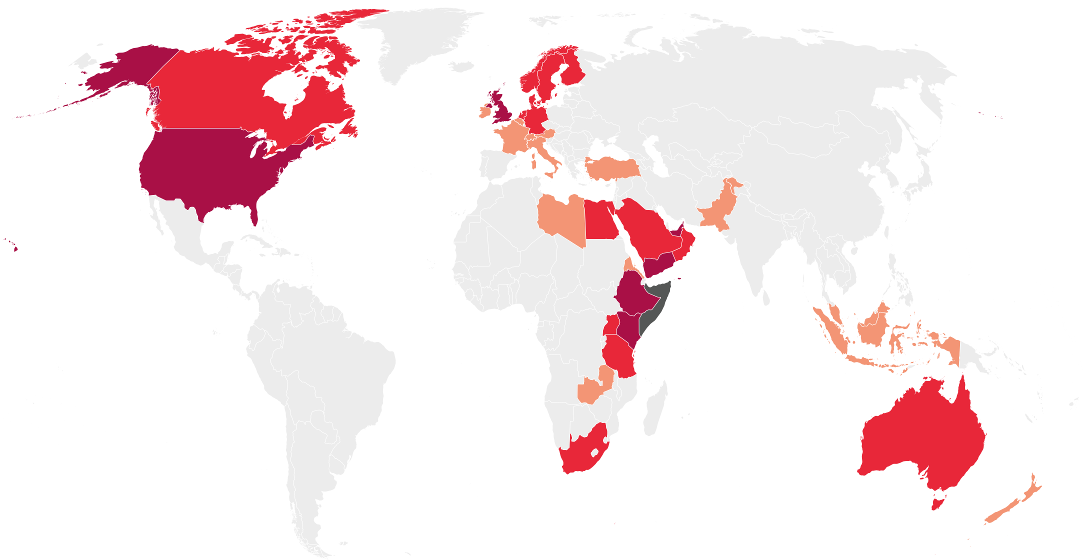

khariiradda Jabuuti iyo , Soomaliya iyo Tirada Dadka ee Dalalka

+ 1,000,000 | + 100,000 | + 10,000 | + 1,000

Caqabadaha Ay La Kulmaan Shacabka Soomaaliyeed ee Qurbo-joogta

Sida ay sheegtay Siyaasadda Qurbo-joogta Qaranka, Soomaalida ku nool qurbo-joogta waxay la kulmaan caqabado dhowr ah, oo ay ka mid yihiin:

1. Isku-dubbarid iyo wada shaqayn kooban: Isku-dubbarid la'aanta iyo wada shaqayn la'aanta qurba-joogta, dawladda iyo ganacsiga gaarka ah ee Soomaaliya ayaa meesha ka saaray kalsoonidii lagu qabay xaaladaha qaarkood.
2. Xaaladaha Shaqo ee Aan Ku Habboonayn: Soomaalida ku nool qurbo-joogta waxay la kulmaan xaalado shaqo oo aan ku habboonayn dalalka martigelinta, kuwaasoo sii xumaanaya marka loo eego kharashaadka nolosha oo sareeya, canshuuraha, luqadda, cimilada iyo caqabado kale oo dhaqan. Qurbo-joogtu ma helaan xog ku filan oo ku saabsan horumarka ka socda gudaha dalka.

Warbaahinta xaddidan ee ay ku tiirsan yihiin ma bixiso macluumaad dhameystiran oo ay ku xisaabtami karaan. Ma jiraan barnaamijyo iyo qorshayaal si rasmi ah loogu diyaariyay dib-u-soo laabashada iyo dib-u-dhexgalka qurbo-joogta.

3. Daldaloolo Dastuurka iyo Xeerarka oo Laga Maarmaan yahay: Wax ka beddelka Dastuurka 2012 iyo sharciyada muhiimka ah ayaa loo baahan yahay si loo hago maamulka qurbo-joogta.

Dadaallada Dowladda: Si looga jawaabo caqabadahan, dowladda ayaa hirgelinaysa tallaabooyinka soo socda:

1. Nidaamyada Isku-xirnaanta Dhexe: In la dhiso nidaam isku-xirnaan dhexe oo lagu soo dhoweynayo qurbo-joogta, oo ay ku jirto madal dhexe iyo xog-ururin muhiim ah oo lagama maarmaan u ah hagista fursadaha isku-xirnaanta iyo maalgelinta qurbo-joogta ee Soomaaliya.

2. Xoojinta Adeegyada Qunsuliyadda: Hagaajinta adeegyada qunsuliyadeed ee safaaradaha, wakiilada iyo qunsuliyada, gaar ahaan dalalka ay ku nool yihiin bulshada Soomaaliyeed ee ballaaran.

3. Wadaagista Xogta: Wadaagista xogta ku saabsan horumarka iyo fursadaha maalgelinta ee Soomaaliya iyo qeybo kala duwan oo ka mid ah dhaqaalaha dalka.

4. Taageerada Shabakadaha Qurbo-joogta: Taageeridda shabakadaha qurbo-joogta iyo ururrada si ay u abaabulaan una fuliyaan mashaariicda loogu talagalay gudbinta aqoonta iyo xirfadaha, gaar ahaan dhallinyarada.

5. Xiriirinta Shaqada Dowladda ee (Migration for Development in Africa MIDA): Xiriirinta shaqada ay dowladda ka waddo Barnaamijka Socdaalka ee Horumarinta Afrika (MIDA) oo tan iyo 2008 bixiya tababaro xirfadlayaasha qurbo-joogta.

1.1.9. Falanqaynta (Awoodaha, Fursadaha, Daciifnimada, iyo Khataraha) SWOT

Muuqaalka socdaalka shaqaalaha ee Soomaaliya waxaa lagu sharxay qaybtaan iyadoo la adeegsanayo falanqaynta SWOT (Awoodaha, Daciifnimada, Fursadaha iyo Khatarta), taas oo muujineysa awoodaha hadda jira iyo caqabadaha iyo xaddidaadaha weli taagan. Qaabkan waxa uu u adeegayaa sida tixraac qorsheynta istaraatijiyadda, geedi socodka go’aan qaadashada, iyo maamulka guud ee nidaamka socdaalka shaqaalaha Soomaaliya qaababka soo socda:

1. Awoodaha: Dhacdooyinka, mansabyada, iyo sifooyinka xoogga leh ee siinaya Soomaaliya faa'iido tartan iyo aasaas u ah socdaalka shaqada mustaqbalka.

2. Fursadaha: Fursaduhu waxay tixraacaan awoodaha, arrimaha deegaanka, iyo fursadaha bixiya rajo mustaqbalka wanaagsan ee suuqa shaqada, taas oo laga faa'iidaysan karo.

3. Daciifnimo: Daciifooyinku waxa ay ka kooban yihiin guul-darrooyinka, caqabadaha iyo khasaaraha kuwaas oo weli caqabad ku ah sii wadida goobta horumarinta ee socdaalka shaqada ee Soomaaliya.

4. Khataraha: khataraha waa arrimo gudaha iyo dibadda ah oo caqabad ku noqon kara rajada horumarineed ee Soomaaliya, oo inta badan ka baxsan awoodda dalka.

Falanqaynta SWOT waxay kala saartaa arrimaha gudaha iyo dibadda. Awoodaha iyo daciifnimada waa dhinacyo gudaha ah oo ay Soomaaliya gacanta ku hayso. Fursaduhu waxay noqon karaan kuwo gudaha iyo dibadda ah labadaba waana laga faa'iidaysan karaa. Khataraha , si kastaba ha ahaatee, ayaa ugu horrayn arrimo dibadeed ah, kuwaas oo qaarkood ay yihiin kuwo ka baxsan awoodda Soomaaliya, balse uu waddanku qaadi karo tallaabooyin sharci iyo doorashooyin siyaasadeed.

▶ Falanqaynta (Awoodaha, Daciifnimada, Fursadaha, iyo Caqabadaha SWOT) ee Nidaamka Socdaalka Shaqaalaha ee Soomaaliya

Awoodaha (Strengths)	Daciifka ah (Weaknesses)
Soomaaliya waxay muujisay rabitaan siyaasadeed oo xooggan heerka ugu sareeya ee dowladda, iyadoo aqoonsanaysa muhiimada socdaalka shaqaalaha iyo maamulka socdaalka. Qaab-dhismeedyo iyo hay'ado muhiim ah waxaa ka mid ah: Qaab-dhismeed sharci, siyaasadeed, iyo hay'adeed oo maamula socdaalka shaqaalaha. Xeerka Shaqada oo ku jira baarlamaanka sanadka 2024. Heshiisyada ILO ee la saxiixay iyo la ansixiyay, kuwaas oo saldhig u ah xoojinta qaab-dhismeedka sharci iyo siyaasadeed. Heshiisyada Laba-geesoodka ah ee Shaqaalaha (BLA) ee dalalka martigelinaya shaqaalaha socdaalka Soomaaliyeed. Siyaasadda Qurbo-joogta ee Qaranka (2013). Bayaanka Qaranka ee Xalka Joogtada ah ee Qaxootiga Soomaaliyeed iyo Soo-noqoshadooda Soomaaliya. Hay'adaha la aasaasay oo ka shaqeeya arrimo kala duwan oo la xiriira socdaalka shaqaalaha, waxaa ka mid ah: Guddigga Qaranka ee Qaxootiga iyo Barakacayaasha Waaxda Arrimaha Qurbo-joogta Xafiiska Wakiilka Gaarka ah ee Xuquuqda Carruurta iyo Shaqaalaha Socdaalka Kooxaha Shaqada iyo Kooxaha Farsamada ee maamulka socdaalka shaqaalaha, shirkada shaqaaleysiinta iyo hab-maamuusyada isku-xirka si loo taageero socdaalka shaqaalaha Soomaaliya waxay ka faa'iidaysaneysaa nidaamka lacagaha lacag-u-qaadista ee waxtarka leh, taasoo u suurtagelinaysa lacagaha loo soo diro si dhaqso ah oo ka yimaada dibedda. Dadka Soomaaliyeed waxay muujiyeen adkeysi iyo la qabsiga cajiib ah, waxayna ku guuleysteen inay ku noolaadaan xaalado iyo qeybo kala duwan oo ka mid ah dalalka martigelinta.	Caqabadaha isku-xirnaanta ee jira hay'adaha qaar ee ka shaqeynaya wada-hawlgalayaasha bulshada. **Maxaa la sameynayaa?** Si arrintan loo xalliyo, dowladda ayaa dib u habeyn ku sameyneysa Kooxaha Shaqada Farsamada iyo xub-nahooda si loo xoojiyo xiriirka shaqo ee ka dhaxeeya kooxaha iyo hay'adaha hadda jira. Socdaalka shaqaalaha Soomaaliya waxaa lagu gartaa xog xaddidan iyo kala soocid la'aan. **Maxaa la sameynayaa?** Jawaab ahaan, dowladda ayaa sameysay Sahan Awoodda Shaqada ee 2019 iyo waxay horumarinaysaa Nidaamka Macluumaadka Suuqa Shaqada si loo bixiyo xogta shaqada. Maamulidda shaqada Soomaaliya waa daciif, iyadoo ay jirto isku-xirnaan xaddidan oo u dhaxeysa daneeyaya-asha muhiimka ah. **Maxaa la sameynayaa?** Si loo xoojiyo qaab-dhismeedkan, dowladda ayaa horumarinaysa siyaasado iyo xeerar qaran oo is-ku-dhafan iyo waaxaha baarlamaanka ee ay ka qayb qaataan daneeyayaal badan. Barnaamijyada iyo khayraadka lagu taageerayo shaqaalaha socdaalka gudaha iyo dibedda waa xad-didan. Caqabadahani waxaa ka mid ah tababarka kooban ee shaqaalaha socdaalka, tababarada kooban ee shaqaalaha socdaalka, taageero xaddidan oo la siiyo shirkadaha shaqaaleysiinta iyo kiisaska ku saabsan xadgudubyada xuquuqda iyo khaladaadka. **Maxaa la sameynayaa?** Dowladda ayaa dejineysa siyaasado iyo xeerar, oo ay ku jiraan kuwa PEAs, si ay u taageerto shaqaalaha socda-alka. Hay'ado kala duwan ayaa bixiya tababarada kooban ee shaqaalaha socdaalka, inkasta oo ay yihiin kuwo ku kooban oo xaddidan. Intaa waxaa dheer, dadaallo ayaa socda oo la sameynayo oo ay wada shaqeynayaan Wasaaradda Haweenka si loo soo bandhigo baaritaanka galmada ee ka hor bixitaanka.

Fursadaha (Opportunities)	Khataraha
Iskaashiga Goboleed iyo Caalami (Regional and International Partnerships) Ururrada goboleed ee COMESA, EAC, iyo IGAD waxay bixiyeen taageero muhiim ah si loo hubiyo socdaal badbaado leh, nidaamsan, oo sharciyeysan. Taageeradan waxay muuqataa iyada oo loo marayo: Hirgelinta Hannaanka Khartoum (Khartoum Process) – Nidaam iskaashi oo wax looga qabanayo socdaalka shaqaalaha iyo tahriibka. Fulinta Baaqii Nairobi (Nairobi Declaration) – Heshiis goboleed oo lagu xoojinayo xalalka waara ee la xiriira qaxootiga iyo dib-u-dhexgalka shaqaalaha socdaalaya. **La-hawlgalayaasha Horumarinta (Development Partners)** Hay'ado badan oo horumarineed ayaa si joogto ah Soomaaliya uga taageeraya **maaraynta arrimaha socdaalka shaqaalaha**, kuwaas oo ay ka mid yihiin: **ILO** (International Labour Organization) – Horumarinta siyaasadaha shaqaalaha iyo ilaalinta xuquuqda shaqaa-laha socdaalaya. **IOM** (International Organization for Migration) – Taageeridda nidaamka socdaalka iyo dib-u-dhexgalka. **UNHCR** (United Nations High Commissioner for Refugees) – Taageeridda qaxootiga iyo magangelyo-doonka. **EU** (European Union) – Maalgelinta mashaariicda socdaalka iyo nidaamka shaqaalaha. **Bangiga Adduunka (World Bank)** – ah siiyeen Soomaaliya si wax looga qabto arrimaha socdaalka. **Shabakadaha iyo Ururada Qurba Joogta Soomaaliyeed (Diaspora Networks and Associations)** Sanadihii la soo dhaafay, bulshada qurba-joogta Soomaaliyeed waxay samaysteen shabakado iyo ururro qurba-joog ah si ay u kabaan dadaallada maareynta socdaalka shaqada.	**Xasilooni-darro Siyaasadeed iyo Colaado** Xasilooni-darrada siyaasadeed iyo colaadaha Soomaaliya iyo dalalka deriska ah waxay u badan tahay inay sii xumeeyaan xaaladaha bini'aadamnimada, barakac gudaha, iyo socdaalka shaqo ee sii socda. **Isbeddelka Cimilada** Isbeddelka cimilada ayaa la filayaa inuu sii xumaado, taasoo keeni doonta xaalado cimilada aan la saadaalin karin. Iyadoo la tixgelinayo daciifnimada nidaamyada digniinta hore, khatartani waxay u badan tahay inay muujiso sida amni-darro cuntada, taasoo keeni karta socdaal dibedda. Soomaalida ayaa u badan inay u safraan dalal bixiya fursado nololeed iyo shaqo oo ka wanaagsan.

2

Ku saabsan siyaasadda qaranka ee socdaalka shaqalaha

Siyaasadda Qaranka ee Socdaalka Shaqaalaha waxay ujeedadeedu tahay in la dhiso nidaam ilaalinaya oo awood siinaya shaqaalaha socdaalaya, iyada oo la xoojinayo doorkooda horumarinta qaran ee Soomaaliya. Qaybaha Asaasiga ah ee Siyaasadda:

Himilooyinka: Dhisidda nidaam socdaal shaqo oo waara, isku-dhafan, xoojinaya sinnaanta jinsiga, kuna salaysan xuquuqda shaqaalaha, si loo gaaro horumar qaran.

Hiigsiga: Dhisidda qaab-dhismeed dhameystiran oo cadaalad ah, kaas oo fududeynaya socdaalka shaqo ee badbaado leh, nidaamsan, iyo sharciyeysan.

Ujeeddada: Ka faa'iidaysiga ugu badan ee shaqaalaha gudaha iyo dibadda u socdaalaya si loo gaaro horumar iyo barwaaqo.

Mabaadi'da Asaasiga ah iyo Qiyamka Hagaya Siyaasadda

Siyaasaddan waxa ay ku salaysan tahay qiyamka iyo mabaadi'da soo socda:

1. Maamul-wanaagga (Good Governance)
2. Shaqo Sharafta Leh (Decent Work)
3. Awood-siinta, Ka-qaybgalka iyo Is-dhexgalka (Empowerment, Inclusion, and Participation)
4. Ilaalinta Bulshada, Caddaaladda Bulshada, iyo Wadahadalka Bulshada (Social Protection, Social Justice, and Social Dialogue)
5. Daahfurnaan iyo Isla-xisaabtan (Transparency and Accountability)
6. Horumar Waara (Sustainable Development)

Ujeeddooyinka Istiraatiijiga ah ee Siyaasadda (Policy Strategic Objectives)

Siyaasaddan waxay leedahay ujeeddooyin istiraatiiji ah oo ay ka mid yihiin:

1. Xoojinta maamulka socdaalka shaqaalaha, iyada oo la waafajinayo xeerarka iyo habraacyada caalamiga ah ee shaqada.
2. Horumarinta xirfadaha shaqaalaha iyo shahaado-siintooda, si loo aqoonsado shaqaalaha Soomaaliyeed ee suuqyada shaqo ee caalamiga ah.
3. Xoojinta nidaamka ilaalinta bulshada iyo sugnaanta amniga bulsho ee shaqaalaha socdaalaya.
4. Xoojinta doorka wada-hawlgalayaasha bulshada (Social Partners) ee la xiriira nidaamka shaqada.
5. Horumarinta ururinta, maaraynta, iyo faafinta xogta la xiriirta socdaalka shaqaalaha.
6. Sharciyeynta iyo nidaaminta Shirkadaha Shaqaaleysiinta Gaarka ah (Private Employment Agencies).
7. Dhisidda nidaam taageeraya dib-u-soo laabashada iyo dib-u-dhexgalka shaqaalaha Soomaaliyeed ee dalka kusoo laabanaya.
8. Kor-u-qaadista doorka jaaliyadda Soomaaliyeed ee dibadda si ay uga qaybqaataan horumarinta dalka.

3

Qeybaha muhiimka ah ee hirgelinta (Priority areas for implementation)

Qaab-dhismeedka Siyaasadda Qaranka ee Socdaalka Shaqaalaha wuxuu diiradda saarayaa fulinta tallaabooyin muhiim ah oo hoos yimaada siddeed aag siyaasadeed oo muhiim ah, kuwaas oo lagu faahfaahinayo sida soo socota:

Qeybaha 1: Xoojinta Maamulka Socdaalka Shaqaalaha si loo Waafajiyo Xeerarka iyo Heerarka Caalamiga ah (Strengthening Labour Migration Governance to align with International Labour Standards and Norms)

Tallaabooyinka muhiimka ah ee la qaadayo waxaa ka mid ah:

1. Xoojinta Nidaamka Isku-xirka Qaranka (National Coordination Mechanism - NCM) ee hoos yimaada Xafiiska Madaxweynaha, si loo mideeyo hay'adaha fulinaya siyaasaddan ilaa heer dowlad-goboleed.

2. Bilaabidda, wadahadalka, xoojinta iyo dib-u-eegista Heshiisyada Laba-geesoodka iyo Multilateral-ka ee Socdaalka Shaqaalaha (Bilateral and Multilateral Labour Migration Agreements - BLMAs & MLMAs) la leh dalalka martigeliya shaqaalaha Soomaaliyeed.

3. Saxiixidda, dhaqan-gelinta, hirgelinta iyo dabagalka fulinta xeerarka shaqada ee caalamiga ah, oo ay ku jiraan heshiisyada, habraacyada, iyo ballanqaadyada la xiriira socdaalka shaqaalaha.

Qeybaha 2: Horumarinta Xirfadaha iyo Aqoonsiga Shaqaalaha (Promoting Skills Development and Recognition)

Tallaabooyinka muhiimka ah ee la qaadayo waxaa ka mid ah:

1. Dhisidda nidaam qaran oo lagu diiwaangaliyo xirfadaha shaqaalaha iyo qorsheynta shaqo-abuurka.
2. Samaynta iyo hirgelinta nidaamyo shaqo-is-weydaarsi (labour mobility schemes) oo la jaan-qaadaya baahida suuqa shaqada iyo horumarinta xirfadaha Soomaaliya.
3. Maalgelinta barnaamijyada lagu horumarinayo xirfadaha shaqaalaha (skilling), lagu sare u qaadayo (up-skilling), iyo dib-u-tababarka (re-skilling) shaqaalaha socdaalaya gudaha iyo dibadda.
4. Abuurista goobo internet-ka ah (job portals) heer federaal iyo heer dowlad-goboleed si loogu xayeysiiyo fursadaha shaqo iyo xirfadaha loo baahan yahay, lana isku xiro shaqo-bixiyeyaasha iyo shaqo-doonka gudaha iyo dibadda.
5. Taageeridda is-dhaafsiga aqoonta iyo xirfadaha ee shaqaalaha socdaalaya gudaha iyo dibadda.
6. Dhisidda hab-raacyo lagu xoojiyo helitaanka macluumaadka, waxbarashada, iyo tababarka shaqaalaha socdaalaya iyo qoysaskooda.

Qeybaha 3: Ballaarinta Ilaalinta Shaqada iyo Bulshada ee Shaqaalaha Socdaalaya iyo Qoysaskooda (Extending Labour and Social Protection to Migrant Workers and Their Families)

Tallaabooyinka muhiimka ah ee la qaadayo waxaa ka mid ah:

1. Dib-u-eegista siyaasadaha iyo sharciyada ilaalinta bulshada, si loogu daro shaqaalaha socdaalaya, iyada oo la raacayo mabda'a sinnaanta iyo cadaaladda.

2. Xoojinta awoodda hay'adaha la shaqeeya shaqaalaha socdaalaya, iyada oo la sameynayo Xarumaha adeegyada ilaalinta bulshada ee shaqaalaha socdaalaya hoos yimaada MoLSA iyo hay'adaha kale ee shaqada.Guddi saddex-geesood ah (tripartite committee) oo horumariya cilmi-baarista iyo xogta la xiriirta ilaalinta bulshada ee shaqaalaha socdaalaya.
3. Dhisidda Heshiisyada Laba-geesoodka ah ee Shaqada (BLAs) iyo heshiisyada ilaalinta amniga bulsho ee Multilateral-ka, si loo hubiyo hantida shaqaalaha la socda iyo inay helaan gunnooyinka ay xaqa u leeyihiin.
4. Taageeridda hirgelinta Heshiiska Suuqa Wadajirka ah ee Bariga Afrika (EAC Common Market 2003) ee isku-xirka xuquuqda amniga bulshada iyo gunnooyinka shaqaalaha.

Qeybaha 4: Xoojinta Doorka Wada-hawlgalayaasha Bulshada, La-hawlgalayaasha Horumarinta iyo Ganacsiga Gaarka loo leeyahay (Strengthening the Role of Social Partners, Development Partners and the Private Sector)

Tallaabooyinka muhiimka ah ee la qaadayo waxaa ka mid ah:

1. Dhisidda awoodda wada-hawlgalayaasha bulshada (Social Partners) si ay uga qaybqaataan wadahadalka la xiriira socdaalka shaqaalaha.
2. Taageeridda wada-hawlgalayaasha bulshada, iyada oo loo marayo wadashaqeyn, wacyigelin iyo kor-u-qaadid awoodeed, si ay shaqaalaha u abaabulaan una difaacaan xuquuqdooda.
3. Taageeridda doorka wada-hawlgalayaasha bulshada ee difaaca xuquuqda shaqaalaha socdaalaya, gaar ahaan helitaanka cadaaladda iyo difaaca sharci.
4. Xoojinta iskaashiga ka dhexeeya dowladda, la-hawlgalayaasha horumarinta, iyo ganacsiga gaarka loo leeyahay, si loo xoojiyo nidaamka socdaalka shaqaalaha.

Qeybaha Muhiimka ah ee Fulinta Siyaasadda Socdaalka Shaqaalaha

Qeybta 5: Xoojinta Ururinta, Maareynta, iyo Faafinta Xogta La Xiriirta Socdaalka Shaqaalaha

Tallaabooyinka muhiimka ah ee la qaadayo waxaa ka mid ah:

1. **Ku daridda xogta la xiriirta socodka shaqaalaha** nidaamka **Labour Market Information System (LMIS)** si loo helo xog sax ah oo la jaan-qaadaysa horumarka suuqa shaqada.
2. **Dhisidda qaab-xisaabeed (statistics framework)** si joogto ah looga warbixiyo xogta la xiriirta shaqaalaha socdaalaya, iyada oo la waafajinayo talo-soojeedinta **International Conference of Labour Statisticians (ICLS)**.
3. **Samaynta sahanno joogto ah oo lagu sameeyo xoogga shaqaalaha**, kuwaas oo diiradda saari doona shaqaalaha socdaalaya iyo maaraynta jaaliyadda dibadda, si loo helo xog tayo leh oo ay la jaan-qaadi karto xeerarka ICLS.
4. **Dhisidda awoodda dowladdu u leedahay in ay ururiso, falanqeyso, iyo faafiso xogta la xiriirta socdaalka shaqaalaha**, iyada oo la kala saarayo xogta jinsiga iyo astaamo kale oo muhiim ah.
5. **Hubinta in xogta la heli karo** si loo fududeeyo helitaanka xog sax ah ee hay'adaha dowladda, warbaahinta, jaamacadaha, ururada bulshada, hay'adaha horumarinta iyo daneeyayaasha kale ee gaarka loo leeyahay.

Qeybta 6: Sharciyeynta iyo Maareynta Hay'adaha Shaqaaleysiinta Gaarka ah (PEAs)

Tallaabooyinka muhiimka ah ee la qaadayo waxaa ka mid ah:

1. Dhisidda qaab sharciyeed, siyaasadeed, iyo nidaamyo xakameynaya Hay'adaha Shaqaaleysiinta Gaarka ah (Private Employment Agencies - PEAs).
2. Fulinta tilmaamaha sharciyeed ee maareynta iyo dabagalka PEAs, si loo hubiyo in ay raacaan hab-raacyo cadaalad ah.
3. Hirgelinta barnaamijyo dhisaya awoodda si lagu maamulo Shirkadaag Shaqaaleysiinta Gaarka, si loo hagaajiyo nidaamka shaqaaleysiinta, loogana hortago xadgudubyada xuquuqda shaqaalaha. Barnaamijyadani waxay diiradda saari doonaan: Habraacyada kahor socdaalka (pre-departure processes). Tababarida shaqaalaha socdaalaya (training before departure).Soo dhaweynta dalka loo socdaalay (arrival and post-arrival support). Xaaladaha shaqada dalka loo tagay (working conditions in the destination country). Dib-u-soo laabashada iyo dib-u-dhexgalka (return and re-integration).
4. Horumarinta sharciyo xoojinaya la xisaabtanka Shirkadaag Shaqaaleysiinta Gaarka , si loo hubiyo in hay'adaha shaqaaleysiinta ay raacaan xeerar sugan.

Qeybta 7: Xoojinta Nidaamyada Dib-u-soo Laabashada iyo Dib-u-dhexgalka Shaqaalaha Socdaalaya

Tallaabooyinka muhiimka ah ee la qaadayo waxaa ka mid ah:

1. Taageeridda Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada (MoLSA) si ay qorshe u dejiso dib-u-soo laabashada shaqaalaha socdaalaya, lana dhiso nidaam bixiya macluumaad, tababar, iyo taageero sharciyeed si shaqaalaha ay dib ugu dhexgalaan dalka.
2. Taageeridda dadaallada hay'adaha maaliyadeed, si loo bixiyo adeegyo ay ka mid yihiin xisaabaadka dadka aan deganeyn (non-resident accounts), taasoo qeyb ka ah dadaallada lagu ilaalinayo shaqaalaha socdaalaya si ay uga fogaadaan khasaaro maaliyadeed.
3. Fududeynta wareejinta xawaaladaha iyo lacagaha (remittances flow), iyadoo la xoojinayo nidaamka isku-gudbinta faa'iidooyinka ilaalinta bulshada (portability of social protection benefits).
4. Dib-u-midaynta qoysaska iyo carruurta shaqaalaha soo laabtay, si loogu biiro nidaamyada waxbarashada iyo tababarka xirfadaha qaranka, taasoo ka caawinaysa horumarinta fursadaha shaqo ee mustaqbalka.
5. Dhisidda nidaam dabagal (follow-up mechanism) oo leh xarun cabasho iyo xal-u-helid (complaints and redress facility), si looga hortago caqabadaha ka dhasha dib-u-soo laabashada iyo dib-u-dhexgalka shaqaalaha.

Qeybta 8: Ka-faa'iideysiga Doorka Jaaliyadda Soomaaliyeed ee Dibadda

Faragelinnada muhiimka ah ee hoos imanaya aaggan siyaasadeed waxaa ka mid ah:

1. Dhisidda iyo xoojinta adeegyada qunsuliyadaha iyo wakiillada shaqaalaha (oo ay ku jiraan hannaan cabasho iyo xal u helid) ee safaaradaha, qunsuliyadaha, iyo xafiisyada dibadda si ay u fuliyaan sahanno joogto ah oo lagu ogaanayo xaaladda qurbo-joogta (oo ay ka mid yihiin xogta tiradooda, goobaha ay ku sugan yihiin, xirfadaha ay leeyihiin, jinsiga iyo adeegyada ay u baahan yihiin);
2. Taageeridda shaqada shabakadaha iyo ururrada qurbo-joogta si ay u taageeraan shaqaalaha muhaajiriinta ah;
3. Dhisidda iyo fududeynta xarun lagu mideeyo wada-shaqeynta qurbo-joogta;
4. iv. Kordhinta wacyigelinta bulshada iyo go'aan-qaadeyaasha siyaasadeed ee ku saabsan kaalinta ay qurbo-joogtu ku leeyihiin horumarka qaranka.

4

Aragtida is-beddelka

4.1. Istaraatiijiyadda La Dhaqan Gelinayo Iyadoo La Adeegsanayo Aragti Is-bedel (Theory of Change)

Istaraatiijiyaddan waxay qeexaysaa aasaaska fikradeed iyo arrimaha horseedaya ee sharxaya sida waddooyin kala duwan u keenayaan saameynta la rabo, iyadoo la adeegsanayo habka **Aragtida Is-bedelka** . Qaab-dhismeedkan waxa uu sharxayaa sida aragtida iyo himilada siyaasadda loo gaari doono, isagoo siinaya sharaxaad faahfaahsan oo talaabo-tallaabo ah oo ku saabsan hababka iyo hanaanka la raacayo.

Aragtida Is-bedelka waxay ka kooban tahay:

1. Yoolalka muddada dheer – Natiijooyinka iyo saameynta la hiigsanayo.
2. Natiijooyinka mudada dhexe – Talaabooyinka iyo is-bedellada horseedaya yoolalka muddada dheer.
3. Faragelinnada – Tallaabooyinka ama barnaamijyada khaaska ah ee is-bedelka keeni doona.
4. Natiijada (Outputs) – Natiijooyinka tooska ah ee ka dhalanaya faragelinnada.
5. Malayaasha (Assumptions) – Aragtiyada ama aaminsanaanta sharxaysa sababta natiijooyinkaas u dhici karaan.
6. Dhaqaajiyaasha (Drivers) – Arrimaha dibadda ee saameyn kara natiijooyinka.

Samaynta Aragtida Isbeddelka MoLSA oo hogaaminaysa fulinta Hirgelinta Aragtida Is-bedelka Iyadoo la horumarinayo Aragtida Is-bedelka, Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada (MoLSA), oo ah hay'adda hormuudka u ah hirgelinta, waxay awood u yeelan doontaa:Inay qeexdo yoolalka iyo aasaaska fikradeed

ee siyaasadda.Inay aqoonsato arrimaha dhaqaajinaya is-bedelka. Inay mudnaanta siiso faragelinnada iyo kheyraadka.Inay ka hor-timaaddo caqabadaha iyo khataraha iman kara.**n**Inay cabbirto horumarka iyo saameynta siyaasadda.

Samaynta Aragtida Isbeddelka, MoLSA oo hogaaminaysa fulinta waa inay awood u yeelataa inay caddayso yoolalka iyo malo-awaalka, aqoonsato darawallada muhiimka ah ee isbeddelka, mudnaanta koowaad siiso waxqabadyada iyo agabka, odoroso khataraha iyo caqabadaha iman kara, cabbira horumarka iyo qiimaynta saamaynta. Sida lagu muujiyey jaantuska Aragtida Isbeddelka ee bogga soo socda, dhammaan dadaallada lagu hirgelinayo siyaasadda waxay diiradda saari doonaan sameynta qaab-dhismeedka joogtada ah ee socdaalka shaqada. Tan waxaa lagu gaari doonaa iyada oo la dhisayo habayn hay'ad isku xiran oo taageerta faragelino kala duwan, hubinta hirgelinta siyaasadda xuquuqaha ku salaysan iyo ka jawaabista jinsi

Sida ku cad jaantuska **Aragtida Is-bedelka** ee bogga xiga, dhammaan dadaallada lagu hirgelinayo siyaasaddan waxay diiradda saari doonaan dhismaha qaab-dhismeed waara oo lagu maareeyo socdaalka shaqaalaha. Tani waxay ku imaan doontaa iyada oo la dhisayo hab-raac isku dhafan oo hay'adaha iskaashanaya ay ku hawlgalaan, si loo xaqiijiyo hirgelin siyaasadeed oo ku saleysan xuquuq iyo la jaanqaadaysa sinnaanta jinsiga.

Muddada Dheer

Dowladda waxay xaqiijin doontaa in sharciyadda la xoojiyo, iyadoo laga duulayo Xeerka Shaqada ee la casriyeeyay iyo Heshiisyada ILO ee Soomaaliya saxiixday. Tani waxay horseedi doontaa socdaal shaqo oo badbaado leh, nidaamsan, oo joogto ah.

Muddada Dhexdhexaadka

Dowladda, iyadoo la kaashanaysa hay'adaha saddex-geesoodka ah (tripartite arrangement), waxay gacan ka geysan doontaa:

- Xoojinta xuquuqda shaqaalaha socdaalka ah, gudaha iyo dibadda.
- Horumarinta xirfadaha shaqaalaha.
- Ilaalinta sharafta iyo xasilloonida shaqaalaha.
- Wada-shaqeynta la leh qurbo-joogta, si loo dhiso bulsho firfircoon oo kaalin muuqata ka qaadata horumarka shaqaalaha socdaalka ah iyo horumarka qaranka.
- Sameynta **Nidaamka Maaraynta Macluumaadka Socdaalka Shaqaalaha (Labour Migration Information System - LMIS)** si loo helo xog lagu hago wadahadalka siyaasadeed iyo dib-u-habeynta.

Muddada Gaaban iyo Degdegga ah

Dowladdu waxay fulin doontaa tallaabooyin muhiim ah oo degdeg ah, kuwaas oo ay ka mid yihiin:

- Dhameystirka sharciyada muhiimka ah iyo heshiisyada laba-geesoodka ah (BLAs).
- Isku-darka arrimaha guud ee muhiimka ah, sida sinnaanta jinsiga, daryeelka dadka naafada ah, iyo la qabsiga is-bedelka cimilada, ee qorsheynta iyo hirgelinta.
- Xoojinta hababka dib-u-celinta iyo dib-u-habeynta shaqaalaha socdaalka ah ee dalka kusoo laabanaya.

Aragtida Isbeddel ka ee Sharaxan

Faragelinta

Dhaqan-gelinta Xeerka Shaqada Qaranka (National Labour Code)

- Dhaqan-gelinta Heshiisyada Laba-geesoodka ee Shaqaalaha (BLAs) ee dalalka ay ku badan yihiin shaqaalaha socdaalaya ee Soomaaliyeed
- Is-dhexgalinta arrimaha muhiimka ah ee iskutallaabta ah, oo ay ka mid yihiin sinnaanta jinsiga, ka-qaybgalka dadka naafada ah, la dagaallanka isbeddelka cimilada, iyo badqabka iyo caafimaadka goobaha shaqada
- Hirgelinta Xeerarka Hay'adaha Shaqaaleysiinta Gaarka ah (PrEAs Regulations)

- Taageeridda Safaaradaha, Qunsuliyadaha, iyo Ergada Xiriirka Shaqaalaha
- Xoojinta nidaamyada taageerada dib-u-soo laabashada iyo dib-u-dhexgalka shaqaalaha socdaalaya
- Taageeridda horumarinta xirfadaha shaqaalaha socdaalaya si ay si buuxda uga faa'iidaystaan fursadaha socdaalka shaqaalaha
- Taageeridda dhaqan-gelinta ballanqaadyada gobolka ee la xiriira socdaalka shaqaalaha
- Taageeridda ururrada jaaliyadda Soomaaliyeed ee dibadda

Natiijooyinka dhexe

- Ansixinta sharciyada muhiimka ah iyo heshiisyada caalamiga ah ee ILO ee lagama maarmaanka u ah socdaalka shaqaalaha
- Dhisidda Nidaam Themyscira oo Shaqeeya (LMIS) kaas oo soo saara xog muhiim ah oo hagaya siyaasadaha iyo jawaab-celinta heer kasta
- Shaqaalaha socdaalaya ee xirfadeysan oo si buuxda uga qaybqaata horumarinta qaranka

Natiijooyinka Fog

Awood-dhisidda hay'adaha oo leh nidaamyo isku-dhafan oo is-waafaqsan, si loo taageero hirgelinta siyaasadda xuquuqda ku saleysan iyo la-tixgeliyay jinsiga

Xoojinta qaab-dhismeedka maamulka socdaalka shaqaalaha Dhaqan-gelinta sharciyada iyo Heshiisyada Laba-geesoodka (BLAs) ee ilaalinaya xuquuqda dhammaan shaqaalaha socdaalaya

Saameynta La Rajeynayo

QAAB-DHISMEED WAARA OO LA HELI KARO SI LOO HUBIYO SOCDAAL SHAQO OO AMMAAN AH, NIDAAMSAN, OO JOOGTO AH

Qiyaasaha/Arrimaha Saameynaya

- Dhammaadka dagaalka sokeeye iyo Soo Kabashada Nabadda
- Taageerada Wada-hawlgalayaasha iyo Maalgeliyeyaasha ee Faragelinta
- Isku-xirnaan dheeraad ah oo ka jirta hirgelinta iyadoo la adeegsanayo hab-multi-sectoral oo isku dhafan
- Socdaalka Shaqaalaha oo weli ku jira Ajandaha Siyaasadeed

5

Doorka iyo mas'uuliyadaha daneyaash

Ra'iisul Wasaaraha, oo ah hoggaamiyaha garabka fulinta ee Dowladda, ayaa kormeer guud ku yeelan doona hirgelinta siyaasaddan, isagoo hubinaya in xiriir joogto ah uu dhex maro Golaha Wasiirrada iyo Baarlamaanka.

Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada (MoLSA) ayaa mas'uul ka noqon doonta fulinta maalinlaha ah, kormeerka, iyo diyaarinta warbixinnada ku saabsan hirgelinta siyaasadda.

Si loo xaqiijiyo hab loo dhan yahay oo ay Dowladda iyo bulshadu wada leeyihiin, Dowladda waxay horumarin doontaa siyaasad iyo qaab-dhismeed hay'adeed oo dhiirrigelinaya iskaashi, isku-xirnaan iyo mideyn lagu fuliyo siyaasadda.

Tani waxay dhisi doontaa nidaam isku dhafan, waara oo suurtagelinaya socdaalka shaqaalaha si habaysan. Dowladda waxay dejin doontaa nidaam mideysan, isku xidhan, oo si wanaagsan loo maalgeliyay, kaas oo ku saleysan qaab fulineed oo faahfaahsan (sida hoos ku muujisan).

▶ Jaantus Sharaxaya Qaabka Hirgelinta Siyaasadd

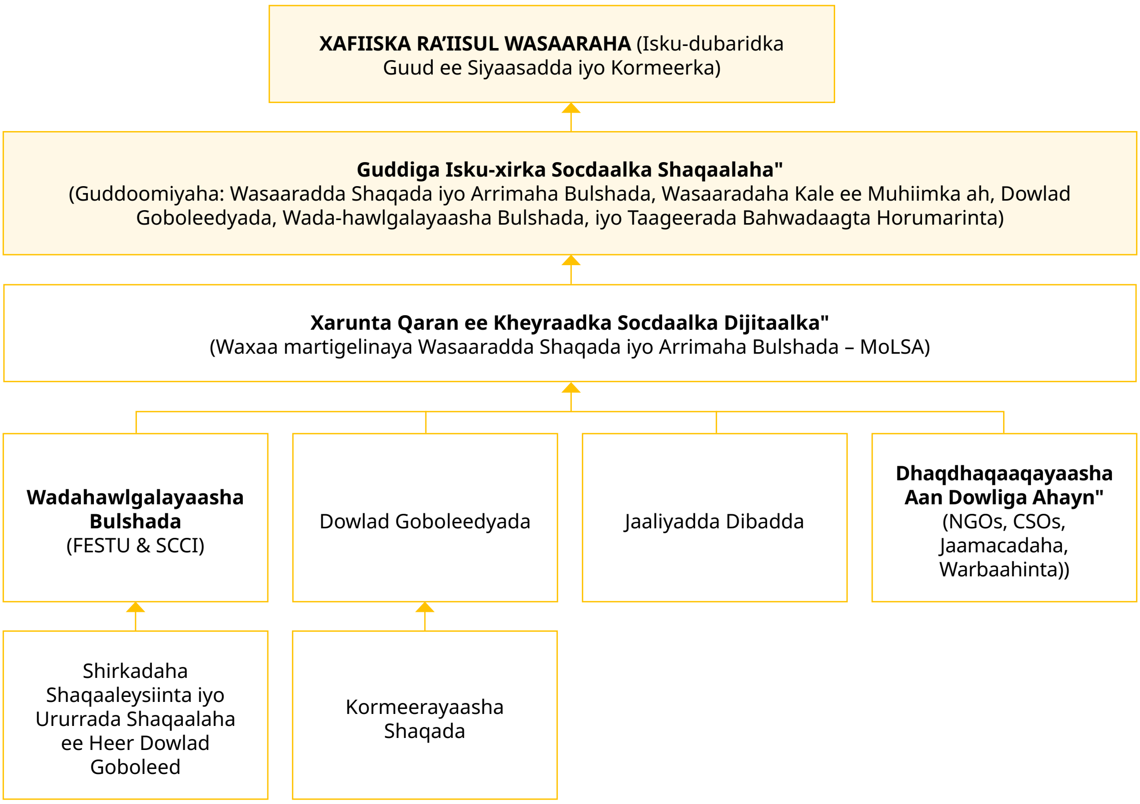

Dowladdu waxay xoojin doontaa Nidaamka Isku-xirnaanta Qaranka (NCM) ee Socdaalka (oo ka masuul noqon doona hirgelinta siyaasaddan ee socdaalka shaqaalaha iyo hawlgallada kale ee muhiimka ah). NCM waxaa taageeri doona Guddiga Isku-xirnaanta ee Socdaalka Shaqaalaha oo ka kooban Wasaaradaha, Waaxda, iyo Hay'adaha Dowladda (MDAs), waxaana guddoomin doona MoLSA. Hoos nidaamkan, Xafiiska Madaxweynaha waxaa matali doona Wakiil Gaarka ah ee Socdaalka, Soo-noqoshada iyo Xuquuqda Carruurta. Xarunta Kheyraadka Socdaalka ee Qaranka ayaa ka warbixin doonta Guddiga Isku-xirnaanta oo martigelin doonta Nidaamka Macluumaadka Suuqa Shaqada ee Qaranka (LMIS), iyo hawlgallo kale. MoLSA, iyadoo loo marayo barnaamijka Wada-hawlgalayaasha Bulshada, waxay wada shaqeyn doontaa ururka FESTU, Golaha Ganacsiga Soomaaliyeed, bulshada qurbo-joogta, wada-hawlgalayaasha horumarinta, iyo actors-ka aan dowliga ahayn si loo horumariyo hirgelinta siyaasaddan. Heerka Federaalka ee Dawladaha Xubnaha, siyaasaddan waxay ka hirgelin doontaa dalka oo dhan, iyadoo la taageerayo Agaasimayaasha Guud iyo Xarumaha Shaqaalaha ee waaxaha Shaqada ee si buuxda u aas-aasan. Ugu dambeyntiina, shaqaalaha socdaalka ee gudaha iyo dibedda ayaa noqon doona kuwa ugu faa'iideysan doona siyaasaddan si ay ugu faa’iideystaan si wanaagsan socdaalka shaqada. Qodobadan soo socda ayaa noqon doona doorka muhiimka ah ee hay’adaha hoggaaminta ee hirgelinta siyaasadda:

Hay’adda	Mas'uuliyadaha Fulinta Siyaasadda
Xafiiska Madaxweynaha	▶ Guddoominta Hannaanka Isku-xirka Qaranka ee Socdaalka" ▶ Bixinta Taageerada Ergayga Gaarka ah ee Socdaalka, Soo-noqoshada, iyo Xuquuqda Carruurta.
Xafiiska Ra’iisul Wasaaraha	▶ Isku-dubaridka wasaaradaha, hay’adaha, iyo waaxyaha si loo hubiyo hirgelinta waxtarka leh ee waajibaadkooda iyo in la soo gudbiyo warbixinno la xiriira tallaabooyinka lagu gaari karo yoolalka siyaasadda. ▶ Wakiil ka noqoshada dalka shirarka goboleed iyo caalami ah ee la xiriira socdaalka shaqaalaha."
Baarlamaanka	▶ In la xaqiijiyo in dhaqaale iyo agab ku filan loo qoondeeyo fulinta siyaasadda ▶ Sameynta, dib-u-eegista, iyo kormeerka hirgelinta siyaasadda. ▶ Dejinta, dib-u-eegista, iyo la socodka dhaqan-gelinta siyaasadda
Xeer Ilaaliyaha Guud	▶ Qaab-dhismeedka Sharciga iyo Dib-u-eegista Siyaasadda ▶ Wakiilnimo Arrimaha Sharciga ▶ Ilaalinta Xuquuqda Shaqaalaha Socdaalka ▶ Bixinta Talo Sharciyeed ee hanaanka Xallinta Khilaafaadka ▶ Wada-shaqeynta Hay’adaha iyo Maamulka Garsoorka ▶ Dabagalka Saamaynta Sharciga ee Socdaalka Shaqaalaha ▶ Lataliyidda Xeerarka Socdaalka iyo Shaqaaleysiinta ▶ Difaacista Dib-u-habeynta Xeerarka Socdaalka Shaqaalaha
Hannaanka Isku-xirka Qaranka	▶ Isku-dubaridka guddi-hoosaadyada iyadoo la adeegsanayo hab-qaran iyo hab-bulsho si loo wadaago macluumaadka, loona xoojiyo jawaabaha isku-dubbaridan ee heer qaran ee mudnaanta la siinayo arrimaha socdaalka, oo ay ku jirto socdaalka shaqaalaha.
Guddiga Isku-xirka Qaranka ee Socdaalka Shaqaalaha Soomaaliya	▶ Guddigan, oo uu guddoominayo Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada (MoLSA), wuxuu ka koobnaan doonaa wakiillo ka socda hay’adaha muhiimka ah ee dowladda iyo wada-hawlgalayaasha bulshada. Ujeeddada ugu weyn ee guddigan waa in la xoojiyo isku-xirka daneeyayaasha kala duwan iyo in la hubiyo hirgelinta siyaasadda si mideysan oo isku-dhafan.

Hay'adda	Mas'uuliyadaha Fulinta Siyaasadda
Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada	▶ hoggaaminta guud, hagidda, iyo taageerada farsamo si loo fududeeyo hirgelinta waxtarka leh ee siyaasadda dhammaan daneeyayaasha. ▶ Dhisidda iyo isku-dubaridka xafiis isku-xir qaran si loo kormeero hirgelinta siyaasadda. ▶ Wada-xaajood la yeelashada bah-wadaagta horumarineed si loo abaabulo kheyraad. ▶ Isku-dubarid miisaaniyadda, qorsheynta istiraatiijiga ah, sharciyeynta, iyo hirgelinta siyaasadaha across waaxyaha kala duwan. ▶ Fududeynta dhammaystirka Heshiisyada Labo-geesoodka ee Socdaalka Shaqaalaha (BLMAs). ▶ Kormeerka la jaanqaadidda, hirgelinta, iyo warbixinta heerarka caalamiga ah ee shaqaalaha. ▶ Bixinta rukhsadaha shaqada. ▶ Hagidda habraacyada guud iyo adeegyada la xiriira shaqaalaha Soomaaliyeed ee dibadda u socda shaqo-doon. ▶ Hoggaaminta hirgelinta Nidaamka Xogta Suuqa Shaqada, iyadoo lala kaashanayo Hay'adda Qaranka ee Istaatikada (Tirakoobka) Soomaaliya, si loo soo saaro, loo maareeyo, loona faafiyo xogta socdaalka shaqaalaha.
Wasaaradda Arrimaha Dibadda iyo Iskaashiga Caalamiga ah	▶ Martigelinta Waaxda Qurbo-joogta, taasoo kormeerta hirgelinta siyaasadda qaran ee jaaliyadda dibadda. Siyaasaddan waxay xiriir dhow la leedahay socdaalka shaqaalaha, sida lagu xusay dukumeentigan." ▶ Taageeridda dadaallada iyo habraacyada sharciyeynta ee lagu hirgelinayo siyaasadda socdaalka shaqaalaha gudaha iyo dibadda. ▶ Taageeridda dejinta iyo dhaqan-gelinta Heshiisyada Labo-geesoodka ee Socdaalka Shaqaalaha si loo hubiyo in shaqaalaha ay helaan faa'iidooyin wanaagsan.Fududeynta shaqada safaaradaha, qunsuliyadaha, iyo xafiisyada diblomaasiyadeed si ay u taageeraan qurbo-joogta.
Wasaaradda Waxbarashada	▶ Aqoonsiga shahaadooyinka iyo xirfadaha shaqaalaha socdaalka ee gudaha iyo dibadda. ▶ Taageeridda horumarinta xirfadaha ee machadyada Waxbarashada Farsamada iyo Tababarka Xirfadaha (TVET) iyo jaamacadaha, iyadoo si gaar ah diiradda loo saarayo heerarka waxbarashada ilaa heer Diploma. ▶ Waa in la ogaadaa in waajibaadka Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada (MoLSA) uu daboolayo horumarinta xirfadaha ilaa heer Diploma, halka Wasaaradda Waxbarashadu ay mas'uul ka tahay waxbarashada ka sarreysa heerka Diploma.
Wasaaradda Amniga Gudaha	▶ Maareynta habraacyada dhalashada, socdaalka, iyo maamulka kastamada ▶ Taageeridda tallaabooyinka waxtarka leh ee xuduudaha si loo fududeeyo socdaal ammaan ah oo nidaamsan.
Wasaaradda Haweenka iyo Xuquuqda Aadanaha	▶ Horumarinta iyo hirgelinta siyaasado, xeerar, iyo barnaamijyo is-dhexgal ah si loo hubiyo horumarka, daryeelka, iyo ilaalinta qoysaska iyo carruurta. ▶ Xoojinta habraacyada la xiriira maareynta cabashooyinka si loo yareeyo nuglaanta shaqaalaha socdaalka, gaar ahaan haweenka, oo ay ku jiraan kuwa qurbo-joogta ah. ▶ Dhiirrigelinta haweenka qurbo-joogta ah si ay maalgelin ugu sameeyaan dalka.
Wasaaradda Qorsheynta, Maalgashiga, iyo Horumarinta Dhaqaalaha	▶ Taageeridda qaabeynta iyo hirgelinta siyaasadaha kobcinaya shaqaaleysiinta, qorsheynta, iyo miisaaniyadda. ▶ Bixinta taageero dhaqaale si loo hirgeliyo siyaasadaha, iyadoo la hubinayo in kheyraadka si hufan loo qoondeeyo lagana xisaabtamo. hirgelinaysaa nidaam xisaabeed hufan si loo xaqiijiyo in kheyraadka la isticmaalo si waafaqsan baahiyaha shaqaalah

Hay'adda	Mas'uuliyadaha Fulinta Siyaasadda
Wasaaradda Horumarinta Qoyska iyo Xuquuqda Aadanaha	▶ Ilaalinta xuquuqda shaqaalaha socdaalka. ▶ Dhiirrigelinta sinnaanta jinsiga ee socdaalka shaqaalaha. ▶ Bixinta taageero loo fidinayo kooxaha nugul ee shaqaalaha socdaalka. ▶ Sii wadida u doodista iyo bixinta kaalmo sharciyeed ee shaqaalaha socdaalka. ▶ La shaqeynta hay'adaha xuquuqda aadanaha ee caalamiga ah. ▶ Horumarinta siyaasado la xiriira dib u midoobidda qoysaska. ▶ Dabagalka iyo soo saarista warbixinnada la xiriira daryeelka shaqaalaha socdaalka. ▶ Hirgelinta ololayaal wacyigelin iyo barnaamijyo waxbarasho oo ku saabsan xuquuqda shaqaalaha socdaalka. ▶ Isku-dubaridka barnaamijyada ilaalinta bulsho ee shaqaalaha socdaalka. ▶ Hubinta in siyaasadaha iyo xeerarka la jaanqaadaan heerarka xuquuqda aadanaha.
Wasaaradda Caafimaadka	▶ Qiimeynta xaaladda caafimaadka shaqaalaha iyo go'aaminta baahiyaha daryeel caafimaad. ▶ waxay hubinaysaa in dhammaan shaqaalaha helaan caymis caafimaad iyo adeegyada lagama maarmaanka ah. ▶ Wasaaradda Caafimaadka waxay xoojinaysaa dadaallada lagu ilaalinayo caafimaadka dadweynaha iyo ka hortagga cudurrada faafa. ▶ Iskaashi lala yeesho hay'adaha caalamiga ah si loo xoojiyo nidaamka daryeelka caafimaadka shaqaalaha. ▶ Cilmi-baaris joogto ah iyo dabagal lagu sameeyo xaaladaha caafimaadka si loo hagaajiyo adeegyada caafimaad. ▶ Hirgelinta barnaamijyo wacyigelin caafimaad ah si bulshada loogu baraarujiyo muhiimada nadaafadda iyo ka hortagga cudurrada. ▶ Xuquuqda caafimaad ee shaqaalaha socdaalka waa in la ilaaliyo oo la hormariyo si ay helaan daryeel caafimaad oo habboon.
Hay;adda Qaranka ee Istaatikada Soomaaliya	▶ Qorsheynta iyo sameynta sahanno si loo uruuriyo xog muhiim ah oo ku saabsan socdaalka shaqaalaha. ▶ Uruurinta iyo faafinta tirakoobka si loogu daro Nidaamka Macluumaadka Suuqa Shaqada (the Labour Market Information System LMIS). ▶ In la taageero maamul-daadejinta iyo kala-soocidda adeegyada tirakoobka iyo bixinta kaalmo farsamo oo ku saabsan soo-saarka tirakoobka shaqada. ▶ In la diiwaan geliyo oo la faafiyo daraasaadka cilmi-baarista iyo qiimeynta mawduucyada ee isbeddellada soo baxaya ee qorsheynta shaqaalaynta, iyadoo la siinayo aragtiyo siyaasadeed si loo ogeysiiyo hirgelinta. Ka qayb-qaado hirgelinta Nidaamka Macluumaadka Suuqa Shaqada, iyadoo la kaashanaysa Wasaaradda Shaqada MoLSA, si loo soo saaro, loo maareeyo oo loo faafiyo xogta socdaalka shaqada.
Hay'adda Socdaalka iyo Jinsiyadda	▶ Bixinta fiisooyinka iyadoo la raacayo xeerarka la dejiyey. Difaacida xakamaynta xuduudaha iyo sharciyada socdaalka. Dukumeentiga iyo diiwaangelinta shaqaalaha socdaalka. ▶ Sameynta qiimeyn ku saabsan suuqa shaqada iyo go'aaminta tirada shaqaalaha loo baahan yahay. ▶ Wada-shaqeynta loo leeyahay loo-shaqeeyeyaasha iyo shirkadaha shaqaaleysiinta. Kormeerka iyo hirgelinta shuruudaha shaqo ee loo-shaqeeyeyaasha shaqaalaha socdaalka. ▶ Isku-xirnaanta hay'adaha kale ee dowladda. ▶ Hubinta in la raaco heerarka caalamiga ah ee socdaalka." ▶ Sameynta ololayaal wacyigelin iyo wacyigelin dadweyne oo ku saabsan socdaalka. ▶ Ka jawaabista wax ka qabashada dhibaatooyinka socdaalka ama xaaladaha degdegga ah

Hay’adda	Mas'uuliyadaha Fulinta Siyaasadda
Hay’adaha Horumarinta ee Caalamiga ah	▶ In uu gacan ka geysto abaabulka ilaha dhaqaale si loo xaqiijiyo hirgelinta qodobbada siyaasaddan. ▶ Bixinta kaalmo farsamo inta lagu jiro muddada fulinta siyaasadda, sida loo baahan yahay, oo ay ku jiraan samaynta dib u eegis istiraatijiyadeed, qiimayno iyo daraasado kale. ▶ In la wadaago hababka ugu wanaagsan ee caalamiga ah ee socdaalka shaqada.
Dowlad Goboleedyada	▶ Ku darista qorsheynta shaqada iyo isku-xirnaanta arrimaha shaqada iyo shaqaaleysiinta heer dowlad goboleed. ▶ In ay kormeeraan hirgelinta siyaasadaha heer deegaan. ▶ Hubita shaqaaleysiinta iyo dejinta shaqaalaha kormeerayaasha shaqada. ▶ Fulinta sharciga shaqada. ▶ Taageeridda hirgelinta sharciga shaqada iyo adeegyada shaqaaleysiinta ee la xiriira
Kormeerayaasha Shaqada ee Heer Degmo	▶ Dabagalka la socodka iyo dhaqan gelinta heerarka shaqada iyo siyaasadaha socdaalka ee heer degmo.
Wada-hawlgalayaasha Bulshada	▶ Taageeridda u hogaansanaanta heerarka iyo xeerarka la dejiyey. ▶ Difaacista horumarinta xuquuqda shaqaalaha, ilaalinta iyo wada-xaajoodka guud. ▶ Sameynta cilmi-baaris, kaydinta iyo diiwaangelinta iyo wadaagista natiijooyinka si loo taageero hirgelinta siyaasadda.
Ganansiga Gaarka Ah	▶ Dhamaystirka dadaallada dowladda iyadoo la siinayo khibrad, dakhli iyo hal-abuurnimo dhinaca shaqada. ▶ Abuurka fursado shaqo, oo ay ku jiraan horumarinta tignoolajiyada iyo hal-abuurka. ▶ Taageerida tababarada warshadaha, tababarada shaqada iyo shaqooyinka tababarka. ▶ Kobcinta iskaashiga dawladda iyo Ganansiga gaarka ah ee shaqo abuurka.
Dhaqdhaqaaqayaasha Aan Dowliga Ahayn (NGOs iyo Ururrada Bulshada Rayidka ah (CSOs), Jaamacadaha, Warbaahinta)	▶ La shaqeynta dowladda si loo xaqiijiyo hirgelinta waxtarka leh ee barnaamijyada horumarinta shaqo. ▶ Difaacista u hoggaansanaanta heerarka shaqada iyo xeerarka si loo ilaaliyo xuquuqda shaqaalaha socdaalka. ▶ Taageeridda iyo ka qayb qaadashada tababarka iyo cilmi-baarista dhinacyada kala duwan ee shaqo-abuurka. ▶ Aqoonsiga iyo la wadaagista dhaqamada ugu wanaagsan ee wada-hawlgalayaasha bulshada. ▶ Difaacista nidaamyada dabagalka iyo kormeerka si loo hubiyo u hoggaansanaanta heerarka ugu hooseeya ee shaqada iyo sharciga. ▶ Faafinta mabda’a siyaasaddan iyada oo loo marayo warbaahinta kala duwan.

6

Khatarooyinka, caqabadaha iyo qiyaasaha la fili karo

6.1. Khaatarooyinka iyo Caqabadaha

Hirgelinta siyaasadda socdaalka shaqaalaha waxay wajahaysaa khaataro muhiim ah, kuwaas oo ugu waaweyn colaadda sibilka ee Soomaaliya. Colaaddan ayaa khatar weyn ku ah hirgelinta siyaasadda. Waxaa la rajeynayaa in dadaallada nabadeynta ay sii socdaan sanadaha soo socda ee tobanka ah si loo abuuro jawi ku habboon socdaalka ammaan ah, nidaamsan, iyo joogto ah.

Khaatarooyin iyo caqabado dheeraad ah waxaa ka mid ah:

1. Caqabadaha isku-xirnaanta hay'adaha iyo wada-hawlgalayaasha bulshada.

2. Xog xaddidan oo ku saabsan socdaalka shaqaalaha oo ay ku jirto kala soocid la'aan xogta.

3. Qaab-dhismeed daciif ah oo aan jirin oo loogu talagalay maamulka shaqada, oo lagu garto isku-xirnaan xaddidan oo u dhaxeysa daneeyayaasha muhiimka ah.

4. Barnaamijyo iyo khayraad xaddidan oo lagu taageerayo shaqaalaha socdaalka gudaha iyo dibedda.

5. Barnaamijyo iyo khayraad aan ku filnayn oo lagu taageerayo shaqaalaha socdaalka gudaha iyo dibedda, oo ay ka mid yihiin:

   - Tababarka kooban ee shaqaalaha socdaalka ka hor bixitaanka.
   - Xeerar xaddidan oo lagu xakameeyo iyo taageeridda shaqaalaha laga hayo Hay'adaha Shaqo ee Gaarka loo leeyahay (PEAs), taas oo keentay kiisaska xadgudubyada xuquuqda iyo khaladaadka.
   - Isbeddelka cimilada oo la filayo inuu saameeyo qaab-dhismeedyada cimilada. Waxaa sidoo kale jira daciifnimo ku saabsan nidaamyada digniinta hore ee dowladda, taas oo sii xumeynaysa

khatarta. Khatartan waxaa u badan inay soo baxdo sida amni-darro cuntada, taasoo keenaysa socdaal dibedda maadaama Soomaalidu ay u guuraan dalal bixiya fursado nololeed iyo shaqo oo wanaagsan.

6. Si loo yareeyo khaatarooyinkan, dowladda waxay hirgelinaysaa faragelinno soo socda:

- Dib u habeynta Kooxaha Shaqada Farsamada si loo xoojiyo xiriirka shaqo ee ka dhaxeeya kooxaha kala duwan iyo guddiyada.
- Samaynta sahanno shaqo iyo horumarin nidaamka xogta suuqa shaqada ee MoLSA.
- Sameynta siyaasado iyo xeerar, oo ay ku jiraan tilmaamo loogu talagalay PEAs, si loo taageero shaqaalaha socdaalka iyo in la xoojiyo xayiraadda hadda jirta.
- Bixinta tababarka ka hor bixitaanka ee shaqaalaha socdaalka iyada oo loo marayo hay'ado kala duwan.

6.2. Qiyaasaha

Marka laga soo tago khatarooyinka kor ku xusan, qaab-dhismeedkan natiijada wuxuu ku saleysan yahay qiyaasaha soo socda, kuwaas oo muhiim u ah hirgelinta guulaha siyaasadda:

1. Ka-qaybgalka iyo wada-shaqeynta firfircoon oo joogtada ah ee dhammaan daneeyayaasha heerarka qaran iyo dawladaha goboleed.
2. Iskaashiga laba-geesoodka ah ee dalalka martigelinta.
3. Dowladda oo sii wadda heysta ballan qaadka heerarka shaqada caalamiga ah.
4. Shirkadaha shaqo oo diyaar u ah inay raacaan xeer-nidaamiyaahsa.
5. Taageero firfircoon oo ka timaadda wada-hawlgalayaasha bulshada iyo hay'adahooda taageeraya.
6. Helitaanka khayraadka iyo iskaashiga wada-hawlgalayaasha horumarinta.
7. Fududeynta kormeerayaasha iyo ka go'naanshaha inay raacaan heerarka shaqada.
8. Aqbalaadda shaqaalaha socdaalka dibedda inay ka qayb qaataan shabakadaha qurbo-joogta iyo kulamada.
9. Maalgelin ku filan oo loogu talagalay kaabayaasha adag iyo jilicsan ee barnaamijyada tababarka.
10. Iskaashiga iyo ka-qaybgalka joogtada ah ee ka dhexeysa dowladda federaalka iyo dawladaha xubnaha.
11. Danta guud ee arrimaha shaqaalaha socdaalka.
12. Iskaashiga hay'adaha waxbarashada iyo dhexdhexaadiyeyaasha maaliyadeed.
13. Maalgelin ku filan iyo khibrad ku saabsan warbixinta tirakoobka.
14. Iskaashiga waxtarka leh ee u dhexeeya kooxaha qurbo-joogta iyo dowladda.
15. Maalgelin ku filan iyo shaqaale ku filan oo loogu talagalay adeegyada dib-u-habeynta.
16. Safaaradaha, qunsuliyadaha iyo wakiilada si buuxda u shaqeynaya si ay taageero uga geystaan hirgelinta siyaasadda.

7

Wakhtiga iyo himiloyinka la gaarayo

Si loo hawlgeliyo siyaasaddan, istaraatijiyaddan waxaa lagu hirgelin doonaa laba marxaladood muddo tobanka sano ah: istaraatijiyaddan (2025-2034). Marxaladda 1-aad waxay bilaaban doontaa 2025 ilaa 2030. **Dib-u-eegis dhexdhexaad ah** ayaa la qaban doonaa 2028, iyo **qiimaynta ugu dambeysa** ayaa la sameyn doonaa 2030. Kahor dhammaadka Marxaladda 2-aad, qiimaynta ugu dambeysa ee siyaasadda lafteeda ayaa la qaban doonaa.

Inta lagu jiro muddada hirgelinta, Dowladda iyo hay'adaha fulinta ayaa sii wadaya hirgelinta maamulka socdaalka shaqaalaha iyo faragelinnada la xiriira, iyada oo lagu hageyo MoLSA iyo Guddiga Isku-xirnaanta ee Socdaalka Shaqaalaha. Jadwalka hoos ku xusan ayaa faahfaahinaya wakhtiga hirgelinta hawlaha siyaasadda:

▶ Jaantus: Waddada Nidaamka Hirgelinta Siyaasadda Socdaalka Shaqaalaha

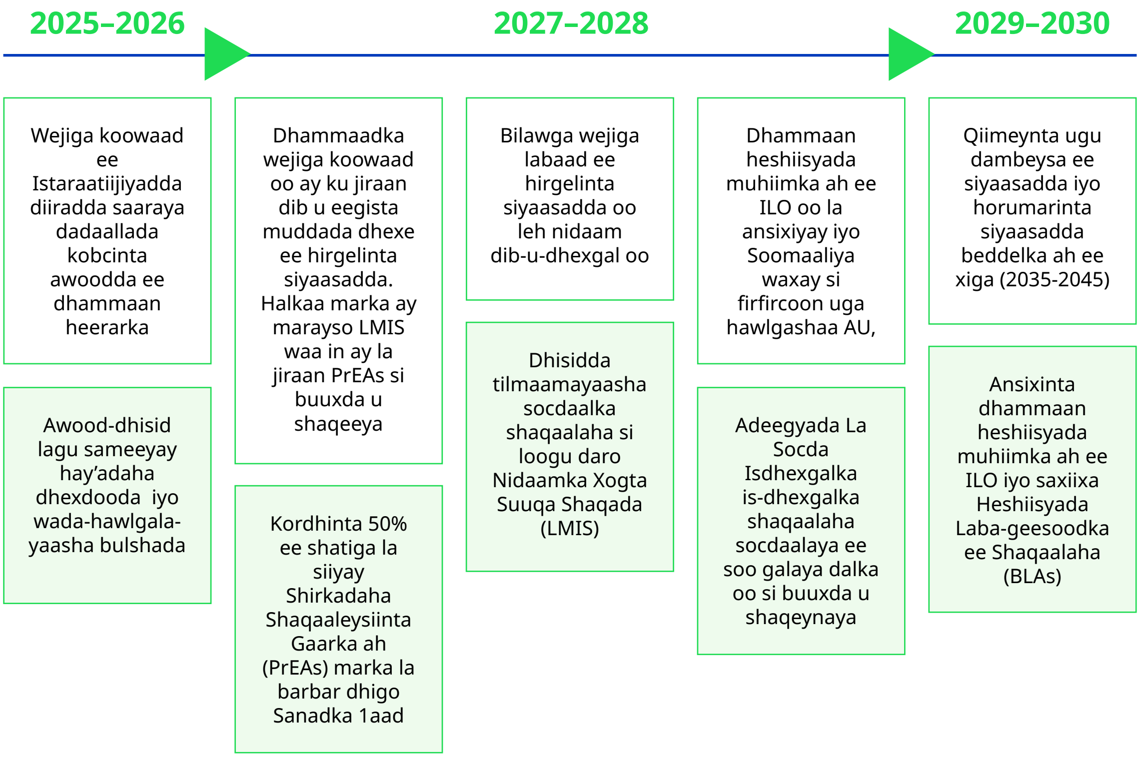

Sida lagu muujiyay jaantuska kor ku xusan, mudnaanta koowaad ee la siinayo hirgelinta siyaasadda shanta sano ee soo socota waxay ka koobnaan doontaa:

- Xoojinta hay'adaha, oo ay ku jiraan wasaaradaha, waaxyaha, hay'adaha dowladda (MDAs), iyo wada-hawlgalayaasha bulshada dhammaan heerarka kala duwan.
- Dhisidda nidaam xog ururin shaqeynaya (LMIS) si loo hagaajiyo maaraynta xogta suuqa shaqada.
- Hubinta in Shirkadaha Shaqaaleysiinta Gaarka ah (PEAs) ay u hoggaansamaan xeerarka la dejiyay.

Sannadka 2028, dib-u-eegis dhexdhexaad ah (mid-term evaluation) ayaa la sameyn doonaa si loo qiimeeyo waxqabadka siyaasadda iyo in la baaro fursadaha dib-u-habaynta. Wejiyada dambe ee hirgelinta siyaasadda waxay xoogga saari doontaa xoojinta nidaamyada dib-u-dhexgalka ee shaqaalaha soo laabanaya.

Marka la gaaro dhammaadka muddada siyaasadda, dowladda waxay hiigsaneysaa in ay:

- Ansixiso dhammaan heshiisyada caalamiga ah ee ILO ee wali harsan.
- Saxiixdo Heshiisyada Laba-geesoodka ee muhiimka ah (BLAs) la leh dalalka ay u badan yihiin shaqaalaha Soomaaliyeed ee dibadda u socdaalay.

8

Dabagalka, qiimeynta kormeerka & qaab-dhismeedka natiijooyinka (M&E and results framework)

Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada (MoLSA) ayaa mas'uul ka noqon doonta hubinta hirgelinta Siyaasadda Socdaalka Shaqaalaha, iyadoo la raacayo qaab-dhismeedka natiijooyinka hoos ku xusan. Qaab-dhismeedkan wuxuu muujinayaa xiriirka sababaha iyo saameynta si loo gaaro natiijooyinka siyaasadda ee tobanka sano ee soo socda, isagoo adeegsanaya natiijooyin heer hoose oo ay gaari doonaan dhinacyo kala duwan iyo la-hawlgalayaal fulinaya, heer qaran iyo heer dowlad-goboleed.

MoLSA waxay hoggaamin doontaa isku-dubbaridka si loo xaqiijiyo in la tixgeliyo tuhumooyinka la sameeyay, kheyraadka la qoondeeyo, iyo in dhinacyada kala duwan si joogto ah uga warbixiyaan horumarka si tallaabo saxitaan ah loo qaado.

8.1. Ujeedooyinka iyo isticmaalayaasha qaab-dhismeedka natiijooyinka

Qaab-dhismeedka natiijooyinka wuxuu hagaya hay'adaha fulinta si ay si nidaamsan u gaaraan yoolalka iyo natiijooyinka laga filayo ee siyaasadda, iyada oo la adeegsanayo tallaabooyin ay kala fulinayaan hay'adaha iyo daneeyayaasha kala duwan. Qaab-dhismeedkan waxa uu u adeegaa ujeeddooyinka soo socda:

1. Aqoonsiga hawlaha muhiimka ah ee mudnaanta la siinayo, iyadoo la eegayo xaddidaadda kheyraadka farsamo, dhaqaale, iyo agabka kale, iyo sidoo kale caqabadaha hawlgalka.

2. Horumarinta wada-shaqeynta iyo iskaashiga hay'adaha, iyada oo la xoojinayo mowqif wadajir ah iyo dhaqan-gelinta siyaasadda si wadajir ah.

3. Bixinta hab-hawlgal kaladuwan, iyada oo la qirayo in la-hawlgalayaasha horumarka ay yeelan karaan qaabab kala duwan oo ay ku hirgeliyaan siyaasadda

4. U adeegidda sidii dukumeenti tixraac ah oo lagu dabaqo kormeerka iyo qiimeynta, laga soo bilaabo heerka xogta aasaasiga ah (baseline), qiimeynta dhexe (mid-term), ilaa qiimeynta dhammaadka (end-line).

5. Taageeridda barashada joogtada ah iyo la-qabsiga xaaladaha cusub, si wax ka beddel iyo horumarin loogu sameeyo siyaasadda iyadoo lagu saleynayo xogta waxqabadka.

Cidda Ka Faa'ideysaneysa Qaab-Dhismeedka Natiijooyinka waa :

1. Xafiiska Ra'iisul Wasaaraha, oo u xilsaaran guud ahaan isku dubaridka siyaasadda dowladda ayaa u isticmaali doona qaab-dhismeedkan tixraac si uu u qiimeeyo xaqiijinta hadafka siyaasadda ee la xiriirta himilooyinka qorshaha horumarinta qaranka. Habka Iskuduwidda Qaranku wuxuu heli doonaa jawaab celin ku saabsan waxqabadka siyaasadda inta lagu jiro kal-fadhiyada warbixinta

2. MoLSA, oo guddoominaysa Guddiga Isku-xirka Socdaalka Shaqaalaha, waxay qaab-dhismeedkan tixraaci doontaa marka ay soo bandhigeyso waxqabadka siyaasadda laba-jeer sanadkii iyo sanadle.

3. Wasaaradaha, Waaxyaha, iyo Hay'adaha Dowliga ah (MDAs) ee door muhiim ah ku leh fulinta siyaasadda, waxay u adeegsan doonaan qaab-dhismeedkan sidii hagaha waxqabadkooda.

4. Wada-hawlgalayaasha Bulshada (Social Partners) waxay ka faa'iideysan doonaan qaab-dhismeedkan si ay u hormariyaan ololeyaasha wacyigelinta, dhisidda is-afgarad, iyo la xisaabtanka. v.Daneeyayaasha Aan Dowliga Ahayn, sida Shirkadaha Shaqaaleysiinta Gaarka ah (Private Employment Agencies - PEAs), waxay warbixinaha sanadlaha ah ee waxqabadka u adeegsan doonaan qaab-dhismeedkan Dowlad Goboleedyad, waxay

Hab-Socodka (Flow Process) ee Qaab-Dhismeedka Natiijooyinka (Results Framework)

Si loo gaaro natiijooyinka la filayo, daneeyayaasha ayaa loo xilsaaray doorarka hirgelinta istaraatiijiyadan (Cutubka 6) waxay raaci doonaan taxane shan tallaabo ah sida hoos ku cad.

Tallaabada 1:
Tallaabooyinka siyaasadeed ee hay'adaha gaarka ah (Institution-Specific Policy Actions) waxaa lagu dari doonaa qorshayaasha shaqada iyo miisaaniyadaha:

Iyada oo la tixgelinayo xaddidaadda kheyraadka, MoLSA waxay hagidoontaa Wasaaradaha, Waaxyaha iyo Hay'adaha Dowliga ah (MDAs) si ay u fuliyaan hawlaha mudnaanta leh sannad walba. Mudnaanta la siinayo waxaa lagu go'aamin doonaa iyada oo la raacayo Qaab-Dhismeedka Natiijooyinka (Results Framework Matrix) ee ku xusan dhammaadka cutubkan, waxaana go'aan ka gaari doona MoLSA iyo hay'adaha fulinaya. Tusaale ahaan, xiriirka caalamiga ah wuxuu mudnaan siin karaa taageeridda ururada jaaliyadaha Soomaaliyeed, xoojinta shabakadahooda, iyo wax-ka-qabashada cabashooyinka shaqaalaha socdaalaya. MoLSA waxay mudnaan siinaysaa dhisidda Nidaamka Maareynta Xogta Shaqaalaha (National Labour Market Information System - LMIS) si loo hagaajiyo maaraynta xogta shaqaalaha socdaalaya. Dowlad Goboleedyada Federaalka (FMS) waxay muujiyeen daneyn ay u qabaan xoojinta awoodda waaxyaha shaqada ee heer dowlad-goboleed si ay uga jawaabaan baahiyaha shaqaalaha socdaalaya.

Tallaabada 2:
Aqoonsashada iyo u qoondeynta kheyraadka la-hawlgalayaasha fulinaya tallaabooyinka istiraatiijiyadda:

Aqoonsiga iyo u qoondaynta ilaha fulinta hawl-hawlgalayaasha waxqabadyada kala duwan ee qaybaha iyo goobaha kala duwan,Xaaladdan oo kale, dhammaan la-hawlgalayaasha fulinta waxay u gudbin doonaan warbixinnada MoLSA ee ku saabsan hawlahooda sannadlaha ah ee mudnaanta leh iyo miisaaniyadahooda. Warbixinahaan waxaa ku jiri doona tafaasiil ku saabsan ilaha maalgelinta, oo ay ku jiri karto taageerada la-hawlgalayaasha horumarinta ee meelo siyaasadeed oo gaar ah, marka lagu daro

maalgelinta MoLSA. Warbixinadu waxay sidoo kale bixin doonaan sawir muujinaya hawlaha la fulinayo, meelaha ay ku yaalaan, iyo sharraxaad cad oo ku saabsan faragelin kasta, oo ay ku jiraan ujeeddada iyo sababta laga leeyahay.

Tallaabada 3: Dhisidda hab-raaca warbixinnada (Bi-annual & Annual Reporting) si loo la socdo horumarka la gaaray:

Warbixinno laba-jeer sanadkii (bi-annual) iyo sanadle ah (annual reporting) ayaa la diyaarin doonaa, taasoo qeyb ka ah nidaamka la-socodka waxqabadka hay'adaha (institutional performance tracking). MoLSA waxay bixin doontaa qaab-warbixineed mideysan (Standardized Reporting Template) si ay Wasaaradaha, Waaxyaha Dowliga ah (MDAs), iyo Dowlad Goboleedyada (FMS) u fududeeyaan soo gudbinta warbixinnada joogtada ah. Warbixinnadaasi waxay dabooli doonaan dhinacyada soo socda:

Mgaca Mashruucka	Hirgelinta Siyaasadda Socdaalka Shaqada Qaranka	
Magaca Hay'adda iyo La-hawlgalayaasha Fulint		
Xogta Xiriirka Koowaad iyo Tan Labaad:	Agaasimse Guud	Mas'uulka Xiriiriyaha Mashruuca
	Magaca:	Magaca:
	Lambarka Taleefanka:	Lambarka Taleefanka:
	Iimaylka:	Iimaylka:
Taariikhda Bilowga Mashruuca :	**Taariikhda Dhamaadka Mashruuca:**	
Miisaaniyadda Guud ee Mashruuca:	**Wadarta Lacagta Dhabta ah ee La Helay:**	
Warbixinta Rubuca (Reporting Quarter) (e.g., Y1Q1)	Muddada Warbixinta (tusaale, Abriil 20xx - Juun 20xx)	
Taariikhda Soo Gudbinta Warbixinta:		
Sharaxaadda Hawsha La Fuliyey		
Natiijooyinka La Diiwaangeliyay		
Caqabadaha La Diiwaangeliyay		
Xal-Soo-jeedinta Wax-ka-qabashada Caqabadaha		
Tallaabooyinka La Soo Jeediyay ee Sanadka Maaliyadeed ee Soo Socda		
Codsiga Miisaaniyadda		

Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada (MoLSA) waxay ururin doontaa warbixinaha hay'adaha kala duwan waxayna diyaarin doontaa warbixin sanadeed, taasoo lagu soo bandhigi doono horumarka la gaaray, tallaabooyinka la qorsheynayo sannadka xiga, iyo saameynta kharashka la xiriira.

Tallaabada 4: Ka Qaybgalka Shirarka Guddiyada, Kulan-Isku-dubaridka, iyo Wadahadallada si Kor Loogu Qaado Barashada Wadajirka ah iyo Horumarka

Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada (MoLSA) waxay falanqayn doontaa warbixinaha lasoo gudbiyay (Tallaabada 3) iyadoo ka faa'iidaysanaysa xogta la helay si ay u soo bandhigto warbixino la xiriira guddiga isku-dubaridka qaran iyo Nidaamka Isku-dubaridka Qaranka (NCM) marka loo baahdo. Heerkan ka-qaybgalka wuxuu xoojin doonaa wadahadallada ku saabsan arrimaha soo kordhaya, jihada siyaasadda, iyo tallaabooyinka xiga ee la qaadi doono.

Tallaabada 5:
Diyaarinta Wejiga Xiga ee Faragelinta Sanadka Soo Socda – Iyadoo Lagu Saleynayo Waayo-aragnimada Hore, Casharrada La Bartay, iyo Xulashooyinka Horumarineed

Tallaabada ugu dambeysa waxay diiradda saari doontaa diyaarinta dhinacyada kala duwan ee la-hawlgalayaasha si ay uga qayb qaataan wejiga xiga ee hirgelinta. Tani waxay ku salaysnaan doontaa waayo-aragnimadii hore, casharradii laga bartay, iyo fursadaha lagu horumarin karo dadaallada socdaalka shaqaalaha. **MoLSA** waxay la tashan doontaa dhinacyada kala duwan si loo waafajiyo qorshayaasha waajibaadkooda, iyada oo la tixgelinayo mudnaanta, helitaanka kheyraadka, iyo xaaladda amniga.

8.2. Gaaritaanka Yoolka, Bartilmaameedka iyo Natiijooyinka

Marka la eego heerka ugu weyn , hirgelinta siyaasaddu waxay hubin doontaa in la gaadho natiijooyinka todobada ah ee soo socda:

Tusiyaha Heerka Natiijada

Qaabdhismeed dhamaystiran oo loo siman yahay oo fududaynaya badqabka, nidaamsan, iyo socdaalka shaqada ee joogtada ah

Tilmaamayaasha heerka ugu weyn /Ujeedada

1. Xoojint qaab-dhismeedka maamulka oo la xoojiyay oo la jaan qaadaya heerarka caalamiga ah
2. Xaqiijinta Shaqaalaha soo-galootiga ah ee la awood siiyay gudaha iyo dibedda ee leh xuquuqaha la dhowro.
3. Horumarinta xirfadaha kor u qaadida Xogta Shaqsiyeed (profiles) shaqaalaha soogalootiga iyo ka faa'iidaysiga.
4. Kor u qaadista isdhexgalka bulsho iyo ka mid noqoshada muhaajiriinta ee wadamada ay u socdaan.
5. Xoojinta maaraynta xogta la xiriirta socdaalka shaqaalaha, oo ay ku jirto Nidaamka Macluumaadka Socdaalka Shaqaalaha (LMIS) ee Soomaaliya.
6. Dhiirrigelinta doorka iyo wax-ku-oolnimada Soomaalida Qurbaha, si loo hagaajiyo kaalmadooda dhaqaale iyo xirfadeed ee dalka.
7. Nidaamyada la xoojiyey ee soo noqoshada iyo dib-u-dhexgalka shaqaalaha socdaalka ah.

Qeybaha Muhiimka ah ee Natiijooyinka/ Soosaarka (Key Results/Output Areas)

1. Hirgelinta nidaamka isku-xirka qaran ee shaqaalaha socdaalaya.
2. Dhammeystirka iyo dhaqan-gelinta Heshiisyada Laba-geesoodka ah ee Shaqaalaha (BLAs) ee dalalka ay ku sugan yihiin shaqaalaha Soomaaliyeed.
3. Ansixinta iyo hirgelinta heshiisyadii caalamiga ahaa, borotokoollada, iyo ballanqaadyada aan wali la dhaqan gelin.
4. Xoojinta awoodda shirkadaha shaqaaleysiinta si loo hubiyo shaqo qorista cadaaladda ku saleysan.
5. Kormeerida iyo xakameynta shirkadaha shaqaaleysiinta gaarka ah, iyada oo la hirgelinayo hagitaan rasmi ah.

6. Taageerada la-hawlgalayaasha bulshada si loo dhiso habraacyo saddex-geesood ah oo shaqeynaya (wadahadalka, gogotanka shaqaalaha, sare u qaadista jawaabta baahiyaha shaqaalaha socdaalaya).
7. Xoojinta awoodda shaqaalaha socdaalaya si ay isugu abaabulaan, xuquuqdoodana u difaacaan, iyada oo la xaqiijinayo dammaanad qaadka amniga bulsho (Social Security).
8. Horumarinta nidaamka cabashooyinka iyo xallinta khilaafaadka si shaqaalaha socdaalaya ay si fudud u helaan cadaaladda.
9. Xoojinta shaqada kormeerka shaqaalaha, iyada oo xoogga la saarayo shaqo qorista, caafimaadka iyo badbaadada shaqada, magdhawga shaqaalaha, ilaalinta, iyo amniga bulsho ee shaqaalaha socdaalaya.
10. Dhisidda xafiisyo adeeg shaqo oo ku shaqeynaya nidaamka federaalka iyo dowlad-goboleedyada si shaqaalaha loo siiyo adeegyo shaqo raadis oo dhameystiran.
11. Maalgashi lagu sameeyay barnaamijyada xirfadaha horumarinta, kor u qaadista xirfadaha (up-skilling), iyo dib-u-xirfadaynta (re-skilling) si shaqaalaha socdaalaya gudaha iyo dibadda ay xirfado u yeeshaan.
12. Samaynta nidaam qaran oo aqoonsanaya shahaadooyinka xirfadeed si ay shaqaaluhu ugu shaqeyn karaan wadamada ay u socdaan.
13. Xoojinta doorka jinsiga (gender mainstreaming) marxaladaha socdaalka oo dhan, laga bilaabo ka hor bixitaanka, tababarka, imaatinka, ka dib imaatinka, dib u laabashada, iyo dib-u-dhexgalka.
14. Dhisidda nidaamyo hubinaya in shaqaalaha socdaalaya iyo qoysaskooda ay helaan macluumaad, waxbarasho, tababar, aqoonsiga xirfadaha iyo adeegyada maaliyadeed. Tusaale ahaan, xogta shaqaalaha socdaalaya oo lagu xareeyo Nidaamka Xogta Suuqa Shaqada (Labour Market Information System - LMIS).
15. Xoojinta adeegyada qunsuliyadaha iyo howlaha la-taliyayaasha shaqaalaha ee safaaradaha, qunsuliyadaha, iyo xafiisyada diblomaasiyadda.
16. Samaynta nidaamyo dammaanad qaadaya in shaqaalaha socdaalaya ay qaadan karaan xuquuqda amniga bulsho (social security benefits) meelkasta oo ay joogaan.
17. Dhisidda nidaamyo fududeeya wareejinta xirfadaha (skills transfer frameworks) oo loogu talagalay shaqaalaha socdaalaya, dibadaha uga dhoofaya, iyo kuwa soo laabanaya.
18. Abuuridda shabakado firfircoon oo jaaliyadda Soomaaliyeed ay ku mideysan yihiin si ay uga faa'iidaystaan shaqaalahooda, horumarkooda gaarka ah iyo kan dalkooda hooyo. Waxaa la taageeri doonaa dadaallada lagu xoojinayo helitaanka adeegyada maaliyadeed iyo adeegyada kale ee shaqaalaha socdaalaya.

Iyadoo la tixgelinayo in tilmaamayaal dheeraad ah lagu xusay shaxda natiijooyinka (results framework matrix) ee dhammaadka qeybtaan,Mudnaanta hirgelinta siyaasadda ee shanta sano ee ugu horreysa (2025-2030) waxay xoogga saari doontaa 22-ka tilmaamood ee heer-dhexaadka ah ee kor ku xusan, kuwaas oo warbixin sanadle ah laga soo saari doono Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada (MoLSA).

8.3. Qaab-dhismeedka Warbixinta (Reporting Arrangements)

Warbixinta fulinta siyaasadda waxaa lagu hagayaa habraacyo ku saleysan **Qaab-dhismeedka Kormeerka iyo Qiimeynta (M&E Framework)**. Habraacyadani waxay xaqiijinayaan la-socodka joogtada ah ee horumarka la gaaray iyo caqabadaha la kulmay.

1. Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada (MoLSA) waxay diyaarin doontaa warbixinnada waxqabadka ee sannadlaha ah, iyadoo xogta laga soo uruurinayo hay'adaha kala duwan ee heer qaran, dowlad-goboleed, iyo heer maxalli.
2. Dib-u-eegista waxqabadka sanadlaha ah waxay noqon doontaa hab rasmi ah oo lagu cabbiro horumarka la gaaray, waxaana warbixinnada loo gudbin doonaa shirarka Guddiga Isku-dubbaridka Shaqaalaha Socdaalaya (Coordination Committee on Labour Migration), ka dibna waxaa loo gudbin doonaa Nidaamka Isku-xirka Qaran (NCM).
3. Dib-u-eegista farsamo (Technical Reviews) waxaa lagu falanqeyn doonaa warbixinnada ay soo gudbiyaan hay'adaha fulinta, si loo aqoonsado meelaha u baahan wax-ka-qabad. Waxa kale oo ay xukuumadda ka caawin doontaa: Dejinta yoolal cusub.Dib-u-habaynta qorshayaasha. Qiimeynta baahiyaha maaliyadeed, farsamo, iyo kheyraad kale.
4. Dowlad-goboleedyada Federaalka (FMS) waxay warbixinnada horumarka ku soo gudbin doonaan labo jeer sanadkii (bi-annually), waxaana warbixinnadaasi la isugu geyn doonaa warbixinnada guud ee MoLSA.

8.4. Shaxda Natiijooyinka (Results Framework Matrix)

Natiijooyinka qaabka qaab-dhismeedka (oo lagu soo bandhigay boggaga soo socda) ayaa qeexaya qeybaha siyaasadda, faragelinta istaraatiijiga ah, wax soo saarka la filayo, tilmaamayaasha waxqabadka muhiimka ah, iyo hababka xaqiijinta. Waxa kale oo ay muujinaysaa malo-awaalka hoose iyo hay'adaha mas'uulka ah ee loo xilsaaray fulinta. Soo jeedintan bilowga ah ayaa dib loo eegi doonaa si xilliyo ah iyadoo loo eegayo habraaca maamulka siyaasadda. Matrixka faahfaahsan ayaa lagu soo bandhigay hoos:

▶ Qorshaha Istiraatiijiga ah ee Xoojinta Socdaalka Shaqaalaha Soomaaliyeed

Qaybaha Siyaasada	Faragelinnada Istiraatiijiyadeed	Hawlaha	Natiijada La Gaaray	Tilmaamayaasha Waxqabadka	Bartilmaameed	Qaabka Hubinta	Xaalad La Filayo	Mas'uulka Qaabilsan	Waqtiga Hirgelinta
1. Xoojinta Maamulka Socdaalka Shaqaalaha Iyadoo Laga Duulayo Heerarka iyo Xeerarka Shaqada Caalamiga ah	1.1 Xoojinta Nidaamka Isku-xirka Qaranka (NCM) ee hoos yimaada Xafiiska Madaxweynaha, si loo hagaajiyo isku-dubaridka hay'adaha fulinta siyaasadda socdaalka, oo ay ku jiraan kuwa heer Dowlad-	Horumarinta iyo Hirgelinta Shuruudaha (ToR) ee Hay'adda Isku-dubaridka.	Go'aamada ay gaarto Nidaamka Isku-xirka Qaranka (NCM) ee horumarinaya socdaalka shaqaalaha waa la fulinayaa.	Tirada shirarka isku-dubaridka ee la qabto sanadkiiba	4 shirar isku-xir ah sanadkii, midkiiba hal mar sanadki ama hal sessex billod walba	Warbixinaha iyo dukumentiyada shirarka Nidaamka Isku-xirka Qaranka. .	Ka-qaybgal firfircoon iyo iskaashi dhexmara dhammaan daneeyayaasha.	Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada.	2025-2026
	1.2 Bilaabidda, wada-xaajoodka, xoojinta, iyo dib-u-eegista Heshiisyada Laba-geesoodka ah (BLMAs) iyo kuwa wadamo badan Multilateralka ah (MLMAs) ee Socdaalka Shaqaalaha, iyadoo lala yeelanayo dalalka ay ugu badan yihiin shaqaalaha muhaajiriinta Soomaaliyeed.	Horumarinta, wada-xaajoodka, iyo saxiixidda Heshiisyada Laba-geesoodka ah (BLAs) ee lala yeelanayo dalalka la beegsanayo	Heshiisyada Laba-geesoodka ah (BLAs) ee la saxiixay oo la dhaqan-geliyay iyada oo lala yeela-nayo dalalka la beegsanayo.	Tirada heshiisyadii hore ee la cusbeyneysiin casriyeeyay iyo kuwa cusub ee la saxiixay, kuwaas oo waafaqsan Heerarka Shaqada Caalamiga ah (ILS).	5 Heshiisyo Laba-geesood ah (BLAs) oo cusub ama la cusbeyney-siin , la horuma-riyay, laga wada-xaajooday, lana saxiixay, kuwaas oo waafaqsan Heerarka Shaqada Caalamiga ah (ILS), inta lagu jiro muddada siyaasadda. cycle	Heshiisyada Laba-geesoodka ah (BLAs) ee la saxiixay iyo dukumentiyada taageeraya ee dowladda.	Balanqaadka ,Go'aanka iyo diyaar u ahaanshaha Dowladda Soomaaliya, daneeyayaasha bulshada, iyo dalalka loo shaqo tagayo si ay uga qayb qaataan Heshiisyada Laba-geesoodka ah (BLAs) ee waafaqsan Heerarka Shaqada Caalamiga ah (ILS).	Wasaaradda Arrimaha Dibadda, Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada (MoLSA), iyo Wasaaradda Qorsheynta iyo Iskaashiga Caalamiga	2025-2029

Qaybaha Siyaasada	Faragelinnada Istiraatiijiyadeed	Hawlaha	Natiijada La Gaaray	Tilmaamayaasha Waxqabadka	Bartilmaameed	Qaabka Hubinta	Xaalad La Filayo	Mas'uulka Qaabilsan	Waqtiga Hirgelinta
1. Xoojinta Maamulka Socdaalka Shaqaalaha Iyadoo Laga Duulayo Heerarka iyo Xeerarka Shaqada Caalamiga ah	**1.3** Ansixinta, ku-dhaqan-gelinta, hirgelinta, iyo warbixinta ku saabsan fulinta heerarka shaqada ee caalamiga ah ee la xiriira socdaalka shaqaalaha, oo ay ku jiraan heshiisyada, borotokoollada, iyo ballanqaadyada caalamiga ah.	Heshiisyada Caalamiga ah ee la xiriira Xuquuqda Shaqaalaha iyo Socdaalka: ILO C029 (Heshiiska Shaqada Qasabka ah, 1930) ILO C189 (Heshiiska Shaqaalaha Guryaha ka Shaqeeya, 2011) ILO C190 (Heshiiska La-dagaallanka Rabshadaha iyo Tacaddiyada goobaha shaqada, 2019) Borotokoolka Palermo, 2003 Borotokoolka Kahortagga, Xakamaynta, iyo Ciqaabta Ka-ganacsiga Dadka, Gaar ahaan Haweenka iyo Carruurta (oo ah lifaaq ka mid ah Heshiiska Qaramada Midoobay ee Dambiyada Abaabulan ee Caalamiga ah, 2003) Borotokoolka Kahortagga Tahriibinta Muhaajiriinta ee Dhulka, Badda, iyo Cirka, oo ah lifaaq ka mid ah Heshiiska Qaramada Midoobay ee Dambiyada Abaabulan ee Caalamiga ah, 2004	Heshiisyada Caalamiga ah ee la xiriira Socdaalka Shaqaalaha ee la Ansixiyay.	Tirada heshiisyada caalamiga ah ee la ansixiyay oo la ku-dhaqan geliyay.	3 heshiis caalami ah oo la ansixiyay inta lagu jiro muddada siyaasadda.	Dukumentiyada, diiwaangelinta sharciga ah, iyo barta internetka hay'adaha caalamiga ah ee ilaaliya heshiisyada (OHCHR, ILO).	Go'aanka iyo ballanqaadka dowladda ee ku aaddan dhaqan-gelinta heerarka shaqada caalamiga ah	Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada, Wasaaradda Qoyska iyo Xuquuqda Aadanaha, Wasaaradda Arrimaha Dibadda (MOFA), iyo Wasaaradda Caddaaladda.	2026-2027

Qaybaha Siyaasada	Faragelinnada Istiraatiijiyadeed	Hawlaha	Natiijada La Gaaray	Tilmaamayaasha Waxqabadka	Bartilmaameed	Qaabka Hubinta	Xaalad La Filayo	Mas'uulka Qaabilsan	Waqtiga Hirgelinta
2. Horumarinta iyo Aqoonsiga Xirfadaha	2.1 Sameynta nidaam qaran oo loogu talagalay qaabaynta xirfadaha iyo qorsheynta shaqooyinka	Sameynta sahamin xirfadaha qaran si loo uruuriyo xog ku saabsan xirfadaha shaqaalaha ee Soomaaliya.	Hirgelinta nidaam qaran oo loogu talagalay qaabaynta xirfadaha.	U qaabaynta ugu yaraan 25,000 shaqaale iyada oo loo marayo nidaamka qaabaynta xirfadaha qaran. .	U qaabaynta ugu yaraan 25,000 shaqaale iyada oo loo marayo nidaamka qaabaynta xirfadaha qaran muddo 5 sano ah.	Warbixinnada qaabaynta xirfadaha	Helitaanka agabka xog-ururinta iyo iskaashiga daneeyayaasha	Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada, Hay'adaha, Xarumaha Tababarka Farsamada	2025-2030
	2.2 Sameynta iyo hirgelinta nidaamyada dhaqdhaqaaqa shaqaalaha, oo diiradda saaraya iskaashiga xirfadaha si loo taageero baahiyaha suuqa shaqada iyo horumarinta/ xirfadaha Soomaaliya.	Ka shaqee heshiisyada jira; samee qiimeyn hordhac ah ee baahiyaha suuqa shaqada iyo xirfadaha, oo wada-xaajood ka bilow qaab-dhisme-edka, oo ay ku jiraan maaliyadda, iyadoo la raacayo mabda'a ah in aan shaqaalaha lagu soo rogin wax kharash ah.	Nidaamyada dhaqdhaqaaqa shaqaalaha oo hawlgal ah	Tirada shaqaalaha ka faa'iidaysta nidaamyada dhaqdhaqaaqa shaqaalaha	Ku meelgeli ugu yaraan 10,000 shaqaale shaqooyin iyada oo loo marayo nidaam-yada dhaqd-haqaaqa shaqaalaha muddo 5 sano ah.	Warbixinnada nidaamyada dhaqdhaqaaqa shaqaalaha, jawaab-celinta ka qeybgalayaasha	Baahida suuqa shaqada iyo taageerada ka timaadda sektor-ka ganacsiga gaarka loo leeyahay	Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada, Shaqaaley-siiyayaasha Sektor-ka ganacsiga Gaarka loo	2025-2030
	2.3 Maalgashiga barnaamijyada xirfadaha, kor-u-qaadista xirfadaha, iyo dib-u-tababarka ee shaqaalaha socdaalka soo galaya iyo kuwa ka baxaaya dalka	Horumarinta barnaamijyada tababarka xirfadaha ee loogu talagalay xirfadaha, kor-u-qaadista xirfadaha, iyo dib-u-tababarka.	Barnaamijyada xirfadaha ee la hirgeliyay ee loogu talagalay shaqaalaha socdaalka soo galaya iyo kuwa ka baxaaya dalka .	Tirada shaqaalaha la tababaray	Bixinta tababar ugu yaraan 2,500 shaqaale muddo 5 sano ah.	Warbixinnada tababarka, qiimeynta barnaamijyada	Maalgelin ku filan iyo kaabayaasha loogu talagalay barnaamijyada tababarka	Wasaaradda Waxbarashada, Xarumaha Tababarka Farsamada	2025-2030
	2.4 Sameynta barta ,bogga internetka ,goobo shaqo oo heerar kala duwan ah oo dawladeed si loo xayaysiiyo fursadaha shaqo, xirfadaha loo baahan yahay, iyo in la fududeeyo isku xirka u dhexeeya shaqo-bixiyayaasha iyo shaqo-doonka gudaha Soomaaliya iyo dibadda.	Horumarinta iyo bilaabida goob shaqo oo online ah (website), iyo qabanqaabada ololeyaal wacyigelin ah si loo dhiirrigeliyo helitaanka iyo isticmaalka barta ,goobta shaqada	Sameynta iyo hirgelinta goob shaqoee website online oo qaran ah oo heer federaal iyo heer dowlad-goboleed	Goob shaqo oo online ah oo dhammeystiran ayaa la sameeyay.	Goob shaqo oo online ah oo si buuxda u hawlgasha, loona kala dejiyaa heer dowlad-goboleed, oo lagu soo bandhigayo fursadaha shaqo ee diyaar u ah shaqaalaha socdaalka	Falanqaynta goobta shaqada, on;ine ah diiwaanada dowladda	Ka-qaybgalka shaqo-bixiyaya-asha iyo shaqo-doonka ee nogga online ah goobaha shaqo	Wasaaradda Boostada iyo Isgaarsiinta , Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada	2025-2030

Qaybaha Siyaasada	Faragelinnada Istiraatiijiyadeed	Hawlaha	Natiijada La Gaaray	Tilmaamayaasha Waxqabadka	Bartilmaameed	Qaabka Hubinta	Xaalad La Filayo	Mas'uulka Qaabilsan	Waqtiga Hirgelinta
2. Horumarinta iyo Aqoonsiga Xirfadaha	**2.5** Fududeynta gudbinta aqoonta iyo xirfadaha ee shaqaalaha socdaalka soo galaya iyo kuwa ka baxaaya dalka.	Sameeynta barnaa-mijyo hagid iyo wadaaga xirfadaha	Barnaamijyada gudbinta aqoonta iyo xirfadaha waa la hirgeliyay.	Tirada hindisaya-asha gudbinta xirfadaha ee la abaabulay.	Dhameystir ugu yaraan 2 mashruuc oo gudbinta xirfadaha ah muddo 5 sano gudahood	Warbixinaha barnaamijka, iyo markhaatifurrada ka qeybgalayaasha.	Daneeynta iyo diyaar u ahaanshaha jaaliyadda dibadda ee wadaaga xirfadaha.	Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada, Wasaaradda Waxbarashada	2025–2027
	2.6 Sameynta iyo taageeridda nidaamyada lagu xoojinayo helitaanka shaqaalaha socdaalka iyo qoysaskooda ee macluumaadka, waxbarashada, tababarka, aqoonsiga xirfadaha, iyo adeegyada maaliyadeed.	Sameynta xarumo macluumaad oo ku yaal xarumaha bulshada si loogu fududeeyo shaqaalaha socdaalka iyo qoysaskooda helitaanka macluumaad iyo kheyraad ku habboon.	Nidaamyo waxtar leh oo la sameeyay si loo horumariyo helitaanka adeegyada aasaasiga ah ee shaqaalaha socdaalka iyo qoysaskooda	Tirada shaqaalaha socdaalka iyo qoysaskooda ee ka faa'iidaysanaya adeegyada	5,000 shaqaale oo la taageero sanadkii.	Warbixinaha bixinta adeegyada, iyo diiwaannada helitaanka	Iskaashiga la leh hay'adaha maaliyadeed iyo bixiyayaasha adeegyada waxbarashada	Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada (MoLSA), Wasaaradda Maaliyadda	2025-2030
3. Ballaarinta ilaalinta shaqada iyo damaanadda bulshada ee shaqaalaha socdaalka iyo qoysaskooda	**3.1** Dib-u-eegis lagu sameeyo siyaasa-daha, shuruucda, iyo qorshayaasha qaranka ee ilaalinta bulshada si loogu daro shaqaalaha socdaalka (tallaabooyin hal dhinac ah) iyadoo lagu saleynayo mabda'a sinaanta daryeelka	Samee dib-u-eegis siyaasadeed si loo ogaado in uu gaabis ka jira caymiska ilaalinta bulshada	Siyaasadaha, shuruucda, iyo qorshayaasha ilaalinta bulshada ee qaranka oo dib-u-eegis lagu sameeyay oo ay jiraan shaqaalaha socdaalka.	Boqolkiiba % shaqaalaha socdaalka ee ku jira siyaasadaha, shuruucda, iyo qorshayaasha ilaalinta bulshada ee qaranka.	Siyaasadaha, shuruucda, iyo qorshayaasha ilaalinta bulshada ee qaranka oo waxaa ka mid ah shaqaalaha socdaalka.	Warbixinnada siyaasadaha, shuruucda, iyo qorshayaasha ilaalinta bulshada ee qaranka.	Awood dhaqaale oo ku filan iyo awoodda hay'adaha	Wasaaradda Shaqada (MoLSA), Hay'adaha Caymiska Bulshada	2025
	3.2 Xoojinta awooda hay'adaha iyada oo la sameynayo xarumo diiradda saaraya ilaalinta bulshada ee caalamiga ah iyo tan socdaalka gudaha MoLSA iyo hay'adaha, guddiga saddex-geesoodka ah ee lagu horumari-nayo aqoonta maxalliga ah ee ilaalinta bulshada ee shaqaalaha socdaalka iyadoo lala kaashanayo daneeyayaasha bulshada ee heer qaran iyo heer deegaan	Sameynta unug gaar ah(madax qeybeed) oo ku dhex jira MoLSA oo ka shaqeeya ilaalinta bulshada ee la xiriirta socdaalka	Qofka mas'uulka ka ah ilaalinta bulshada ee caalamiga ah iyo tan socdaalka ee MoLSA iyo hay'adaha ayaa la magacaabay.	Tirada inta qof mas'uulka ka ah ee la magacaabo sanadkii	10 qof mas'uul ah oo la magacaabay muddo 5 sano ah	Warbixinaha magacaabista, iyo xogta kormeerka goobaha shaqada.	Qofka mas'uulka ka ah ee ku filan iyo maalgelin la heli karo	Kormeerka Shaqada, Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada (MoLSA	2025-2030

Qaybaha Siyaasada	Faragelinnada Istiraatiijiyadeed	Hawlaha	Natiijada La Gaaray	Tilmaamayaasha Waxqabadka	Bartilmaameed	Qaabka Hubinta	Xaalad La Filayo	Mas'uulka Qaabilsan	Waqtiga Hirgelinta
3. Ballaarinta ilaalinta shaqada iyo damaanadda bulshada ee shaqaalaha socdaalka iyo qoysaskooda	3.3 Fududeynta hirgelinta Xeerarka Suuqa Weyn ee EAC 2023, iyadoo diiradda la saarayo isku-dubaridka xuquuqda iyo faa'iidooyinka damaanadda bulshada	Kobcinta awoodda shaqaalaha MoLSA ee ku saabsan qaab-dhismeedka EAC. Faafinta macluuma-adka ku saabsan xeerarka shaqaalaha iyo shaqo-bixiyayaas-ha(loo-shaqeyaasha)	Xeerarka Suuqa Guud ee EAC (isku-dubbaridka xuquuqda iyo faa'iidooyinka caymiska bulshada) ee 2023 ayaa la hirgeliyay lagana dhaqan geliyay gudaha dalka	Xeerarka Suuqa Guud ee EAC (isku-dubbaridka xuquuqda iyo faa'iidooyinka caymiska bulshada) ee 2023 ayaa la hirgeliyay oo gudaha dalka laga dhaqan geliyay.	12 dhacdo oo ku-dhaqan gelin ah sanadkii.	Warbixinaha hirgelinta iyo dhaqan-gelinta gudaha Soomaaliye	Taageerada ka timaadda hay'adaha maaliyadeed.	Bangiga Dhexe ee Soomaaliya, Bangiyada Gaarka loo Leeyaha	2025-2030
4. Xoojinta doorka daneeyayaasha bulshada, la-hawlgalaya-asha horumari-need, iyo sektor-ka, ganacsiga gaarka loo leeyahay	4.1 Kobcinta awoodda daneeyayaasha bulshada si ay uga qaybqaataan wada-hadalka bulshada ee ku saabsan socdaalka shaqaalaha	Horumarinta tilmaamo ku saabsan ku darista, ka qaybgalka socdaalka shaqaalaha ee wada-gorgortanka shaqo ee daneeyayaasha bulshada. Ku darista socdaalka shaqaalaha ee tababarka istiraatiijiga ee kormeerayaasha shaqad	Nidaamyada saddex-geesoodka ah ee wada-gor-gortanka shaqo ee la sameeyay. Tababarka kormeerayaasha shaqada oo la hirgeliyay.	Tirada wada-hadal-lada saddex-geeso-odka ah ee la qabtay, natiijooyinka ka soo baxay gorgortanka.	4 kulan saddex-ge-esood ah ayaa la qabtaa sanadkii (20 kulan oo la qabtay inta lagu jiro muddada siyaasadda). 2 tababar qaran oo loogu talagalay kormeerayaasha shaqada ayaa la qabtay inta lagu jiro muddada siyaasadda.	Warbixinnada shiraraka, heshiisyada ka soo baxay gorgortanka saddex-geesoodka ah. Buugga hagaha tababarka ee kormeerayaasha shaqada oo la beddelay	Iskaashi xooggan oo ka dhexeeya dowladda, shaqaalaha, iyo shaqo-bixiyaya-asha(loo-shaqe-yaasha).	Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada, Daneeyayaasha Bulshada	2025-2030
	4.2 Taageeridda daneeyayaasha bulshada iyadoo la siinayo macluumaad iyo tallaabooyin awood-siinta shaqaalaha socdaalka si ay iskood ugu abaabulaan uguna doodeen xuquuq-dooda	Sameynta Xarunta Kheyraadka Socdaalka. Horumarinta dukumentiyada iyo qorshe wacyigelin ah oo loogu talagalay wacyigelinta shaqaalaha socdaalka.	Sameynta, qalabaynta, iyo shaqaaleynta xarumaha, iyo helitaanka miisaaniyad loogu talagalay. Ololeyaal wacyigelin ah oo lagu taageerayo xuquuqda shaqaalaha socdaalka.	Tirada Xarumaha Kheyraadka Socdaalka ee la aasaasay. Tirada fadhi-wacyi-gelineedyada la qabtay. Tirada shaqaalaha la gaarsiiyay macluumaadka.	1 Xarun Kheyraadka Socdaalka ah oo la aasaasay. 10 kullan wacyigelineed sanadkii. 1,000 shaqaale la gaarsiiyay macluumaadka.	Xaaladda Xarunta Kheyraadka Socdaalka (MRC). Warbixinaha ol'oleyaasha wacyigelinta. Jawaab-celinta ka qeybgalayaasha.	Helitaanka kheyraadka iyo iskaashiga ka yimaada daneeyayaasha bulshada iyo warbaahinta	Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada (MoLSA), Ururada Shaqaalaha	2025-2029
	4.3 Taageeridda doorka daneeyaya-asha bulshada ee u doodista helitaanka cadaaladda ee shaqaalaha socdaalka	Sameynta nidaam xallinta khilaafa-adka	Nidaam shaqeynaya oo loogu talagalay maaraynta cabashooyinka shaqaalaha socdaalka	Qaybta cabashoo-yinka la xalliyay, gudaheedii seddexda bilood ee soo gudbinta	80% cabashooyinka la xalliyay seddexda bilood gudaheedii ee la soo gudbiyey	Diiwaannada cabashooyinka. Warbixinaha hay'adaha maareeya cabashooyinka.	Hirgelinta waxtarka leh iyo maalgelinta nidaamyada maaraynta cabashooyinka	Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada (MoLSA), Adeegyada Gargaarka , Caawinta Sharciga	2025-2029

Qaybaha Siyaasada	Faragelinnada Istiraatiijiyadeed	Hawlaha	Natiijada La Gaaray	Tilmaamayaasha Waxqabadka	Bartilmaameed	Qaabka Hubinta	Xaalad La Filayo	Mas'uulka Qaabilsan	Waqtiga Hirgelinta
4. Xoojinta doorka daneeyayaasha bulshada, la-hawlgalaya-asha horumari-need, iyo sektor-ka, ganac-siga gaarka loo leeyahay	4.4 Xoojinta iskaashiga u dhexeeya dowladda, la-hawlgalayaasha horumarineed, iyo sektor-ka gaarka loo leeyahay	Sameynta fagaare isku-xirka socdaalka ee qaran	Madasha isku-dubbaridka oo la daahfuro ugu yaraan laba jeer sanadkii.	Tirada madalaha la qabtay.	2 madal oo la qabto sanadkii.	Warbixinaha madasha, Xogta qoraallada kulamada	Ballanqaadka daneeyayaasha si ay uga qeybqaataan.	Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada (MoLSA), Xafiiska Ra'iisul Wasaaraha	2025-2030
5. Xoojinta soo saarista, maareynta, iyo faafinta xogta socdaalka shaqaalaha	5.1 Sameynta iyo hirgelinta Guddi-hoosaad Farsamo oo ka tirsan Xarunta Kheyraadka Socdaalka ee Qaran, iyadoo hoos timaada Nidaamka Macluumaadka Suuqa Shaqada ee Qaranka.	Sameynta iyo tababarka Guddi-hoosaadka Farsamo ee LMIS iyadoo la raacayo Talooyinka Shirka 19-aad iyo 20-aad ee Caalamiga ah ee Xogta Shaqada. Horumarinta tilmaamo iyo qalabyo dhijitaal ah oo loogu talagalay hawlgalka LMIS. Isku xirka LMIS iyo NBS (Hay'adda Istaatikada Qaranka). Tababarka shaqaalaha ee maaraynta xogta.	Guddi-hoosaadka farsamo ee LMIS ee ku saabsan socdaalka shaqaalaha oo hawlgal ah.	Tirada kulamada la qabtay .Horumarka laga gaaray dhismaha Nidaamka Macluumaadka Shaqaalaha Socdaalka (LMIS	6 kulan wadatashi oo ay qabtaan kooxaha farsamo (TWGs) sanadkii si loo hawlgeliyo Nidaamka Macluumaadka Shaqaalaha Socdaalka (LMIS	Xogta qoraallada kulamada. Warbixinaha Nidaamka Macluumaadka Shaqaalaha Socdaalka (LMIS	Iskaashi ka dhaxeeya dhammaan wasaaradaha ay quseyso	Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada. Hay'adda Istaatikada Qaranka	2025
	5.2 Naqshadeynta Qaab-dhismeedkii Warbixinta Joogtada ah ee Xogta Socdaalka Shaqaalaha iyo Astaamahooda;	-Qabso aqo-on-is-weydaarsiyo lala yeesho Hay'adda Istaatikada Qaranka , soosaarayaasha kale ee xogta, iyo daneeyayaasha bulshada si loo naqshadeeyo qaab-dhismeedka warbixinnada. -Tijaabi nidaamka warbixinta oo hagaaji iyadoo la tixgelinayo jawaab-celinta.	Qaab-dhismeedka Xogta Socdaalka Shaqaalaha ayaa la naqshadeeyay oo la hirgeliyay.	Tirada warbixinnada la soo saaro sanadkii	2 warbixin oo sanadkiiba la soo saaro	Warbixinnada Xogta Shaqada, Xogta Sahanada	Maalgelin ku filan iyo khibrad dhameystiran oo ku saabsan warbixinta istatistikada	Wasaaradda Qorsheynta, Maalgashiga iyo Horumarinta Dhaqaalaha. Hay'adda Istaatikada Qaranka.	2025–2026
	5.3 Si joogto ah u qabashada sahanno xooggan oo ku saabsan shaqada oo ay ku jiraan sinaanta jinsiga, iyadoo la adeegsanayo qaybo ku saabsan socdaalka ee ka baxa iyo soo-galaya dalka	- Sameeynta agabyada sahanka iyo habraacyada Tababar Maareeyayaasha Sahanka iyo ururiyeyaasha Qabso ururinta xogta iyo falanqaynta sahanna	Sahanka Shaqaalaha Qaranka oo labo jeer sanadkii la qabto si loogu wargeliyo siyaasadda iyo qorsheynta.	Tirada sahannada la qabtay oo ay ku jirto qaybta shaqaalaha socdaalka	5 sahan oo la qabtay muddo 5 sano gudahood.	Warbixinnada sahanka, xogta qoysaska	Helitaanka xogta qoysaska ee lagu kalsoon yahay iyo taageerada dowladda	Wasaaradda Qorsheynta, Maalgelinta iyo Horumarinta Dhaqaalaha, NGO-yada	2025-2030

Qaybaha Siyaasada	Faragelinnada Istiraatiijiyadeed	Hawlaha	Natiijada La Gaaray	Tilmaamayaasha Waxqabadka	Bartilmaameed	Qaabka Hubinta	Xaalad La Filayo	Mas'uulka Qaabilsan	Waqtiga Hirgelinta
5. Xoojinta soo saarista, maareynta, iyo faafinta xogta socdaalka shaqaalaha	5.4 Dhisidda awoodda iyo qaab-dhismeedka dowladda si ay u ururiso oo u falanqeyso xogta socdaalka shaqaalaha, oo ay ku jiraan xogta loo kala soocay jinsiga iyo sifooyinka kale ee muhiimka ah iyo hubinta in si joogto ah loo faafiyo.	Qabto tababarro ku saabsan kala soocidda xogta iyo falanqaynta jinsiga ee xasaasiga ah	Qaab-dhismeedka dowladda iyo awoodda ayaa la xoojiyay si loo ururiyo xogta	Tirada warbixinnada la kala saaray jinsiga ee la soo saaro sannadkii	4 warbixin sanadkiiba	Warbixinnada la socodka, qiimaynta maamulka xogta	Ballanqaadka dowladda ee dhisidda awoodda.	Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada (MoLSA), Wasaaradda Haweenka	2025-2030
	5.5 Hubi in xogta ay si fudud u heli karaan hay'adaha dowladda iyo dadweynaha guud (oo ay ka mid yihiin warbaahinta, jaamacadaha, bulshada rayidka ah, bahwadaagta horumarinta, iyo daneeyayaasha aan dawliga ahayn).	Sameynta i bog xog furan oo lagu kaydiyo xogta socdaalka si loo fududeeyo helitaanka xogta ee dowladda iyo daneeyayaasha kale	Dowladda iyo buls-hada guud ayaa awood u leh inay helaan oo isticmaalaan xogta ku saabsan socdaalka shaqaalaha.	Tirada dadka ka qaybqaata (Dowlad iyo kuwa aan dowliga ahayn) ee isticmaala xogta iyo faafiya macluuma-adka ku saabsan socdaalka shaqaalaha	Daneeyayaasha dawliga ah iyo kuwa aan dawliga ahayn oo helaya oo faafinaya xogta	Codsiga Xogta iyo Isticmaalka Warbixinta.	Xogta Socdaalka Shaqaalaha ayaa la heli karaa si loo isticmaalo	Warbaahinta Jaamacadaha Bulshada Rayidka ah Bahwadaagta Horumarinta Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada (MoLSA) Wasaaradda Qorsheynta	2025
6. Xakamaynta Shirkadaha Shaqaaleysiinta ee Gaarka loo Leeyahay (PrEAs)	6.1 In la ansixiyo qaab-dhismeed sharciyeed iyo in la sameeyo u hoggaansanaanta shaqaaleysiinta cadaalad iyo anshax leh iyo barnaamijyo karti-dhis ah oo loogu talagalay wakaaladaha shaqada ee gaarka ah	Meel mari xeer-nidaamiyaal loogu talagalay Shirkadaha Shaqaaleysiinta ee Gaarka loo Leeyahay (PEAs). Horumari barnaamij u hoggaansan sharciyada iyo dhisidda awoodda aqooned (compliance & capacity-building programme). Hagaaji oo dijital garee habraaca ruqsad-siinta (licensing process).	Xeer-nidaamiyaal Shirkadaha Shaqaaleysiinta ee Gaarka loo Leeyahay (PEAs) waa la meel mariyey. Barnaamij u hoggaansan sharciyada iyo dhisidda awoodda waa la aasaasay. Habraaca ruqsad-siinta waa la hirgeliyey oo la dijital ah	Xeer-nidaamiyaasha Shirkadaha Shaqaaleysiinta ee Gaarka loo Leeyahay (PEAs) waa la daabacay oo lagu soo saaray faafinta rasmiga ah (gazette). Tirada barnaamij-yada u hoggaansan caddaaladda iyo anshaxa ee la aasaasay. Habraaca ruqsad-siinta waa la dib u eegay, la hagaajiyey, la casriyeeyey, oo la dijital gareeyey. Tirada warbixinaha u hoggaansanaanta ee la diyaariyey kadib sannadkii ugu horreeyey ee la meel mariyey Xeer-nidaamiyaasha Shirkadaha ShaqaaleysiintaEAs.	1 Xeer-nidaamiyaal Shirkadaha Shaqaaleysiinta ee Gaarka loo Leeyahay PEAs 1 barnaamij la dajiyey oo shaqaynaya 1 hawl-gal, habayn, habraac shati bixineed oo dhijitaalaysan Samee habka bartilmaameedka wejigiisa	Faafinta Rasmiga ah. Aaladaha gacanta iyo farsamada la heli karo; caddaynta tababarka SOPs ee habka shatiga la heli karo oo la ansixiyay/ madal dhijitaal ah oo shaqaynaysa	Dadaal joogto ah oo lagu kormeerayo laguna warbixinayo ayadoo ay hogaaminayso Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada (MoLSA).	Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada (MoLSA). Wasaaradda Arrimaha Dibadda iyo Iskaashiga Caalamiga ah	2028-2029

Qaybaha Siyaasada	Faragelinnada Istiraatiijiyadeed	Hawlaha	Natiijada La Gaaray	Tilmaamayaasha Waxqabadka	Bartilmaameed	Qaabka Hubinta	Xaalad La Filayo	Mas'uulka Qaabilsan	Waqtiga Hirgelinta
6. Xakamaynta Shirkadaha Shaqaaleysiinta ee Gaarka loo Leeyahay (PrEAs)	6.2 Fulinta hagaha lagu xakameynayo looguna kormeerayo Shirkadaha Shaqaaleysiinta ee Gaarka loo Leeyahay.	Sameeynta kormeer joogto ah oo lagu fulinayo shirkadaha shaqaaleysiinta ee gaarka loo leeyahay. Horumarinta nidaam warbixi-need oo lagu kormeerayo u hoggaansanaanta xeerarka. Ganaaxyo ku so rogidda kuwa aan u hoggaansamin si loo hubiyo isla xisaabtanka.	Hagayaasha waa la fuliyay, shirkadaha shaqaaleysiinta ee gaarka loo leeyahayna waa la kormeeray.	Boqolkiiba inta % shirkadaha u hogaansan xeer-nidaamiyaalka	U hoggaansana-anta 90% marka la gaaro 2025	Warbixinnada u hogaansanaanta, xogta kormeerka	Awood kormeer oo ku filan	Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada (MoLSA), Kormeerka Shaqad	2025
	6.3 Barnaamijyo dhisidda awoodda si loo xakameeyo loona taageero shirkadaha shaqaaleysiinta ee gaarka loo leeyahay si loo gaaro shaqaaleysiin cadaalad ah.	Sameeynta manhajyo tababar oo ku saabsan dhaqamada shaqaaleysiinta ee jinsiga xasaasiga ah. Qabasho barnaamijyo dhisidda awoodda ee shirkadaha shaqaaleysiinta ee gaarka loo leeyahay (PEAs) ee ku saabsan heerarka caalamiga ah.	Barnaamijyada awoodda dhisidda ayaa la fuliyay, waxaana la sameeyay habraacyo	Tirada shirkadaha tababarka lagu siiyo sanadkiiba	10 shirkado sanadkiiba	Warbixinnada tababarka, sahanno jawaab celin	Shirkaduhu waxay diyaar u yihiin inay ka qaybqaataan	Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada (MoLSA). Xafiiska Kormeerka iyo Sharciyaynt Shirkadaha Shaqaaleysiinta	2025-2030
	6.4 Maamulka shirkadaha shaqaaleysiinta iyadoo la adeegsa-nayo hagayaal si wadajir ah loo fulin karo.	Sameeynta nidaam cabashooyin iyo xalinta khilaafaadka ee la xiriira shirkadaha shaqaaleysiinta.	Hagayaal , Tilmaamo si wadajir ah loo dhaqan gelin karo oo hawlgal ah	Tirada hagayaasha la hirgeliyay.	5 hagayaal oo la meel mariyey marka la gaaro 2025.	Hagayaasha la saxiixay. Warbixinaha kormeerka (audit reports).	Shirkadaha shaqaaleysiinta ee gaarka loo leeyahay waxay u hoggaansa-maan xeer-nidaamiya-asha .	Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada (MoLSA). Waaxda Sharciga.	2025

Qaybaha Siyaasada	Faragelinnada Istiraatiijiyadeed	Hawlaha	Natiijada La Gaaray	Tilmaamayaasha Waxqabadka	Bartilmaameed	Qaabka Hubinta	Xaalad La Filayo	Mas'uulka Qaabilsan	Waqtiga Hirgelinta
7. Taageeridda nidaamyada dib-u-soo celinta iyo dib-u-dhex-galka shaqaa-laha socdaalka	**7.1** Taageer MoLSA si ay u sameyso diiwaangelinta shaqaalaha socdaalka ee soo laabanaya, iyada oo la hirgelinayo hab lagu bixiyo macluumaad, tababar, iyo gargaar (sharci ama la-talin) si dib loogu dhexgaliyo dalka, oo ay ku jirto taageerada Shirkadaha Shaqaaleysiinta ee Gaarka loo Leeyahay (PEAs) iyo xarumaha Tababarka Farsamada iyo Xirfadaha (TVET).	Horumarinta madal dijital ah oo loogu talagalay diiwaangelinta iyo fahamka baahiyaha shaqaalaha socdaalka ee soo laabanaya	Nidaamka diiwaangelinta shaqaalaha socdaalka ee soo laabanaya iyo hababka taageerada oo shaqeynaya.	Tirada dadka soo noqday ee la soo bandhigay lana caawiyay	2,000 oo qof oo soo noqday ayaa la caawiyay sanadkii	Kaydka xogta diiwaangelinta (Profiling Database). Warbixinaha dib-u-dhexgalka (Reintegration Reports).	Khayraadka iyo adeegyada waa la heli karaa.	Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada (MoLSA). Shirkadaha Shaqaaleysiinta ee Gaarka loo Leeyahay (PEAs). Xarumaha Tababarka Farsamada iyo Xirfadaha (TVET).	2025-2029
	7.2 Taageer dadaallada dhexdhexaadiyeya-asha maaliyadeed si ay u bixiyaan adeegyo maaliya-deed (tusaale ahaan, xisaabaadka aan-deganaanshaha lahayn) oo qayb ka ah dadaallada ballaaran ee lagu ilaalinayo shaqaalaha socdaalka ka hortagga khasaarihooda maaliyadeed, xaqiijinta xorriya-daha maaliyadeed, iyo fududeynta wareejinta faa'iidooyinka ilaalinta bulshada.	La shaqee bangiyada si loo horumariyo xisaabaadka (accounts) aan deganeyn ee loogu talagalay shaqaalaha socdaalka. Sahlanaanta habraacyada codsiga xisaaba-adka ee shaqaalaha socdaalka iyada oo loo marayo habka dijitaalka ah iyo taageerada safaaradaha.	Adeegyo maaliyadeed oo si gaar ah loogu talagalay shaqaalaha socdaalka ee soo laabanaya, sida xisaabaadka aan-deganaans-haha lahayn.	Tirada shaqaalaha socdaalka iyo kuwa soo laabanaya ee helay adeegyo maaliyadeed	3 adeeg maaliya-deed oo la hirgeliyey muddo 5 sano gudahood si loo taageero shaqaalaha socdaalka ee soo laabanaya dib-u-dhexgalka.	Warbixinaha bangiyada iyo hay'adaha maaliyadeed.	Daneeynta iyo wacyigelinta shaqaalaha socdaalka ee ku saabsan adeegyada maaliyadeed.	Wasaaradda Maaliyadda. Bangiyada Gaarka Loo Leeyahay.	2025–2027

Qaybaha Siyaasada	Faragelinnada Istiraatiijiyadeed	Hawlaha	Natiijada La Gaaray	Tilmaamayaasha Waxqabadka	Bartilmaameed	Qaabka Hubinta	Xaalad La Filayo	Mas'uulka Qaabilsan	Waqtiga Hirgelinta
7. Taageeridda nidaamyada dib-u-soo celinta iyo dib-u-dhex-galka shaqaa-laha socdaalka	**7.3** Fududeeynta wareejinta xawaaladaha iyada oo la xoojinayo qaab-dhismeedka wareejinta faa'iidooyinka ilaalinta bulshada, si loo hubiyo in shaqaalaha socdaalka ay si sahlan u heli karaan xuquuqdooda iyo dheefaha bulsho ee ay kasbadeen.	U doodidda heshiisyada labada dhinac ee ku saabsan isu-qaadista amniga bulshada. Qabashada ololayaal wacyigelin ah oo ku saabsan faa'iidooyinka khariidadeynta qurbajoogta	Daraasado dhameystiran oo lagu sameeyo khariidaynta jaaliyadda (Diaspora Mapping) si joogto ah ayaa loo fuliyay. ,	Tirada warbixinaha khariidaynta jaaliyadda (Diaspora Mapping) ee la soo saaray.	15 daraasad khariidaynta jaaliyadda (Diaspora Mapping) ayaa la sameeyay marka la gaaro 2030.	Warbixinaha khariidaynta jaaliyadda (Mapping Reports). Sahannada (Surveys). Jawaab-celinta kooxaha jaaliyadda dibadda (Feedback from Diaspora Groups).	Ka-qaybgal firfircoon ee bulshooyinka qurbajoogta	Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada (MoLSA).	2026–2028
	7.4 Fududeeynta dib-u-midoobidda qoysaska iyo carruurta shaqaalaha soo noqday ee socdaalka iyadoo lagu dhex-darayo iyo lagu wecyigelinaaya nidaamyada waxbarashada iyo tababarka farsamada ee qaranka si loo qaabeeyo fursadaha korriinka xirfadooda;	Ka caawi carruurta shaqaalaha socdaalka ee soo laabanaya diiwaangelinta dugsiyada, barnaamijyada dib u qabashada waxbarashada, iyo helitaanka adeegyada caafimaadka. Samee qiimeyn lagu ogaanayo looguna khariidaynayo qoysaska shaqaalaha socdaalka iyo carruurta u baahan dib-u-dhexgalka nidaamka waxbarashada iyo adeegyada dadwey-naha. Abuur kayd xog (database) lagu la soconayo diiwaangelinta, helitaanka adeegyada dadwey-naha, iyo horumarka carruurta shaqaalaha socdaalka ee soo laabanaya.	Qoysaska iyo carruurta shaqaalaha socdaalka ee soo laabanaya ayaa dib loogu daray nidaamka waxbarashada iyo adeegyada dadweynaha.	Tirada carruurta shaqaalaha socdaalka ee soo laabanaya ee la diiwaangeliyay dugsiyada waxbarashada	5,000 carruurta shaqaalaha socdaalka ee soo laabanaya ayaa dib loogu diiwaange-liyay nidaamka waxbarashada muddo 5 sano gudahood.	Diiwaannada diiwaangelinta dugsiyada. Warbixinaha Wasaaradda Waxbarashada.	Helitaanka waxbarasho ee qoysaska soo noqday	Wasaaradda Waxbarashada. Wasaaradda Arrimaha Gudaha. Hay'adda Socdaalka. Wasaaradda Caafimaadka. Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada (MoLSA).	2025–2029

Qaybaha Siyaasada	Faragelinnada Istiraatiijiyadeed	Hawlaha	Natiijada La Gaaray	Tilmaamayaasha Waxqabadka	Bartilmaameed	Qaabka Hubinta	Xaalad La Filayo	Mas'uulka Qaabilsan	Waqtiga Hirgelinta
7. Taageeridda nidaamyada dib-u-soo celinta iyo dib-u-dhex-galka shaqaa-laha socdaalka	**7.5** Sameeynta nidaam dabagal wax-ku-ool ah oo ay ku jiraan cabasho iyo xal u helid, si loo hubiyo in caqabadaha ay la kulmaan shaqaalaha socdaalka ee soo laabanaya lagu xalliyo si degdeg ah inta ay ka guurayaan dib u soo laabas-hada una dhexgalayaan bulshada.	Samee Nidaam Dhexe oo loogu talagalay Cabashooyinka iyo Xal-u-helidda. Horumari madal dijital ah oo loogu talagalay diiwaangelinta iyo dabagalka cabasho-oyinka iyo caqabadaha ay la kulmaan shaqaalaha socdaalka ee soo laabanaya. Tababar shaqaale gaar ah si ay si hufan oo wax-ku-ool ah u maareeyaan una xalliyaan cabashooyinka.	Nidaam dabagal hawlgal ah oo leh adeegyo cabasho iyo xalinta khilaafaadka ee dadka soo noqday.	Tirada cabashoo-yinka la xaliyay. Waqtiga aay qaadatay si loo xaliyo cabashoo-yinka.	Boqolleyda % cabashooyinka la xaliyay muddo 5 sano gudahood.	Diiwaannada cabashooyinka. Warbixinaha hay'adaha maareeya cabashooyinka.	Dhaqan-gelin wax-ku-ool ah iyo dib-u-soo-u-rurin hababka cabashooyinka	MoLSA, Adeegyada Gargaarka Sharciga	2025–2028
8. Kordhinta waxqabadka Soomaalida ee qurbaha	**8.1** Samaynta iyo xoojinta adeegyada qunsuliyadda iyo u-qaybsanaha shaqada (oo ay ku jiraan cabashooyinka iyo hababka wax-ka-qabashada) ee safaaradaha, ergooyinka iyo qunsuliyadaha dibadda si ay si joogto ah u qabtaan khariidadda qurba-joogta (marka la eego tirada, goobta, xirfadaha xirfadaha, jinsiga iyo adeegyada loo baahan yahay);	Horumarinta qeexidda shaqo ee u qaabilsanaha Shaqaalaha ee Safaaradaha (Labour Attachés) oo loo sameeye tababaro. Sameeynta xafiisyo jaaliyadeed oo lagu taageerayo Soomaalida dibadda. Fuliyo khariidaynta jaaliyadda (diaspora mapping) si joogto ah. U diridda / magaacid u qaabilsanaha Shaqaalaha safaaradaha ku yaalla dalalka muhiimka ah ee ay Soomaalidu u tahriibaan. Abaabul barnaamijyo hagitaan (mentorship) oo loogu talagalay jaaliyadda dibadda.	Adeegyada Qunsuliyadda iyo u qaybsanaha shaqada Shaqaalaha (Labour Attachés) oo ay shaqaa-lahoodu dhameystireen barnaamijyada hagitaanka (mentorship) isla markaana muujiyeen qiimaha ay leeyihiin.	Tirada adeegyada qunsuliyadda ee loo qabtay shaqaalaha socdaalka.	Boqolleyda % safaa-radaha bixiya adeegyada qunsuliyadda ee la xiriira shaqada marka la gaaro 2030, iyada oo lagu saleynayo horumarka laga gaaray barnaamij-yada hagitaanka (mentorship) — go'aanka kama dambaysta ah waxaa lagu saleyn doonaa daraasadda aasaasiga ah (baseline study).	Warbixinada safaaradaha. Jawaab-celinta shaqaalaha socdaalka	Iskaashi laga helo dalalka loo socdaalo (dalalka loo shaqo tago)	Wasaaradda Arrimaha Dibadda iyo Iskaashiga Caalamiga ah. Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada (MoLSA).	2025–2027

Qaybaha Siyaasada	Faragelinnada Istiraatiijiyadeed	Hawlaha	Natiijada La Gaaray	Tilmaamayaasha Waxqabadka	Bartilmaameed	Qaabka Hubinta	Xaalad La Filayo	Mas'uulka Qaabilsan	Waqtiga Hirgelinta
8. Kordhinta waxqabadka Soomaalida ee qurbaha	8.2 Taageeridda hawlaha Shabakadaha iyo Ururada Jaaliyadda Dibadda si ay u taageeraan shaqaalaha socdaalka.	In la fududeeyo wada shaqayn dhex marta xirfadlaya-asha qurbajoogta iyo hay'adaha maxaliga ah	Shabakado jaaliyadeed oo xooggan oo gacan ka geysanaya horumarka qaranka.	Tirada shabakadaha qurbajoogta firfircoon iyo hindisayaasha taageeraya horumarka	5 shabakadood ayaa taageeray 2030	Warbixinaha hawlaha shabakadaha. Heshiisyada iskaashiga.	Iskaashi wax-ku-ool ah oo ka dhexeeya kooxaha jaaliyadda dibadda iyo dowladda.	Wasaaradda Arrimaha Dibadda iyo Iskaashiga Caalamiga ah. Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada (MoLSA).	2025–2029
	8.3 Abuurista iyo fududeynta xarun is-dhexgalka jaaliyadda dibadda (Diaspora Engagement Hub).	Naqshadey oo daahfur madal barta internetka ah, oo is-dhexgal leh si loogu fududeeyo ka-qaybgalka jaaliyadda dibadda (Diaspora Engagement).	Madal hawlgal ah oo loogu talagalay ka-qaybgalka qurbajoogta(jaali-yadaha)	Tirada isticmaaleyaal firfircoon ee xarunta is-dhexgalka jaaliyadda dibadda sanadkii.	5,000 isticmaaleyaal firfircoon sanadkii.	Falanqaynta madasha (Platform Analytics). Jawaab-celinta isticmaaleyaasha (User Feedback)	Helitaanka kaabayaasha IT	Wasaaradda Isgaarsiinta , MOLSA	2025-2030
	8.4 In la abuuro wacyigelin iyada oo loo marayo wacyigelinta shaqaalaha socdaalka ah ee ku aaddan ka qayb qaadashada horumarka qaranka..	Sameeynta Xarunta Kheyraadka Socdaalka (Migration Resource Centre). Horumarinta qorshe dukumenti-yeed iyo ol'ole wacyigelin ah oo loogu talagalay kor u qaadista wacyiga shaqaalaha socdaalka ee xuquuqdooda.	Sameeynta Xarunta Kheyraadka Socdaalk, qalabeynta , oo shaqaaleeyso leh miisaaniyad go'an. Qabashada ololeyaal wacyigelineed oo ku saabsan xuquuqda shaqaalaha socdaalka.	Tirada Xarumaha Kheyraadka Socdaalka ee la aasaasay. Tirada fadhi-wacyi-gelineedyada la qabtay. Tirada shaqaalaha socdaalka ee la gaarsiiyay macluumaadka.	1 Xarunta Kheyraadka Socdaalka oo la aasaasay. 10 fadhi-wacyigeli-need sanadkii. 1,000 shaqaale socdaal ah oo la gaarsiiyay macluumaadka.	Xaaladda Xarunta Kheyraadka Socdaalka (MRC Statutes). Warbixinaha ololeyaasha wacyigelinta (Campaign Reports). Jawaab-celinta ka-qaybgalayaasha (Participant Feedback).	Helitaanka kheyraad ku filan. Iskaashi laga helay daneeya-yaasha bulshada iyo warbaahinta	Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada (MoLSA). Ururada Shaqaalaha (Workers' Unions).	2025-2029

9

Kaydidaha loo baanu qabo

Si loo hirgeliyo siyaasaddan, Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada (MoLSA) ayaa hoggaamin doonta mobilayshanka khayraadka maaliyadeed, farsamo, iyo kuwa loojistikada. MoLSA waxay martiqaadaysaa wada-hawlgalayaasha horumarinta iyo daneeyayaasha inay taageeraan hirgelinta siyaasadda iyada oo loo marayo siyaabo kala duwan.

9.1. Shuruudaha Kharashka

Kharashka qiyaasta ah ee hirgelinta siyaasaddan laga bilaabo sanadka miisaaniyadda 2025/26 ilaa 2029/30 ayaa ah $10,053,000

Habka Loogu Gaadhay Kharashka

Qiyaasta kharashka waxaa lagu go'aamiyay aqoon-is-weydaarsigii ansixinta qaranka oo lagu qabtay Muqdisho, laga bilaabo 3-dii ilaa 5-tii Diseembar 2024. Daneeyayaasha waxay ku heshiiyeen xisaabinta hawlaha kharashka leh, iyadoo la tixgelinayo kheyraadka qaranka ee la heli karo iyo mobilayshanka khayraad dheeri ah ee laga helo wada-hawlgalayaasha horumarinta iyadoo lagu saleynayo heerarka taageerada hadda. Xisaabinta waxaa lagu saleynayaa maalgelinta loogu talagalay hawlaha kala duwan ee MoLSA, oo loo bedelay lacagta Doolarka Maraykanka.

▶ Jadwalka Kharashyada Muhiimka ah ee Hirgelinta Siyaasadda

Qeybaha Siyaasadda	Wadarta (Doolarka Maraykanka)
1. Xoojinta Maareynta Socdaalka Shaqaalaha ee waafaqsan Heerarka Caalamiga ah	1,120,000
2. Kor u qaadista Horumarinta Xirfadaha	1,090,000
3. Ballaarinta ilaalinta shaqaalaha iyo bulshada ee shaqaalaha socdaalka iyo qoysaskooda	1,865,000
4. Xoojinta doorka Wada-hawlgalayaasha Bulshada	1,865,000
5. Xoojinta soo saarista xogta socdaalka shaqaalaha, maaraynta iyo faafinta (iyadoo la tixgelinayo in xafiiska tirakoobka uu horey u helay maalgelin loogu talagalay hawlaha la xiriira sida sahannada saddexda sano ee soo socota)	188,000
6. Nidaaminta Shirkadaha Shaqaaleysiinta ee Gaarka loo Leeyahay (PEAs)	1,765,000
7. Taageeridda nidaamyada dib u soo celinta iyo dib-u-dhexgalka shaqaalaha socdaalka	1,480,000
8. Kordhinta waxqabadka Soomaalida ee qurbaha	680,000
Wadarta Guud ee muddada 5 sano ee hirgelinta	US$ 10,053,000

Shuruudaha kharashka ee shanta sano ee soo socota, waxay mudnaanta siineysaa laba aag oo muhiim ah: taageeridda wada-hawlgalayaasha bulshada iyo isku xirka hay'adaha, iyo ilaalinta bulshada shaqaalaha socdaalka iyo qoysaskooda. Isla heerka maalgelinta ayaa lagu bixin doonaa ilaalinta bulshada ee shaqaalaha socdaalka iyo qoysaskooda. Xakamaynta Shirkadaha Shaqaaleysiinta ee Gaarka loo Leeyahay (PEAs) ayaa noqoneysa qaybta labaad ee ugu weyn ee kharashka, maadaama ay yihiin kuwa muhiim u ah nidaamka socdaalka shaqaalaha. Qayb muhiim ah oo kheyraad ah ayaa lagu bixin doonaa horumarinta xirfadaha iyo xoojinta xirfadaha, iyo sidoo kale guud ahaan maareynta socdaalka shaqaalaha si loo xoojiyo NC

9.2. Ilaha Maalgelinta

Iyadoo la tixgelinayo xaddidaadaha maaliyadeed iyo kheyraadka kale ee dalka, dowladda ayaa adeegsan doonta habab kala duwan si loo maalgaliyo loona taageero hawlgallada kala duwan ee lagu sheegay hoos:

1. Kheyraadka loo qoondeeyey MDAs kala duwan ee miisaaniyadda qaranka ee ku saabsan arrimaha socdaalka shaqaalaha (tani waxay ku jirtaa qoondeynta hadda ee MoLSA);
2. Taageero ka timaadda wada-hawlgalayaasha horumarinta (oo ay ku jiraan ILO, IOM, UNOCHA, UNHCR, UNDP, World Bangiga , Islaamka , GIZ iyo wada-hawlgalayaal horumarineed kale);
3. Kheyraadka laga helo gudaha dalka ee laga ururiyo ilo kala duwan oo aan ahayn canshuur (tusaale ahaan, ururinta lacagaha laga helo fiisooyinka, ruqsadaha shaqada iyo khidmadaha ay bixiyaan Shirkadaha Shaqaaleysiinta ee Gaarka loo Leeyahay (PrEAs), diiwaangelinta ganacsiga, iyo kuwo kale);
4. Maalgelinta laga helo iskaashiga dowladda iyo qaybta gaarka loo leeyahay (PPPs) ee hawlgallada lagu sameeyo wada shaqeyn u dhaxaysa dowladda, qaybta gaarka loo leeyahay iyo wada-hawlgalayaasha horumarinta kale;
5. Deeqaha, amaahda (oo ay ku jiraan amaahda shuruudaha fudud) ee dowladda ay raadsan karto si loogu taageero hawlgallada muhiimka ah ee taageeraya hababka socdaalka shaqaalaha;
6. Isticmaalka kheyraadka dhaqaalaha gaarka loo leeyahay iyo xalalka kale ee maaliyadeed ee ay bixiyaan hay'adaha maaliyadeed, ururada caalamiga ah iyo CSOs-ka taageeraya maareynta socdaalka shaqaalaha ee gudaha IGAD, COMESA iyo gobollada kale;

7. Ilo maalgelin kale (tusaale ahaan, maalgelinta cimilada ee wax ka qabata caqabadaha masiibooyinka sababay isbedelka cimilada ee sababa barakac dadka iyo socdaalka qasabka ah);

8. Ururinta lacagaha ee xubnaha qurbajoogta.

9.3. Mas'uuliyadda

Dowladdu waxay hubin doontaa in lacagaha la ururiyey ee loogu talagalay socdaalka shaqaalaha loo adeegsado sidii loo qorsheeyey iyo in habab adag oo mas'uuliyad ah la dhiso si looga hortago maamul xumo. Si tan loo gaaro, hababkan soo socda ayaa la dejin doonaa:

1. Sameynta qiimeyn la xiriirta suurtogalnimada si loo ogaado qiimaha maalgashiga iyo kharashka;

2. Hubinta diyaar garowga hirgelinta iyo waxtarka qeybinta iyada oo loo marayo falanqaynta maaliyadeed;

3. Warbixinta maaliyadeed, kormeerka gudaha iyo dibedda ee dhammaan hawlaha dadweynaha iyadoo loo eegayo heerarka Xisaabaadka Dowladda Soomaaliya;

4. Hubinta hirgelinta talooyinka kormeerka si loo dhiirrigeliyo mas'uliyad iyo isbeddel si loo hubiyo qiimaha lacagta.

Intaa waxaa dheer, dowladda waxay ka mas'uul tahay dhammaan dadka Soomaaliya, iyadoo muujinaysa in maalgashiga taxadarka leh ee socdaalka shaqaalaha uu si weyn uga qaybqaadan karo horumarka qaranka.

▶Jadwal: Faahfaahinta Kharashka Hirgelinta Siyaasadda ee Shanta Sano 2025-2030

Qeybaha Siyaasada	Faragelinta Istiraatijiyadeed	Hawlaha	Tirada iyo cadadka	Qiimaha halkiiba	FY 2025/26	FY 2026/27	FY 2027/28	FY 2028/29	FY 2029/30	Wadarta
1. Xoojinta maareynta socdaalka shaqaalaha iyadoo la raacayo xeerarka iyo heerarka caalamiga ah ee shaqada	**1.1** Xoojinta Qaab-dhismeedka Isuduwidda Qaranka (NCM) hoos yimaada Xafiiska Madaxweynaha si loo hubiyo isku-duwidda guud ee hay'adaha fulinta siyaasadda socdaalka laga bilaabo heer federaal ilaa heer Dowlad Goboleed.	Horumarinta iyo hirgelinta Shuruudaha Rasmiga ah ee NCM	4	200,000	200,000	200,000	200,000	200000	0	**800000**
	1.2 Bilaabidda, wadahadalka, xoojinta iyo dib-u-eegista Heshiisyada Shaqaalaha ee Laba-geesoodka (BLMAs) iyo Heshiisyada Shaqaalaha ee Multi-geesoodka (MLMAs) dalalka ay ugu badan yihiin shaqaalaha Soomaalida.	Horumarinta, wadaha-dalka iyo saxiixa Heshiisyada Shaqaalaha ee dalalka bartilmaame-edka ah	5	40,000	40,000	40,000	40,000	40,000	40,000	**200000**
	1.3 Ansixinta, hirgelinta, la jaanqaadka, iyo warbixinta ku saabsan hirgelinta xeerarka caalamiga ah ee shaqada, oo ay ku jiraan heshiisyada, borotokoollada iyo ballan-qaadyada la xiriira socdaalka shaqaalaha.	Ansixinta Heshiiska Caalamiga ah ee Xuquuqda Dhammaan Shaqaalaha Socdaalka iyo Qoysaskooda (UN CMW 1990)	1	20,000	20000	0	0	0	0	**20000**
		ILO P029 (Borotokoolka 2014 ee Heshiiska Shaqada Qasabka ah, 1930)	1	20,000	0	20000	0	0	0	**20000**
		ILO C189 (Shaqaalaha guryaha)	1	20,000	0	0	20000	0	0	**20000**
		ILO C190 (Rabshadaha iyo Xadgudubka Goobta Shaqada))	1	20,000	0	0	0	20000	0	**20000**
		Heshiiska Kahortagga, Xakamaynta, iyo Ciqaabta Tahriibinta Dadka, Gaar ahaan Dumarka iyo Carruurta (Heshiiska Palermo), oo Dheeraad u ah Heshiiska Qaramada Midoobay ee Ka Dhan ah Dambiyada Abaabulan ee Caalamiga ah. (2003)	1	20,000	0	0	0	0	20000	**20000**
		Heshiiska Ka Dhanka ah Tahriibinta Muhaajiriinta ee Dhulka, Badda, iyo Cirka, oo Dheeraad u ah Heshiiska Qaramada Midoobay ee Ka Dhan ah Dambiyada Abaabulan ee Caalamiga ah – 2024	1	20,000	0	0	0	0	20000	**20000**
		Wadar-hordhac			**260,000**	**260,000**	**260,000**	**260,000**	**80,000**	**1,120,000**

Qeybaha Siyaasada	Faragelinta Istiraatijiyadeed	Hawlaha	Tirada iyo cadadka	Qiimaha halkiiba	FY 2025/26	FY 2026/27	FY 2027/28	FY 2028/29	FY 2029/30	Wadarta
2. Horumarinta Kobcinta Xirfadaha iyo Aqoonsiga	Dhisidda Hab-Maamul Qaran oo Lagu Qiimeeyo Xirfadaha Shaqaalaha iyo Qorsheynta Shaqooyinka.	Fulinta Daraasad, Sahan Qiimeyn Xirfadeed ee Dalka.	1	180,000	180000	0	0	0	0	**180000**
		In la sameeyo xog ku saabsan xirfadaha karaanka shaqada ee dalka	1	200,000	200000	0	0	0	0	**200000**
	Dhisidda iyo Hirgelinta Barnaamijyada Dhaqdhaqaaqa Shaqaalaha, Iyadoo Diiradda la Saarayo Iskaashiga Xirfadaha si loo Taageero Baahiyaha Suuqa Shaqada iyo Kobaca Xirfadeed ee Soomaaliya.	Ka Shaqeynta Heshiisyada Jira; Qiimeynta Hordhac ah ee Baahiyaha Suuqa Shaqada iyo Xirfadaha; Wadaxaajoodka Shuruudaha Barnaamijka oo ay ku jirto Maalgelintiisa, Iyadoo la Hubinayo Mabda'a aan ku bixin wax Kharash ah oo Saaran Shaqaalaha.	1	100,000	25000	25000	25000	25000	0	**100000**
		Horumarinta Qaab-dhismeed Kormeer oo Lagu Dabagalayo Natiijooyinka Barnaamijka Dhaqdhaqaaqa Shaqaalaha.	1	100,000	25000	25000	25000	25000	0	**100000**
	Maalgashiga Barnaamijyada Tababarka, Horumarinta, iyo Dib-u-habaynta xirfadaha ee shaqaalaha socdaalka ee gudaha iyo dibedda.	Sameeynta manhajyo loogu talagalay barnaamijyada tababarka ee ku habboon baahiyaha suuqa shaqada.	1	50,000	0	50000	0	0	0	**50000**
	In lasoo bandhigo bogga internetka (website) goobo shaqo oo heer kasta oo dowladeed ah kuwaaso xayeysiiya fursadaha shaqo iyo xirfadaha loo baahan yahay si loogu xiro loo shaqeeyayaasha iyo kuwa shaqo doonka ah ee gudaha iyo dibadda Soomaaliya jooga.	La sameeye bogga shaqada onlaynka ah.(online job portal)	1	200,000	0	0	200000	0	0	**200000**
	Ka taageer wareejinta aqoonta iyo xirfadaha ee shaqaalaha socdaalka ee gudaha iyo dibedda.	Kobcinta tabar shaqo, latalinta iyo hindisayaasha xirfad wadaagga	2	50,000	50000	50000	0	0	0	**100000**
	Sameeynta taageer nidaamyada lagu xoojinayo helitaanka macluumaad, waxbarasho, tababar, aqoonsiga xirfadaha, iyo maalgelinta shaqaalaha socdaalka iyo qoysaskooda.	Sameeynta xarumo macluumaad ah oo ku yaal xarumaha bulshada ee shaqaalaha socdaalka iyo qoysaskooda.	2	80,000	0	0	80000	80000	0	**160000**
		Wadar-hordhac			**480,000**	**150,000**	**330,000**	**130,000**	**-**	**1,090,000**

Qeybaha Siyaasada	Faragelinta Istiraatijiyadeed	Hawlaha	Tirada iyo cadadka	Qiimaha halkiiba	FY 2025/26	FY 2026/27	FY 2027/28	FY 2028/29	FY 2029/30	Wadarta
3.Ballaarinta ilaalinta shaqada iyo daryeelka bulshada ee shaqaalaha socdaalka iyo qoysaskooda.	3.1 Dib-u-eegista siyaasadaha, sharciyada, iyo qorshayaasha daryeelka bulshada ee dalka si loo soo kordhiyo shaqaalaha socdaalka (tallaabooyin kaligeed ah) iyadoo la raacayo mabda'a sinnaanta logu la dhaqmo .	In la Sameeye dib-u-eegis siyaasadeed si loo ogaado daldaloolada caymiska iyo ilaalinta bulshad	1	10,000	10000	0	0	0	0	**10000**
	3.2 Xoojinta awoodda hay'adaha iyadoo la sameynayo xarumo u gaar ah daryeelka bulshada ee caalamiga ah iyo kuwa la xiriira socdaalka ee gudaha MoLSA iyo hay'adaha, iyo guddi saddex-geesood ah oo lagu horumarinayo aqoonta maxalliga ah ee daryeelka bulshada ee shaqaalaha socdaalka iyada oo lala kaashanayo wada-hawlgalayaasha qaranka iyo kuwa maxalliga ah.	Dhisidda madax qeybeed u gaar ah oo ku dhex jira MoLSA si uu u qabto daryeelka bulshada ee la xiriira socdaalka.	1	55,000	55000	0	0	0	0	**55000**
	3.3 Taageer fulinta xeerarka Suuqa Wadajirka EAC (isuduwidda xuquuqda iyo faa'iidooyinka daryeelka bulshada) ee 2023.	Sameeynta kulamo kor-u-qaadista awoodda ee shaqaalaha MoLSA ee ku saabsan qaab-dhisme-edka EAC.	12	100,000	300000	200000	300000	200000	200000	**1200000**
		Faafi macluumaadka ku saabsan xeer-nidaamiya-asha shaqaalaha iyo lo-shaqeeyasha (shaqo-bixiyeyaasha).	12	50,000	150000	100000	150000	100000	100000	**600000**
		Wadar-hordhac			**515,000**	**300,000**	**450,000**	**300,000**	**300,000**	**1,865,000**
4.Xoojinta doorka wada-hawlgala-yaasha bulshada, wada-hawlgala-yaasha horumarineed, iyo qaybaha ganacsiga gaarka ah.	4.1 Dhisidda awoodda la-hawlgalayaasha bulsheed ee wada-xaajoodka bulshada ee socdaalka shaqada	Sameeynta Gagayaasha tilmaamaayo ku saabsan ka mid noqoshada socdaalka shaqada ee gorgortanka wadajirka ah ee la-hawlgalayaasha bulshada	20	30,000	120000	120,000.00	120,000.00	120,000.00	120,000.00	**600,000**
		Ku dar socdaalka shaqada tababarka istiraatijiyadeed ee kormeerayaasha shaqada	1	100,000	0	100,000.00	0.00	0.00	0.00	**100,000**
	4.2 Ku taageer la-hawlgalayaasha bulshada macluumaadka iyo tallaabooyinka awoodsiinta shaqaalaha socdaalka ah si ay u abaabulaan oo ay ugu doodaan xuquuqdooda;	In la sameeyo xarun Kheyraadka socdaalka..	1	300,000	0	0.00	300,000.00	0.00	0.00	**300,000**
		Sameeynta dukumiinti iyo qorshe wacyigelin ah oo ku saabsan wacyigelinta shaqaalaha socdaalka	12	50,000	150000	100000	150000	100000	100000	**600,000**
	4.3 Taageerida Doorka Wada-hawlgalayaasha Bulsho ee Difaacaya Xuquuqda Shaqaalaha Socdaalka ee Helitaanka Caddaalad.	Sameynta Habka Xallinta Khilaafaadka.	5	145,000	145000	145,000.00	145,000.00	145,000.00	145,000.00	**725,000**

Qeybaha Siyaasada	Faragelinta Istiraatijiyadeed	Hawlaha	Tirada iyo cadadka	Qiimaha halkiiba	FY 2025/26	FY 2026/27	FY 2027/28	FY 2028/29	FY 2029/30	Wadarta
4.Xoojinta doorka wada-hawlgala-yaasha bulshada, wada-hawlgala-yaasha horumarineed, iyo qaybaha ganacsiga gaarka ah.	4.4 Xoojinta Iskaashiga u Dhaxeeya Dowladda, Wada-hawlgalayaasha Horumarinta, iyo Ganacsiga Gaarka ah.	Dhisidda Madalaha Isku-xirka Socdaalka ee Qaranka.	2	10,000	10000	10,000.00	0.00	0.00	0.00	**20,000**
		Wadar-hordhac			**425,000**	**475,000**	**715,000**	**365,000**	**365,000**	**1,865,000**
5. Xoojinta Soo-saarka, Maareynta, iyo Faafinta Xogta Socdaalka Shaqaalaha.	5.1 Sameynta Koox hoosaad Shaqooyin Farsamo oo Ka Hoosaysa Xarunta Kheyraadka Socdaalka ee Qaranka, oo hoos timaada Nidaamka Maareynta Xogta Socdaalka ee Shaqaalaha (LMIS).	Sameynta iyo Tababarka Kooxda Hoosaad Shaqooyinka Farsamo ee LMIS	1	5,000	5000	0	0.00	0	0.00	**5,000**
	5.2 Naqshadeyso qaab-dhismeed warbixin joogto ah oo ku saabsan socodka shaqaalaha socdaalka.	Shirarka Tababarka ee Naqshadeynta Qaab-dhismeedka.	8	5,000	0	10000	10,000.00	10000	10,000.00	**40,000**
		Nidaamka Warbixinta ooTijaabada ah	1	5000	0	5000	0.00	0	0.00	**5,000**
	5.3 Si joogto ah u qabso sahanno ku saabsan qoysaska, macaamiisha iyo shaqada xoogga leh iyadoo la adeegsanayo qaybo gaar ah oo ku saabsan socdaalka shaqada si loo helo xog ku saabsan socdaalka shaqada iyo maareynta qurba joogtada, iyadoo la waafajinayo ICLS;	Conduct data collation and analyses surveys	2	45,000	45000	0	0.00	45000	0.00	**90,000**
	5.4 Dhis awoodda iyo qaab-dhismeedka dowladda ee ururinta iyo falanqaynta xogta socdaalka shaqada, oo ay ku jirto xogta kala-soocan ee jinsiga iyo astaamo kale oo muhiim ah, iyo hubinta faafinta joogtada ah.	Qabashada tababar ku saabsan kala-soocidda xogta iyo falanqaynta ku saleysan jinsiga.	4	12,000	12000	12000	12,000.00	12000	0.00	**48,000**
		Wadar-hordhac			**62,000**	**27,000**	**22,000**	**67,000**	**10,000**	**188,000**
6. Nidaaminta Shirkadaha Shaqaaleysiinta Gaarka ah (PrESs))	6.1 Sameeynta qaab-dhismeedka sharciyeynta iyo habaraacyada PEAs	Horumarinta Barnaamijka U Hoggaansanaanta iyo Kobcinta Awoodda.	1	100,000	100000	0	0	0	0	**100000**
		Sahlanaanta iyo dijitaleynta habraacyada ruqsadda	5	10000	10000	10000	10000	10000	10000	**50000**

Qeybaha Siyaasada	Faragelinta Istiraatijiyadeed	Hawlaha	Tirada iyo cadadka	Qiimaha halkiiba	FY 2025/26	FY 2026/27	FY 2027/28	FY 2028/29	FY 2029/30	Wadarta
6. Nidaaminta Shirkadaha Shaqaaleysiinta Gaarka ah (PrESs))	**6.2** Dhaqan-gelinta Tilmaamaha Xeer-nidaamiyaasha iyo Kormeerka Shirkadaha Shaqaaleysiinta ee Gaarka loo Leeyahay	Sameeynta kormeer joogto ah oo lagu baarayo Shirkadaha Shaqaaleysiinta ee Gaarka loo Leeyahay.	15	5000	15000	15000	15000	15000	15000	**75000**
		Sameeynta hannaan warbixineed oo lagu kormeero u-hoggaansa-naanta.	1	200,000	200000	0	0	0	0	**200000**
		Ku soo rog ganaaxyo si loo xaqiijiyo isla xisaabtanka haddii aan la raacin xeer-nidaamiya-asha.	2	30,000	0	30000	0	30000	0	**60000**
	6.3 Barnaamijyada kobcinta awooda si loo nidaamiyo laguna taageero Shirakada Shaqaaleysiinta see gaarka ah si loo helo shaqaaleysiin cadaalad ah. Tan waxaa ka mid noqon doona xoojinta awooddooda si loo hubiyo in hababka wax ka qabashada jinsiga lagu daro dhammaan geeddi-socodka socdaalka shaqada, oo ay ku jiraan hababka dhoofitaanka ka hor, tababarka, imaanshaha ka dib imaatinka, shaqada dalka ay u socdaan iyo soo noqoshada iyo dib-u-dhexgalka.	Sameeynta qaabab tababar oo ku saabsan dhaqamada shaqaaleysi-inta ee ku saleysan jinsiga	10	100000	200000	200000	200000	200000	200000	**1000000**
		Qabashada barnaamijyo dhisida awoodda ee loogu talagalay Shirkada shaqaaleysiinta Gaark ah (PEAs) oo ku saabsan heerarka caalamiga ah	1	180000	0	180000	0	0	0	**180000**
	6.4 Nidaamainta ,Xakameynta Dhaqannada Shirkadaha Shaqaaleysiinta ee leh Tilmaamo Isku Raacsan oo la Fuliyo.	Sameeynta nidaam xalinta cabashooyin ah ee la xiriira cabashooyinka hay'adaha.	1	100,000	100000	0	0	0	0	**100000**
		Wadar-hordhac			**625000**	**435000**	**225000**	**255000**	**225000**	**1765000**
7. Nidaamyada taageeraya dib-u-soo laabashada iyo dib-u-dhexgalka Shaqaalaha Socdaalka.	**7.1** Taageerida Wasaaradda Shaqada iyo Arrimaha Bulshada (MoLSA) si ay u sameyso faylal xogeed oo ku saabsan dib-u-soo laabashada shaqaalaha socdaalka, iyadoo la hirgelinayo hab lagu bixiyo macluumaad, tababar, iyo kaalmo (sharci ama talo-bixin) si ay dib ugu dhexgalaan dalka. Tani waxaa ka mid noqon kara doorka ay ka ciyaarayaan shirkadaha shaqaaleysiinta ee gaarka loo leeyahay iyo xarumaha Tababarka Farsamada iyo Xirfadaha (TVET).	Sameeynta madal dhijitaal ah oo loogu talagalay xog-ururinta dadka soo laabtay	1	250,000	250000	0	0	0	0	**250,000**
	7.2 Taageer dadaallada dhexdhexaadiyeyaasha maaliyadeed si ay u bixiyaan adeegyada maaliyadeed (tusaale ahaan, akoonnada aan degganeyn) qayb ka ah dadaallada ballaaran ee lagu ilaalinayo shaqaalaha socdaalka si ay uga fogaadaan khasaaraha maaliyadeed, loo hubiyo in ay helaan xorriyadda maaliyadeed, iyo in la fududeeyo sahlanaanta dhaqaale ee adeegyada ilaalinta bulshada.	Iskaashi la samee bangiyada si loo horumariyo adeegyada maaliyadeed oo gaar ah oo loogu talagalay dadka soo laabtay.	5	20,000	20000	20000	20000	20000	20000	**100,000**

Qeybaha Siyaasada	Faragelinta Istiraatijiyadeed	Hawlaha	Tirada iyo cadadka	Qiimaha halkiiba	FY 2025/26	FY 2026/27	FY 2027/28	FY 2028/29	FY 2029/30	Wadarta
7. Nidaamyada taageeraya dib-u-soo laabashada iyo dib-u-dhexgalka Shaqaalaha Socdaalka.	Fududeynta dirisda lacagaha iyda oo la xoojinaya qaab-dhismeedka sahlanaanta dhaqaale ee faa'ii-dooyinka bulshada	U doodo iyada oo loo marayo ururka wacyi gelinta qurbajoogta	12	80,000	160000	160000	160000	240000	240000	**960,000**
	7.3 Fududeynta dib-u-midaynta qoysaska iyo carruurta shaqaalaha socdaalka ah ee soo laabtay yada oo lagu dhex darayo loona hagayo nidaamyada waxbarashada qaranka iyo kuwa farsamada gacanta xirfadaha si loo dhiso fursadaha koritaanka xirfadooda iyo.	Sameeynta barnaamij wacyigelin , hagitaan ah oo loogu talagalay isku xirka caruurta soo laabtay iskuulada.	1	20,000	5000	5000	5000	5000	0	**20000**
	7.4 Sameynta Nidaam dabagal ah oo ka Jawaab celinaya Fursad Cabasho iyo Xallinta si loo hubiyo in caqabadaha ka imaan kara kala-guurka soo noqoshada ilaa dib-u-dhaxgalka si deg-deg ah loo xalliyo.	Sameynta Nidaam Xallinta Cabasho oo Isku-xiran oo ah Dijital ah.	1	150,000	0	0	150000	0	0	**150000**
		Wadar-hordhac			**435000**	**185,000**	**335,000**	**265,000**	**260,000**	**1,480,000**
8. Kor u qaadida ka qayb qaadashada Qurbajoogta Soomaalida.	8.1 Sameynta iyo Xoojinta Adeegyada Qunsuliyadaha iyo u qaabilsanha Shaqada (oo ay ku jiraan Nidaamyada Cabasho iyo Xallintooda) ee Safaaradaha, Wakiiladaha, iyo Qunsuliyadaha Dibadda si joogto ah loo fuliyo khariidaynta diaspora (marka la eego tirada, goobaha, xirfadaha, jinsiga iyo adeegyada loo baahan yahay);	Horumarinta Sharaxaadaha Shaqada iyo Tababarka u qaybsanaha Shaqada ee Dalalka Meelaha Loo Socdo.	1	60000	60000	0	0	0	0	**60,000**
	8.2 In la taageero shaqada Shabakadaha iyo Ururada Qurbajoogta si ay u taageeraan shaqaalaha socdaalka ah;	In loo fududeeyo isku xirka ururada qurba joogta.	10	40000	80000	80000	80000	80000	80000	**400000**
	8.3 In la sameeyo oo la fududeeyo xarun ay ku kulmaan qurbajoogta	Naqshadeyso lana daah-fur madal internet oo isdhexgal leh oo loogu talagalay ka-qaybgalka qurbajoogta.	1	20,000	20000	0	0	0	0	**20,000**
	8.4 wacyigelin iyada oo loo marayo wacyigelinta shaqaalaha socdaalka ee ku saabsan ka qayb qaadashadooda horumarinta qaranka	Sameynta Xarunta Kheyraadka Socdaalka ee Xuquuqda Shaqaalaha. Socdaalka	1	200,000	200000	0	0	0	0	**200000**
		Wadar-hordhac			**360000**	**80000**	**80000**	**80000**	**80000**	**680000**
	Wadar Guud				**3,162,000**	**1,912,000**	**2,417,000**	**1,722,000**	**1,320,000**	**10,053,000**

Miisaaniyadda Guud ee Hirgelinta Siyaasadda waa $10,053,000 muddada shanta sano ee 2025-2030